

Uvodnik

Jurij Paljk

Privabiti mlade!

Tako bi lahko najbolje strnili sklepe 14. občnega zbora Sveta slovenskih organizacij v Špetru, ki je bil izjemno dobro obiskan s strani najvišjih predstavnikov, tako Dežele kot domovine Slovenije, predvsem pa je privabil izjemno število predstavnikov ustanov in društev.

Dosedanji predsednik SSO Walter Bandelj je s svojo ekipo sodelavcev dokazal, da se tudi pri nas še zmore zbrati vrh predstavnikov tako politike kot družbenega življenja, predvsem pa je pokazal, da misli nadaljevati v prihodnje s pomladitvijo društev, ustanov, našega delovanja v Italiji tako, da si bo prizadeval privabiti in zaupati mladim odgovorne vloge in zadolžitve.

V svojem govoru je Walter Bandelj izrecno poudaril, da se zahvaljuje starejšim, ki so nam ohranili slovenstvo, demokracijo in krščanski etos v delovanju društev in ustanov, ki se zbirajo v organizaciji SSO, a je istočasno povedal, da nas demografski padec že tako močno razjeda, da je nujno na vodilna mesta postaviti čim več sposobnih mladih.

14. občni zbor SSO v Špetru je bil zelo, zelo dober, sami Beneški Slovenci so rekli, da si pred desetimi leti ne bi upali niti pomisliti, da bodo na občnem zboru videli prav vse krajevne župane. V Špetru so bili vsi, prišli so tudi Furlani, deželni odbornik za narodne manjšine Roberti, predvsem pa je občnemu zboru dala pečat pomembnosti prisotnost ministra za nas in za Slovence po svetu. Minister Peter Jožef Česnik se zadnje čase pogosto mudi v naših krajih, tako na Tržaškem, v Beneški Sloveniji kot na Goriškem, njegova prisotnost v Špetru na občnem zboru SSO pa je pokazala, da nas želi hitro in dobro spoznati v pogovoru z nami, kar je več kot hvalevredno!

Pri nas velja pravilo, kot je tudi omenil predsednik SSO Walter Bandelj v svojem dobrem govoru, da se nič ne more spremeniti, tisti usodni "non se pol", kot rečejo naši italijanski sosedi, ki je za našo narodno skupnost v Italiji poguben. Sam je s svojo mlado ekipo prepričan, da se lahko spremenijo stvari na bolje; tudi njegovo stalno zavzemanje za zaježeno politično zastopstvo za našo narodno skupnost na vseh ravneh spada v ta okvir. Predvsem pa je Walter Bandelj dokazal, da se zmore sodelovati z drugo krovno organizacijo, s SKGZ, ne da bi pri tem izgubili svojo identiteto. To sodelovanje je treba v prihodnje nadgraditi v ohranjanju različnosti, je dejal Bandelj, predvsem pa si vsi skupaj prizadevati za boljši jutri, za boljše delovanje naše narodne skupnosti v Italiji.

Bandelj si ni zatiskal oči, ve namreč, da je mlade izjemno težko ohraniti v naših vrstah, a ve tudi, da jim moraš zaupati, da jim moraš pomagati, da bodo prevzeli naše delo, društva, ustanove, skrb za našo narodno skupnost v Italiji. Že to je veliko!

Predvsem pa je pokazal veliko pragmatizma, ki je danes za motiviranje, druženje prepotrben, saj postaja tudi naša narodna skupnost vedno bolj razdrobljena.

Ni res, da je vse dobro, a še manj je res, da je vse slabo; to Walter Bandelj ve, s svojo ekipo zato želi graditi na tistih ljudeh, ki jim je za našo narodno skupnost mar.

In v novem izvršnem odboru ima nekaj novih mladih, ki jim iz srca voščimo srečno, prav tako seveda predsedniku in vsem njegovim sodelavcem!

Vedno sveža in mlada Cecilijanka

60 let goriške zborovske revije

ZSKP / 60. revija pevskih zborov Cecilijanka 2018

"Pojmo radi! Povsod naj doni naša pesem!"

"Naj doni naša pesem, ki v lepoti nima enake po celem svetu". To so besede skladatelja, duhovnika Vinka Vodopivca (1878-1953), čigar 140-letnico rojstva praznujemo prav letos. Prav zaradi tega, kot je že ustaljena navada, so organizatorji zborovske revije Cecilijanka, ki je bila v soboto, 17., in v nedeljo, 18. novembra 2018, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, odločili, da to priljubljeno prireditev posvetijo prav njemu, ki je bil "zaveden in svobodoljubljen Slovenec. Bil je ljudski pevec v najlepšem pomenu besede. Prisluhnili so ljudski pesmi in v tem duhu je tudi skladal. Melodija mu je naravno, neprisiljeno vrela iz duše". Njegove pesmi

so sveže, mehke in globoko občutene; njegova melodika je gladko tekoča, v njih se zdi, da slišiš odmev narodne pesmi.

Okrogla obletnica, ki označuje letošnjo Cecilijanko in jo je s svojo prisotnostjo počastil minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Jožef Česnik (*na mali sliki*), nas vabi, da se za trenutek povrnemo v tisti že krepko oddaljeni čas, v leto 1958, ko si je duhovnik in izredno delaven ter domiselni kulturnik prof. Mirko Filej (1912-1962) zamislil zborovsko revijo Cecilijanko v čast sv. Ceciliji, zavetnici cerkvenega petja, ki goduje 22. novembra.

/ str. 6
Iva Koršič

Še en izjemen uspeh mladinskih zborov Emil Komel iz Gorice. Na državnem zborovskem tekmovanju Guido d'Arezzo 2018, 17. in 18. novembra v cerkvi sv. Mihaela v Arezzu, sta se Mladinski zbor Emil Komel, ki ga vodi Damijana Čevdek Jug, in Mešani mladinski zbor Emil Komel, pod vodstvom Davida Bandlja, odlično uvrstila v svojih kategorijah; mlajši so bili deležni druge nagrade, "starejši" pa so prejeli prvo nagrado in posebno priznanje za izvedbo Vrabčeve pesmi. Iskreno jim čestitamo! Več prihodnjič.

ŠPETER Občni zbor SSO
Krepko vsakdanje sodelovanje!

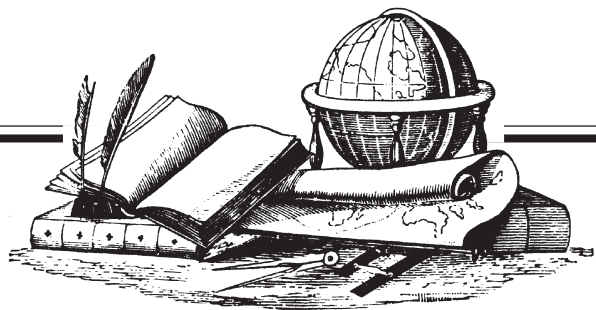
Težav seveda nikdar ne manjka, kritik niti, in vendar je 14. redni občni zbor Sveta slovenskih organizacij, ki je potekal v petek, 16. novembra, v duhu Cankarjevega stavka *Močan si, o slovenski narod* (Kurent), dal več razlogov za zmeren optimizem. V občinski dvorani v Špetru so bili navzoči številni zastopniki slovenskega organiziranega življenja v Furlaniji Julijski krajini ter slovenski in italijanski izvoljeni politični predstavniki.

/ str. 3

Pogovor

Ob 30-letnici
Sklada Mitja Čuk
je Stanislava Čuk
spregovorila o
poslanstvu te
pomembne
ustanove

GORICA Minister Peter Jožef Česnik na Srečanju pod lipami

“Če jezika ne bo, tudi nas ne bo več”

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Jožef Česnik je bil meseca novembra večkrat prisoten med Slovenci, ki živimo v Italiji. V četrtek, 15. novembra, je bil tudi gost na Srečanju pod lipami v Gorici. Prijeten in zelo oseben večer, ki sta ga priredila Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič, je vodila časnica Erika Jazbar. Peter Jožef Česnik je v Ljubljani končal gimnazijo in se potem

vpisal na ekonomijo. Na fakulteti pa mu ni šlo, tudi zaradi tega, ker si je upal preveč odgovarjati in komentirati, kar v tistih časih ni bilo priporočljivo. Z njim niso bili pravični ne v šolskem ne v delovnem svetu in tako se je odločil, da odide. Hkrati politični in gospodarski emigrant je najprej mislil leteti v Kanado, kamor se je preselila babičina sestra. Oče je leta 1949, ko je bil minister star tri leta, pobegnil najprej v Italijo

in se potem napotil v Avstralijo. Tam je nekaj časa delal v nekem skladišču nato, ker je poznal slovenski, srbsko-hrvaški, češki, italijanski in nemški jezik, je začel delati na zavarovalniški agenciji, ki se je ukvarjala z novopriseljenci. Minister Česnik se je zato odločil, da gre do njega, a oče ga je želel po svoje usmeriti, kar mladeniču ni ustrezalo, zato je izbral svojo pot. Začetno je mislil, da se bo zadržal le nekaj let, toda

Avstralija mu je bila tako všeč, da je tam ostal kar 36 let. Opazil je oglaš, da na akademiji za letalske kontrolorje iščejo nove kadete. Po dveh letih sta bili na vrsti še praksa in potem služba. V letalskem svetu je imel pač možnost imeti več prostih dni in tudi ugodnejše pogoje za obiske v Sloveniji, zato je tudi izbral to službo. Poleg dela so mu zaupali tudi sindikalne odgovornosti. 32 let je bil sindikalni predstavnik za več kot 3000 letalskih pilotov. Imeli so ga radi, saj je bil pravičen in je vzel sindikalno delo na zelo resen način. “Najboljši sindikalni predstavnik je tisti, ki sodeluje z vodstvom podjetja. Če smo imeli težave, sem se posvetoval z generalnim direktorjem ter z odgovornim za finance in skupaj smo prišli do rešitve”. Gospod Česnik je bil med drugim plačan tudi kot sindikalist, a je celotno plačilo dajal v sklad za sirote pokojnih uslužbencev. S tem je poleg dobrega dela pridobil tudi močno verodostojnost. Gost je nato prisotnim povedal, kako je bilo in kako je s slovensko skupnostjo v Avstraliji. Oče je bil eden izmed ustanovnih članov in dolgoletni tajnik Slovenskega društva v Melbourne. Tudi v Avstraliji je bil političen problem med Slovenci, saj so se zaradi različnih nazorov ločevali. Tako je nastalo tudi več slovenskih društev v istem mestu, kar je bilo neproduktivno in tudi s finančnega vidika neugodno. Minister je dolgo let sodeloval

pri Slovenskem društvu Sidney, enajst let kot član upravnega odbora in nekaj časa tudi kot predsednik. Društva pa se počasi redčijo prav zaradi tega, ker se Slovenci ne znajo nikoli zmeniti in nekaj skupnega narediti in ker starejši člani ne zaupajo vodilnih vlog mladim. Val mladih Slovencev, ki je prišel zadnjih 10 let v Avstralijo, pa zelo dobro deluje. Žal nimajo sedeža, kjer bi se srečevali, ker so na drugačnih koncih države in v krajevna društva ne hodijo radi prav zaradi omenjenih političnih ločitev, ki so še prisotne med starejšimi člani. Lepe besede je gost namenil frančiškanom, ki so z mašami, jezikom, vrtci in šolami družili Slovence v Avstraliji. Kakšnokritiko ima za slovensko Cerkev: Slovensko društvo Planica Wollongong je pred leti odkupilo cerkev, ki jo je angleška Cerkev prodala zaradi pomanjkanja vernikov. To je edina cerkev na svetu, ki je v lasti slovenskega društva, vendar noben slovenski

cerkveni predstojnik ni hotel posvetiti cerkve. Morali so vprašati škotskega kardinala, da je prišel cerkev odpret in blagosloviti. To pa je minister zameril Slovincem. Na koncu srečanja je gost razkril še občutke ob vrnitvi v domovino. Stike je v letih odsotnosti vedno obdržal, prebiral dnevnike in se tudi redno vračal na obisk. Slovenija se je v letih spremenila, predvsem kar se tiče jezika, ki so ga zastupili angleški tuji izrazi: “Moja razredničarka me je naučila spoštovati lepoto slovenskega jezika. Besede, ki so jih uporabljali naši slovenski avtorji in mojstri besede, niso nič manj vredne od tistih, ki jih je uporabljal Shakespeare. In zdaj bom kot minister povedal, da mi je najbolj pri srcu, da vzgajate mladino k spoštovanju maternega jezika, ker če jezika ne bo, tudi nas ne bo več”, je poudaril minister Česnik.

MČ

OPČINE Izreden občni zbor ZKB

Sprememba statuta

Minulo nedeljo, 18. novembra, so člani Zadrugne kraške banke na izrednem občnem zboru v veliki dvorani visoke šole SISSA pod openskim obeliskom soglasno odobrili spremembe statuta.

ni kapital CCB znaša nad 72 milijard evrov. Člani ZKB-ja so upravnemu odboru banke podelili pooblastila za možnost dokapitalizacije banke v znesku največ 3.741.000 evrov z izpostavitvijo maksimalne vsote

politike Evropske centralne banke. Novi statut banke šteje 57 členov in vsebuje tudi nov naziv bančnega zavoda, ki se zdaj glasi ZKB Zadrugna kraška banka Trst Gorica. Po novem statut predvideva tudi figuro člana zadrugnika in člana družbenika. Zdaj bo na vrsti še podpis kohezijske pogodbe s skupino CCB, ki bo nakazala smernice poslovanja bančnega zavoda, kriterije za sprejemanje novih članov upravnih organov ter izvajanje nadzora poslovanja bank. Možne so tudi spremembe upraviteljev pri posameznih bankah. Naj razjasnimo, da uradni jezik poslovanja ostaja še vedno slovenščina. Iz vodstva CCB pa za-

gotavljajo, da bo kulturna identiteta avtohtonih skupnosti v Italiji, to se pravi slovenske, nemške in francoske, še vedno ostala varovana. Novi statut kot tudi novi pravilnik bosta stopila v veljavo, ko bo Banka Italije vpisala ZKB Trst Gorica v register bančnih skupin.

MAN

Foto damijon

Zdaj so se bančnemu zavodu odprla vrata v nov bančni sistem oziroma v bančno skupino CCB “Cassa Centrale Banca”. S 466 glasovi za so člani soglasno sprejeli to odločilno spremembo. V Italiji je že 89 bank pristopilo k temu bančnemu sistemu, na vrsti pa je še veliko bank, ki še razmišljajo o tem koraku. Celot-

1.450.000 evrov v primeru krize. Statutarne spremembe je prisotnim članom nazorno orisal predsednik upravnega odbora ZKB Adriano Kovačič, ki je na začetku občnega zbora spregovoril o reformi sistema zadrugnih bank, ki stremi k stabilnosti bančnega sistema. Kot je povedal predsednik, je reforma odraz

gotavljajo, da bo kulturna identiteta avtohtonih skupnosti v Italiji, to se pravi slovenske, nemške in francoske, še vedno ostala varovana.

Novi statut kot tudi novi pravilnik bosta stopila v veljavo, ko bo Banka Italije vpisala ZKB Trst Gorica v register bančnih skupin.

Na Videmski univerzi

Seminar Kultura in teritorij ob spominu na Darka Bratina

V ponedeljek, 26. novembra, bo v Palači Antonini, v ulici Petracco 8, v Vidmu, z začetkom ob 14.30, seminar z naslovom “Kultura in teritorij. Ideje in resursi za razvoj krajev ob obrobju” v okviru pobude Cantiere Friuli Univerze v Vidmu. Začetno predvajanje filma “Langa che muore” in pričevanje avtorja Giovannija Zanettija o 70. letih prejšnjega stoletja, ko je bila piemontska dežela še izredno revna in ne današnji pojem svetovnega vinarstva, bosta služila za

razmišljanje in razpravo o razvoju trajnostnega turizma pri nas, na gričevnatem, dolinskem in gorskem območju v obmejnem pasu med Furlanijo Julijsko krajino in Slovenijo.

Postajo Topolove - Stazione di Topolo”, vodja Fundacije Poti Miru Maša Klavara in vodja oddelka za trajnostni razvoj Javnega zavoda Triglavski Narodni Park Davorin Koren, bosta dopolnila predstavnika

“Grozda za čezmejno sodelovanje”, župan Občine Tipana Alan Cecutti, koordinator za italijansko stran, in direktor občinske uprave Občine Kobarid Simon Škvor, koordinator za slovenski del novega povezovalnega organa.

/ str. 12

Povejmo na glas

Zaskrbljujoči napadi na novinarje

Že takoj v uvodu želimo izpostaviti pričanje, da so napadi na mnenja novinarjev v časopisju in v vseh drugih medijih nedopustni in upravičeno vzbujajo skrb. Pomenijo namreč, v kolikor se jih poslužuje visoka politika, da se vsesplošno vzdruže, v katerem živimo, zaostre in premore vse manj strpnosti. Tukaj pa moramo že biti pozorni, kajti vse manjša strpnost lahko obsodi zdaj tega zdaj onega, vselej tistega, ki se postavlja proti temu ali onemu stališču in je potemtakem moteč element. Vse manj strpnosti nadalje spreminja družbo v vse manj prijetno in slednjič v neprijetno skupnost, ki znižuje eno od temeljnih ravni našega bivanja. Ta je vsekakor v možnosti, da vsakdo lahko izrazi svoje pričanje o vsem, ne nazadnje o političnem dogajanju in odločitvah - prav te namreč v največji meri odločajo o tem, v kakšnih razmerah bomo živeli. Da lahko izrazi svoje prepričanje svobodno in neovirano in ta svoboda je v prvi vrsti omogočena prav novinarjem oziroma medijem, ki pač informirajo javno mnenje o vseh pomembnih dogodkih, pa tudi objavlja najnovejše novice ter smernice, ki jih politika določa za reševanje manjših in večjih problemov. V zdravi demokraciji visoka politika dopušča kritiko in jo celo mora dopuščati, če ima namen dograjevati že doseženo demokracijo, drugače pa je, ko nastopijo časi, v katerih zelo veliki ali preveliki izzivi v ljudske množice zasejejo strah in negotovost. Če pričneta le-ta prevladovati, prične glavo dvigati nezadovol-

stvo in iz njega izvirajoča nestrpnost - nestrpnost do vsake drugačnosti, do druge civilizacije, druge rase, druge vere, drugega naroda. To pa je zelena luč za nasilnejšo politiko, ki v svojem bistvu ne prenese ugovaranja, ne prenese drugačnega mnenja, kaj šele kritike. In tukaj se znajdemo pri napadih na “uporne” novinarje in medije, ki so istočasno napadi na vsakršno drugačno mnenje, vsakršno drugačno in predvsem kritično misel. In to politiko dandanes predstavljajo populizmi, se pravi nacionalizmi, kjer je vsakršno nasprotovanje političnim odločitvam napad ne na to politiko, ampak kar na lasten narod, na svetlinje lastnega naroda. V tej luči daje izjemno močan vzgled, namreč, da ni dovoljeno oporekati njegovim odločitvam, ameriški predsednik, ki ožigosa vsako zanj neprijetno stališče kot lažno novico, novinarji da pišejo laži, novinarji lažejo, so pokvarjeni in izprijeni značaji. Podobnega in že vulgarneza besednjaka se je pred kratkim poslužila italijanska vladajoča politika in pred časom žal tudi ena od slovenskih političnih strank. Pri vsem tem si ne smemo delati utvar, tukaj navedeno in še druga znamenja pričajo, da počasi, čeprav tudi nevede, vsi skupaj drsimo iz območja donedavne strpnosti v vse večjo nestrpnost, ki bi se ji seveda morali odločno upreti. Kako pa? S solidarnostjo in strpnostjo na vsakem koraku, ob vsaki priložnosti, z eno besedo povsod in vedno. Vedno.

Janez Povše

ŠPETER Občni zbor Sveta slovenskih organizacij

Potrebujemo krepko vsakdanje sodelovanje

Prisotnih je bilo kar nekaj mladih, ki si z dejavno udeležbo počasi le utirajo pot v širši skupnosti. To je že nekaj let ena poglobitvenih želja Walterja Bandlja, predsednika SSO, ki gleda v prihodnost ter zato dosledno in vztrajno prisega na sodelovanje - v spoštovanju razlik - med dvema "pljučnima kriloma" slovenske narodne skupnosti v Italiji. Majhna, a pomenljiva stvar je bila že to, da sta uvodni glasbeni utrinek ponudili mladi glasbenici, violinistka Sara Gorkič in kitaristka Denise Vallar: prva je gojenka SCGV Emil Komel, druga pa Glasbene matice. Občni zbor je kot predsednik vodil Marko Brajnik, ob njem je sedel tajnik Julijan Čavdek.

Predsednik **Bandelj** je poudaril, da krovna organizacija sloni na slovenstvu, demokraciji in krščanskih vrednotah. "Stvarstvo je lepo zaradi različnosti", vsi ne mislimo enako o vsem, "lahko pa imamo podobne vrednote". Rad ima slogan "vsi drugačni, vsi enakopravni". Priznava, da gotovo nima v vsem prav, toda "drugačnost znam spoštovati". In še nekaj števil: občni zbor je bil za Bandlja 583. dogodek v treh letih; med temi je bilo 122 predstav, koncertov in posvetov, 16 uradnih srečanj v Rimu in 52 v Ljubljani. Govoril je še o mladih, čezmejnem sodelovanju, Evropi, socialnih omrežjih, zaščitnem zakonu, medijih pod udarom, levici in desnici, šolstvu, "o potrebi po krepkem vsakdanjem sodelovanju" med krovnicima organizacijama. Nekaj misli iz govora je poudarjenih v našem uvodniku.

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Peter Jožef Česnik** je SSO-ju zaželel, da bi uspešno nadaljeval svoje poslanstvo. S predsednico Komisije DZ

za Slovence v zamejstvu in po svetu, gospo Ljudmilo Novak, sta na podobni valovni dolžini, kar se tiče sodelovanja in dela za avtohtono slovensko prebivalstvo na zahodni meji; to bosta poskušala še nadgrajevati. "Bodite ravno tako energični in konstruktivni, kot ste bili doslej!" **Ljudmila Novak** je čestitala SSO-ju za pestro dejavnost in pohvalila navzoče, ki se borijo za ohranjanje slovenstva in slovenske kulture ter želijo to predati tudi naslednjim rodovom. "Smo Slovenci na tej in na drugi strani meje! Želim vam, da bi se tega z veseljem in ponosom zavedali". Deželni odbornik FJK za krajevne avtonomije **Pierpaolo Roberti** je poudaril bogastvo, ki izvira iz sobivanja različnih kulturnih in jezikovnih identitet, kar bo treba upoštevati v naslednji reformi krajevnih uprav. "Že ukinitvev provinc je bila huda napaka". Senatorica prof. **Tatjana Rojc** je zatrdila, da je v današnjem negotovem vzdušju "bistvenega pomena, da ostanemo zvesti tistim vrednotam, ki oznamenjujejo bistvo vsakega izmed nas". "Laični in katoliški sta dva obraza enega in istega telesa, enih in istih ciljev. Na to sem kot Slovenka posebej ponosna, saj znamo stopiti skupaj, ko gre zares. Zdaj gre zelo zares. Če bomo složni, bomo močnejši". Naš čas zahteva "doslednost in načrtovanje". Odbornikom in članom SSO se je zahvalila za gradnjo mostov med nami, za ustvarjanje pogojev za naše mlade generacije, "da s svojimi sanjami zagotavljajo našo prihodnost, za katero upamo, da bo sončna, sijajna, taka, ki jim bo omogočila širino duha, ter da bodo s svojim znanjem postavili temelje novega razvoja". Poslanec italijanske narodne skupnosti v DZ RS **Felice Žiža** je poudaril namero o nadal-

jenjem sodelovanju, kar se tiče manjšinskih pravic, še zlasti, kar se tiče zajamčenega zastopstva. Pot ne bo lahka, s pogumom in vztrajnostjo pa bodo skupaj le dosegli zastavljene cilje. Gen. konzul RS **Vojko Volk** je dejal, da je po letu dni v Italiji "še zmeraj zmeren optimist tudi glede slovenske manjšine, ker ima veliko vitalnost, veliko energijo, s katero bo prav gotovo lahko premagala vse težave, ki so pred njo". Danes sta Slovenija in Italija dve prijateljski državi. Deželni svetnik **Igor Gabrovec** se je tudi kot tajnik SSK zahvalil SSO-ju za plodno sodelovanje. Poudaril je, da "SSO ni podaljšana roka stranke Slovenska skupnost", pa čeprav gotovo imata slične vrednote. Rok je več, včasih pa morada primanjkuje skupna glava, je še dejal Gabrovec. Potrebno bi bilo izoblikovati telesa, kjer bi se več pogovarjali in soočali ter dosegali konkretne smernice. Predsednica paritetnega odbora **Ksenija Dobrila** je povedala, da je delo krovnih organizacij prek članic na terenu "neprecenljivo". Bandelj je "človek dialoga, vedrega duha, velik operativec", zato so z njim in s Pavšičem uspeli uresničiti marsikatero nalogo. SSO-ju je zaželela veliko zadoščenja pri delu v korist naše narodne skupnosti. Predsednik SKGZ **Rudi Pavšič** meni, da so od povojnega časa do danes naredili v naši narodni skupnosti veliko dobrega in uspešnega. To so delali "na nekem sistemu dvotirnosti", ki jo je prinesla zgodovina. Eni in drugi smo hodili v isto smer. "Danes je čas, da spremenimo naš način biti Slovenec v Italiji". Čas je, da vzamemo v roke manjšinsko parcelo in se resno dogovorimo, da zgradimo skupno hišo. "V njej je prostor za vse". Bistvo vsega je "spoštovanje med nami". In Walter, "ti

Peter Jožef Česnik

Tatjana Rojc

Pierpaolo Roberti

Ljudmila Novak

Vojko Volk

Igor Gabrovec

si garancija za tisto hišo". Danes moramo biti "ponosni, da smo Slovenci v Italiji". Pozdravili so še špetski župan Mariano Zuffeferli, predsednik izvršnega odbora Italijanske unije Maurizio Tremul, predsednik skupščine izvoljenih upraviteljev za furlanski jezik Diego Navarria. Pozdrave so poslali ljubljanski nadškof Stanislav Zore ter evropslanca Lojze Peterle in Herbert Dorfmann.

V drugem delu občnega zbora, ki je bil namenjen samo delegatom, so bili po razpravi izvoljeni v novi odbor: za Benečijo Ezio Gosgnach (20 preferenc), Sandro Quaglia (19), Larissa Borghe-se (18), Anna Wedam (17), Luciano Lister (13), Riccardo Ruttar ni bil izvoljen; za Goriško Walter Bandelj (59), Filip Hlede (34), Blaž Kerševan (29), Franca Pado-van (26), Marko Černic (25), David Grinovero ni bil izvoljen; za Tržaško Lucija Tavčar (49), Maja Lapornik (45), Marij Maver (41), Ivo Corva (40), Mitja Petaros (38), Igor Švab ni bil izvoljen. / D

Felice Žiža

Maurizio Tremul

Ksenija Dobrila

Rudi Pavšič

POGOVOR Stanislava Čuk

30 let Sklada Mitja Čuk

Ob trideseti obletnici pomembne ustanove, Sklada Mitja Čuk, smo na pogovor povabili neutrudno in požrtvovalno ustanoviteljico sklada gospo Stanislavo Čuk, ki se je na povabilo prijazno odzvala.

Sklad je nastal na podlagi vaše življenjske izkušnje?

Študirala sem specialno pedagogiko v Ljubljani in sem se specializirala za psihično prizadete otroke. Tedaj, ko sem rodila fantka, ki se je rodil z downovim sindromom, sem svoje znanje in povezave z Ljubljano postavila v igro.

Kako so se vaše metode poznale pri razvoju vašega sina?

Imel je zelo dober razvoj, pri šestih letih je že govoril v lepi slovensščini in poznal je nekaj angleščine. Ko se mi je zgodila tale življenjska izkušnja, so moji prijatelji ustanovili tale sklad in začeli zbirati denar, zato da bi pomagali tudi ostalim otrokom, ki niso imeli te možnosti, kot jo je imel moj sin.

Postopoma smo se v teh desetletjih razvili in opravili veliko poslanstvo.

Katero pa je poslanstvo centra

Mitja Čuk?

Center smo odprli in ga namenili za slovensko govoreče prizadete odrasle od 18. leta dalje, ki imajo take težave, da niso v stanju nadaljevati študija ali dobiti katerekoli zaposlitve. V naših centrih preživijo cel teden na njem prilagojen način. Na tak način ohranijo vse značilnosti in sposobnosti, ki so si jih prisvojili v času svoje življenjske poti.

Zapolnili ste tudi veliko vrzel za slovenske otroke.

Res je, kajti za Slovence takega centra ni bilo. Vsi naši otroci, ki so imeli te težave, so obiskovali italijanske centre in ta vključeval jim je bila še dodatno težava, ker niso poznali italijanščine. Najpovem, da ti otroci imajo velike težave sploh pri učenju nekega jezika, tuje okolje pa predstavlja še dodatno težavo.

Kje je bil vaš prvi sedež?

Naš prvi sedež je bil na Opčinah. Kupili smo hišo, v kateri smo organizirali ta center. Prostori pa so postali vedno tesnejši, ker smo v nekaj letih dobili precej gojencev. Ker nismo imeli svojega drugega sedeža, smo se po potrebi selili v različne kraje. Predzadnje bivališče je bilo na Repentabru. Zdaj

pa smo na Kontovelu.

Najpovem, da so nam med prvo dobo županovanja Roberta Dipiazzze zelo lepo uredili celoten sedež. Zaposlili smo sklad Casali, ki nam je tudi priskel na pomoč in nam kupil notranjo opremo. Zdaj imamo zelo lepo urejen in opremljen center. Zelo je po-

Foto damij@n

membno, da smo pridobili stalen sedež. Šele tukaj smo lahko začeli razvijati neko solidno dejavnost.

Katero dejavnosti potekajo v centru?

V centru imamo individualne in

skupinske dejavnosti. Gojenci se srečujejo skupaj v raznih delavnicah, kjer opravljajo ročna dela, delavnice tkanja, mizarstva, risanja. Imamo tudi muzikoterapijo, dog terapijo s psi in podobno. Na tak način skušamo olajšati našim učencem njihovo tesnobo.

Lahko rečemo, da so pred tri-

pride do težave. Lahko odreagirajo na drug način, kajti se vznemirijo, če jih ljudje ne razumejo, in to je popolnoma razumljivo.

Vaš center si veliko prizadeva za vključitev otrok s posobnimi potrebami.

Eden izmed naših ciljev je prav vključitev v okolje in družbo.

Želimo si, da bi jih ljudje sprejeli. Organizirali smo tako imenovani Program avtonomije, ki predvideva, da naši gojenci gredo sami v trgovine po nakupe. Preden jih peljemo tja, pripravimo trgovce, da jih potrpežljivo sprejmejo. Najprej smo začeli na Opčinah in program je lepo uspel.

Začeli pa ste se ukvarjati tudi s športom in kulturo. Res je! Nekoč so mislili, da taki otroci česa takega ne bodo zmogli, medtem pa smo mi dokazali, da to niso. Naši vzgojitelji so se izučili in našim dijakom nudijo tudi kulturne in športne dejavnosti, ki jih uspešno opravljajo. Z našimi gojenci večkrat obiščemo razne razstave.

Vaš center je konvencioniran zavod z občino Trst.

Drži, podpisali smo dogovor z občino Trst, tako da sprejemamo tudi italijansko govoreče gojence.

Najpovem, da imamo gojenko, ki prihaja iz italijanske družine, in zelo rada govori skoraj samo slovensko. Zdi se mi, da je ta primer dobra motivacija za učenje slovensčine tudi za tiste, ki živijo na tem območju in ne poznajo niti besede slovensčine.

Drži, da imajo taki otroci posebno občutljivost?

Oni imajo neko posebno občutljivost in takoj razumejo, ali oseba jih sprejme ali ne. Mi imamo več vzgojiteljev in nekateri so zelo priljubljeni. Spominjajo se še vedno tudi tistih vzgojiteljev, ki so že v pokoju. Med našim delovanjem lahko ponosno povem, da smo imeli veliko prostovoljcev, ki so nam veliko pomagali.

Koliko dijakov in osebja je trenutno pri vas v centru?

Trenutno imamo v centru šestnajst gojencev in po pogodbi z občino Trst imamo še osem vzgojiteljev. Našim gojencem nudimo prevoz in enotedensko letovanje in še veliko drugih dejavnosti.

Kateri so zdajšnji načrti?

Zdaj se ukvarjamo z državnim zakonom Dopa di noi, ki bo našim gojencem nudil neko gotovost, ko bodo postali starejši in ko ne bo več njihovih staršev. Želeli bi zgraditi neki prostor, katerega bi bili naši gojenci že navajeni in v katerem bi lahko naprej živeli.

Marko Manin

Vsakdanje prizadevanje duhovnikov

Odkrij njihove zgodbe na Facebooku in velikodušno podpri njihovo poslanstvo

Ljubezen, solidarnost in sprejemanje hvala našim duhovnikom

Stran Fb Insieme ai sacerdoti, ki obstaja od novembra 2013, prinaša aktualne zgodbe in sporočila ter video posnetke, vabi k razmišljanju in skupni molitvi, trenutno ima že več kot 187 tisoč "všečkov". Njen cilj je: širiti poznanje in deliti življenje škofijskih duhovnikov, ki jih lahko oz. jih moramo podpreti tudi z našimi odtegljivimi Prispevki, namenjenimi osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovščine (Istituto Centrale Sostentamento Clero). Ti darovi so pomembni za Cerkev in zato smo o njih na teh straneh že večkrat pisali. Ljudje so se na stran Fb dobro odzvali in zdi se, da se njihovo

število večja po zaslugi čudežev "vsakdanje" ljubezni, ki jih redno opravlja 35 tisoč duhovnikov v službi evangeliju skupno s svojimi cerkvenimi skupnostmi. Njihove zgodbe, otipljivo znamenje Božje prisotnosti med nami, so navedene v poglavju "Insieme a Don". Zgodbe so lepe, kot so lepi evangelijska ljubezen, solidarnost, sprejemanje. Vsi so vabljeni, da obiščejo to stran Fb, da bi odkrili življenje svetih duhovnikov, ki živijo med nami, z nami in za nas. Dovolj je se povezati in deliti, lahko tu di komentirate in, zakaj ne, kliknete na "všeč mi je"!

Maria Grazia Bambino

Nekaj zgodb o duhovnikih s strani Facebook.com/insiemeaisacerdoti

V **Rimu** je g. Stefano Meloni spremenil župnijo sv. Marije Usmiljenja v enega najbolj prijaznih krajev v mestni četrti: nedeljska sv. maša je izjemno obiskana, župnišče je polno dejavnosti, imajo svetovalnico in 300 prostovoljcev v službi revnim. Ostarelim, ki spijo na ulici, ponuja s svojim projektom sprejemanja streho nad glavo in tople obroke. V **rimskem predmestju** je p. Claudio Santoro, vikar v župniji sv. Barnaba, odprl društvo, varno hišo Lodovico Pavoni za nove revne, ki bežijo pred vojnami in uboštvo. S podporo strokovnjakov jim brezplačno nudi šolsko, pošolsko, zdravniško in psihološko pomoč.

Gotovo je bilo všečkano tudi pričevanje g. Franca Piconeja. Od daljnega 19. marca 1994, ko je kamora usmrtila g. Giuseppeja Diano v njegovi cerkvi sv. Nikolaja iz Barija v kraju **Casal di Principe**, nadaljuje njegovo delo in hodi po poti legalnosti.

G. Franco Lanzolla preživlja svoj čas v **Bariju**, med prostovoljci, preprostimi ljudmi. Ob rob družbe potisnjene sprejema v menzi (gostom, ki pripadajo 12 različnim narodnostim, nudijo

dnevno 150, letno 16 tisoč obrokov) in v župnijski polikliniki (v njej prostovoljno deluje 8 zdravnikov in bolničarjev, brezplačno nudijo nego in delijo zdravila).

Ne pozabijo niti na odvisnike. **Olbi** nanje misli g. Andrea Raffatellu, ki skrbi za župnijo Sv. Družine. Ima okrogel obraz, naočnike, krotak nasmeh. S svojimi preprostimi kretnjami daje občutek sprejetosti, razumevanja; to dela iz njega posebnega duhovnika, ki je s svojim velikim delom spremenil sprejemni dom "Arco-baleno" v kraj, od koder številni mladi odvisniki stopajo na novo pot. Tudi zaradi tega, sploh pa zaradi njegove dobrote so mu občani Olbie leta 2009 podelili odličje "Il premio della bontà Antonio Decortes".

V sprejemnem centru sv. Maria Goretti v kraju **Andria**, g. Geremia Acri s svojimi prostovoljci nudi priseljencem, ki prihajajo za zimsko nabiranje oljk, družinsko toplino in mnogo več: ima menzo, prinaša tople obroke in hrano na dom, nudi ambulanto z zdravniki in bolničarji, zdravniške preglede na domu, pa tudi skrbi za molitev.

Na t.i. zemlji ognjev, območju v **neapeljski pokrajini**, ki je zastrupljena zaradi pogosto zelo škodljivih zažganih odpadkov, je župnija sv. Pavla apostola v kraju Caivano. Tam se g. Maurizio Patriciello bori proti kamori in slabi politiki, ki že dolgo let bogati na škodo najšibkejših. Kot ponižen predmestni duhovnik je dvignil glas proti razdejanju, do katerega prihaja v tistih krajih. Njegova moč je dala novega zagona in upanja vernikom.

Il Giambellino, **periferična četrt Milana**, znana tudi po pesmi Giorgia Gaberja, od nekdaj slavi kot pogumna in bojevita skupnost, kovačnica idej, kjer mrgoli združenj. To bogastvo izvira iz srečanja med ljudmi različnih družbenih slojev, narodnosti in kultur. V župniji sv. Vida al Giambellino, utripajočem srcu četrti, delujejo trije duhovniki: g. Tommaso, g. Giacomo in g. Antonio.

To so trije obrazi četrti: obraz ostarelih, ki so se rodili v Giambellinu in so tam že "zgodovinski" prebivalci, mladih, ki spet odkrivajo ta kraj in se tja vračajo, priseljencev, ki obarvajo ulice s svojimi različnimi jeziki in kulturami.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI O DAROVH "SKUPAJ Z DUHOVNIKI"

KDO LAHKO DARUJE PRISPEVEK ZA DUHOVNIKE?

Vsakdo od nas. V lastnem imenu, v imenu družine ali župnijske skupine. Pomembno je, da ime darovalca odgovarja fizični osebi.

KAKO LAHKO DARUJEM?

- s **poštnim tekočim računom** št. 57803009, naslovljenim na Istituto Centrale Sostentamento Clero - Erogazioni liberali, Via Aurelia 796, 00165 Roma
- **prek enega izmed bančnih tekočih računov**, namenjenih Prispevkom. Seznam najdete na www.insiemeaisacerdoti.it
- **z darom neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovščine v vaši škofiji**. (Istituto Diocesano Sostentamento Clero). Seznam najdete na www.insiemeaisacerdoti.it
- s **kreditno kartico CartaSi**,   s klicem na brezplačno številko 800-825 000 ali prek internetnega naslova www.insiemeaisacerdoti.it.

ZAKAJ DAROVATI PRISPEVKE OSREDNJEMU INŠTITUTU, ČE ŽE OBSTAJAJO DAROVI OSEM TISOČINK (8XMILLE)?

Ti Prispevki so nastali skupaj z Osmimi tisočinkami leta 1984 z izvajanjem dogovorov o reviziji konkordata. Osem tisočink je danes znano sredstvo in vernike nič ne stane. Prispevki pa so korak dlje v soudeležnosti vernikov: zahtevajo majhen strošek, hkrati pa govorijo o izbiri, ki je pomembna za cerkveno življenje. In vendar zbrani prispevki krijejo le okrog 2% potreb; prispevki Osem tisočink so torej še vedno odločilni za vzdrževanje duhovnikov. Pomembno je torej, da ljudje vedo zanje, saj so ti Prispevki sad zavestne izbire in pomemben dar za vso Cerkev. Dosega tudi duhovnike majhnih in odročnih župnij.

ZAKAJ JIM PRAVIMO TUDI "ODTEGLJIVI PRISPEVKI"?

Ker se lahko odtegnejo pri izračunu davčne osnove za izračun davka od dohodkov fizičnih oseb do **maksimalnega zneska 1.032,91 evra** na leto.

Stolnica sv. Justa v Trstu / Hvaležnica slovenskih vernikov

Prisrčna zahvala Bogu za vse darove

V nedeljo, 18. novembra 2018, je harmonija zvonov, ki se je oglasila iz velikega stolnega zvonika, oznanjala celotnemu mestu, da so se tudi letos slovenski verniki zbrali v tržaški stolnici sv. Justa pri tradicionalni hvaležnici. Katedrala sv. Justa je bila ob tem prazniku polna slovenskih vernikov. Slovenski skavti iz Tržaške so nastopili tudi v množičnem številu. Verniki so se pri bogoslužju zbrali zato, da bi se zahvalili za vse darove, ki so jih prejeli od Najvišjega. Slovesno zahvalno bogoslužje je v slovenskem jeziku in ob somaševanju slovenskih duhovnikov vodil tržaški škof, nadškof Giampaolo Crepaldi. "Zahvaliti se moramo Bogu za prejete darove zemlje, poljske pridelke, ki jih velikodušno vsako leto prinašate v našo stolnico. V teh časih pa moramo negovati tudi čut za darovanje samega sebe bližnjemu. Glejte, naš Gospod se je daroval za vse nas", je poudaril nadškof med pridigo in opozoril na obnašanja ljudi v

današnji egoistični družbi. Msgr. Crepaldi je izrekel tudi besedo upanja ob prisotnosti mladine iz skavtskih vrst in dejal, da v Cerkvi sobivajo pripadniki vseh generacij. Bogoslužja so se udeležili tudi

igral prof. Tomaž Simčič. Prisotne so bile tudi slikovite tržaške narodne noše.

Med obema beriloma so psalmsko pesem odpeli mladi gojenci iz Zavoda šolskih sester sv. Frančiška Kristusa

Foto damj@n

generalni konzul Republike Slovenije Vojko Volk, predsednik tržaškega občinskega sveta Marco Gabrielli in občinski svetnik Igor Švab. Bogoslužje so z ubranim petjem obogatili pevci Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in pevska skupina Slovenske zamejske skavtske organizacije. Zbor zveze cerkvenih pevskih zborov je vodila Alenka Cergol, na Mascionijeve orgle pa je

Kralja od Svetega Ivana pri Trstu pod vodstvom sestre Karmen Koren. Domači kmetovalci so tudi letos prinesli svoje pridelke v stolnico, da bi se s tem zahvalili Bogu. Med obredom darovanja so prisotni izročili darove tržaškemu škofu, ki jih je nato poklonil škofijskemu zavetišču Karitas. Verniki so k oltarju prinesli vino, olje, kruh, sadje in poljščine.

MAN

Središče življenja je človek in središče neke civilizacije je celina

Egocentrizem in evrocentrizem

Velikokrat slišimo, da živimo v egocentričnem času. Če opazujemo dogodke, ki se odvijajo okoli nas, ugotovimo, da je v tem kar nekaj resnice. Večina ljudi najprej poskrbi, da se ima ugodno ali, kot smo svojčas rekli, pravočasno si posteljejo. Šele potem, če je čas, poskrbijo, da se kaj malega postori tudi v okolici, kjer živijo. Ta egocentrizem se je vedno odražal v nekoliko višji družbi ali pri ljudeh, ki so finančno dobrostoječi. Povsod so izjeme in zakaj ne bi bile tudi tu. Človekov ego - jaz se lahko razvije v sila neprijetno navado, tako da določeni ljudje ne vidijo ob sebi nikogar in tako živijo v času, ki je odmaknjen od realnosti okrog njih. Ta pojav je vedno bolj izrazit pri priseljencih. Ti se velikokrat sploh ne želijo vključiti v okolje, v katerem so. Ostajajo sicer del njega, imajo do njega svoje zahteve, ne trdijo pa se, da bi se v to okolje vključili, kaj šele dejansko in aktivno sodelovali. So sicer del kraja, vendar imajo do njega samo zahteve, ne čutijo pa nobenih obveznosti, razen tistih, ki jih kot državljani do civilne oblasti morajo izpolnjevati. (Velikokrat jim je celo Cerkve obstranska stvar in jo uporabijo samo tedaj, če jo slučajno potrebujejo, npr. za pogreb. Tedaj znajo biti nekateri sila jezikavi in vsevedni...) To čutimo vsi, ki imamo priseljenke med seboj. Znani so primeri ob izgredih po Evropi. Posneti intervjuji z mladostniki izgredniki so zelo poučni. Čeprav marsikdo govori tekoče evropski jezik (nemščino, francoščino), se je iz njihovega govorjenja kazal odpor

do vsega, kar jim država, kjer bivajo, nudi. Jasno se je odražala zahteva: dajte nam zaposlitev, da bomo s svojim denarjem svobodno razpolagali, potem pa nas pustite pri miru, da živimo svoje življenje, kot ga živimo zdaj, in se v nas ne vtikajte in spoštujte naš (!) način življenja! Torej: okolje naj spoštuje njihov način življenja in ne oni način življenja v okolju, kamor so prišli! Razumljivo je, da s takšnim početjem prihaja do najrazličnejših zapletljev in se navadno tudi ne dajo rešiti, ker sta tu dva bregova ali dva različna miselna svetova, ki imata sila malo skupnih stvari. Vsak narod pripada neki celini. Tudi Slovenci smo del Evrope in Evropa je del nas. Isto je z drugimi narodi, ki živijo na evropskih tleh. Evropska civilizacija se po svoje razlikuje od ameriške, kaj šele od civilizacij na drugih kontinentih. Za razliko od drugih civilizacij se je evropska civilizacija vedno odpirala k drugim civilizacijam se zanje zanimala in celo dopuščala, da so se neevropski vplivi utapljali v njo. Vse to iz zgodovine poznamo že davno pred odkritjem Amerike, kaj šele z nastopom kolonizacije. Vsaka civilizacija je usmerjena vase, lahko bi rekli, da je egocentrična ali celo avtohtentična, kar pomeni, da ima svoje avtohtone korenine. Avtohtona korenina evropske civilizacije je gotovo tudi (in ne samo!) krščanstvo. Ko to nekaterim omenimo, pobesnijo in začnejo naštevati vse mogoče ugovore in končno ob pogovoru pridemo do tiste modrostne razgovorne prvine, ki je podobna modro-

vanju: "Kaj je bilo prej - jajce ali kura"? Čisto slučajno sem se v letošnjem vročem poletju seznanil z dvema razpravama iz knjige *Vpogled v krščansko Evropo*. Napisal jo je prof. dr. Jozep Weiler, po prepričanju jud. Vse skupaj bi ne imelo velikega pomena, če bi ta judovski pravni strokovnjak svetovnega slovesa ne zagovarjal krščanske identitete Evrope. Prav presenetil me je njegov izrazni slog z bogatimi superlativi o evropskem krščanstvu, tako da sem končno povdnil o njegovem verskem prepričanju in sem neko znanko poklical po telefonu in jo zvedavo vprašal, zakaj ta jud govori o krščanstvu s takšnim spoštovanjem. Mirno mi je odgovorila: "Nisi ga nikoli poslušal. Če bi ga, bi videl, da mož misli z lastno butico in ne tako, kot smo navajeni z najrazličnejšimi dolgovezni razpravami, ki so "napredne" samo tedaj, če govorijo slabo o krščanstvu. Krščanstvo je Evropi dalo svoj pečat. Dalo pa je tudi dušo! Evropejci pa s svojo namišljeno civilizacijo to preziramo in se tako utapljam v neki tuji, necivilizirani miselnosti, ki nam jemlje naše korenine in našo bitnost"! Ta ugotovitev je sila zanimiva in se splača o njej razmišljati, zlasti še tedaj, ko se tudi v našem zamejskem prostoru nekateri trudijo, da bi zameglili pomen krščanstva za evropsko civilizacijo in s tem tudi pomen krščanstva za našo (!) tukajšnjo (!) slovenško (!) identiteto, pa tudi za našo tukajšnjo slovenski narodni obstoj!

Ambrož Kodelja

Kratke

Pastoralno področje Soča-Vipava / Praznovanje zavetnikov

Pastoralno področje Soča-Vipava v sodelovanju z domačimi društvi vabi na praznovanje župnijskih in cerkvenih zavetnikov 2018. Na Peči bo 25. novembra ob 10. uri praznična sv. maša (sv. Katarina), ki jo bo vodil župnik msgr. Renato Podbersič. V Štandrežu bo na placu ob 10.45 nastop folklorne skupine iz Škocjana na Dolenjskem. Od ponedeljka, 26., do četrta, 29. novembra, bodo v Štandrežu od 19.30 do 22. ure dekanjske duhovne vaje, ki jih bo vodil p. Mirko Pelicon (več na str. 7). V petek, 30. novembra, bo v Štandrežu ob 19. uri praznična sv. maša, ob 19.45 koncert za orgle in harfo. V soboto, 1. decembra, bodo v Sovodnjah in Štandrežu med 9.15 in 10. uro adventne delavnice. V nedeljo, 2. decembra, bo v Štandrežu ob 10. uri praznična sv. maša, ki jo bo vodil p. Mirko Pelicon; ob 10.45 bo podelitev klasa, ob 11.15 praznična maša, ki jo bo vodil p. Pelicon; popoldne ob 16.30 bodo praznične večernice, ob 17. uri pa ogled filma "Od grofičine do služabnice" o s. Leopoldini Jožefini Brandis. V torek, 4. decembra, bo ob 14. uri gledališka predstava za otroke. V nedeljo, 9. decembra, bo ob 10. uri v Gabrijah praznična sv. maša (sv. Miklavž), ki jo bo vodil msgr. Renato Podbersič.

Slovenija po številu duhovnikov na 100.000 prebivalcev v vrhu držav

Slovenija ima 55,7 duhovnika na 100.000 prebivalcev in se na lestvici 29 evropskih držav po tem podatku uvršča na osmo mesto, je objavil grški portal jodi. graphics, ki se sklicuje na različne vire. Mesto pred Slovenijo je Hrvaška s 56,1 duhovnika na 100.000 prebivalcev. Največ duhovnikov imajo v Grčiji, 87,7 duhovnika na 100.000 prebivalcev. Po podatkih slovenskega statističnega urada ima Slovenija po zadnjih podatkih od 1. julija 2.070.050 prebivalcev, vseh katoliških duhovnikov pa je bilo leta 2016 po podatkih Slovenske škofovske konference 1045. Poleg tega je v Sloveniji še 16 evangeličanskih duhovnikov oz. članov zbora duhovnikov evangeličanske cerkve, navaja njena spletna stran. Tudi pravoslavni duhovniki je po njihovih podatkih v Sloveniji 16. To bi sicer pomenilo, da je na 100.000 prebivalcev v Sloveniji okoli 52 duhovnikov, a grški portal je podatke povzema iz različnih statističnih in spletnih virov. Po navedbah portala Grčiji na lestvici vodilnih držav po številu duhovnikov na 100.000 prebivalcev sledijo Italija (82,8 duhovnika), Romunija (80,1 duhovnika), Poljska (71,1 duhovnika), Belgija (64,1 duhovnika) in Irsko (62,7 duhovnika). Avstrija se z nekaj manj kot 50 duhovniki na 100.000 prebivalcev uvršča za Slovenijo, na 11. mesto, še kažejo podatki portala. Na dnu lestvice je Bolgarija, kjer je 12 duhovnikov na 100.000 prebivalcev, pred njo se uvrščajo Češka z 18,9 duhovnika, Nizozemska z 20,1 duhovnika, Madžarska z 22,2 duhovnika in Nemčija z 22,3 duhovnika.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (47)

PRIMOŽ KREČIČ

Odrešenje in življenje z Bogom

Krščanski pogled na odrešenje ima dve razsežnosti, ki sta med seboj neločljivo povezani: **osvoboditev od greha**, hudobije, smrti in **vstop v življenje z Bogom**. Čeprav je bila prva razsežnost bolj v ospredju, so zlasti cerkveni očetje v prvih stoletjih poudarjali pomen novega življenja v Kristusu po Svetem Duhu. V vseh časih so ljudje hrepeneli po srečanju z Bogom in sreči v njegovem kraljestvu. Razlika med grškimi religijami in Staro zavezo je bila v tem, da so prvi s človeškim naporom in sredstvi iskali stik z Bogom in blaženost, za Hebrejce pa je bil to Božji dar. **Človekovo hrepenenje po Bogu izhaja iz njegove ustvarjenosti**. Sveto pismo pravi, da je Bog ustvaril človeka po svoji podobi in podobnosti ali sličnosti. (1 Mz 1, 26) Čeprav se je zgodil upor proti Bogu in je bila v človeku zatemnjena njegova bogopodobnost, s tem nista bila odpravljena Božji načrt in njegova milost. Začela se je pot odrešenja, ki je bila še posebej zaupana Izraelskemu ljudstvu. Vrh te poti je **prihod Jezusa Kristusa**, ki je s svojim življenjem in oznanjevanjem **razodel 'Boga, ki je v nebesih'** (Mt 6,1) in je obenem **'Oče naš'**. (Mt 6,9) Jezus je njegov učlovečeni Sin in **prvorojenec med brati**, kot je zapisal sveti Pavel. (Rim 8,29) Zaradi te Jezusove bližine njegovi bratje ne živijo v duhu suženjstva in hlapčevanja grehu ter strahu pred smrtjo, ampak v Duhu domačega posinovljenja, ki sprejema Boga za Očeta. Sveti Janez poudarja, da je prišel Kristus **vzpostaviti nov sinovski odnos z Očetom in novo rojstvo iz Boga**. (Jn 1, 12-13) To je sad Jezusove zmage nad grehom in smrtjo, v katero stopamo s krstom. Sinovstvo pomeni novo življenje v Jezusovem Duhu, življenje z Jezusom, sveti Pavel pravi: "Ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni". (Gal 2, 20)

Drugo Petrovo pismo poudarja, da nas je Kristus poklical v svojo slavo in odličnost, **da bi "postali deležni božanske narave"**. (2 Pt 1,4) Ta izraz je blizu pojmu pobožanstvenja, ki so ga uporabljali cerkveni očetje. Krščansko odrešenje je vstop v

življenjsko skupnost z Bogom, kar je mogoče zaradi podobnosti in sličnosti človeka z Bogom. V tej smeri sveti Irenej močno naglašja pomen učlovečenja Božjega Sina, ki je v sebi na novo povezal Božjo in človeško naravo. **Odrešenje je mogoče priti od enega izmed ljudi in hkrati od Boga**. Sveti Duh, milost in ljubezen so prišli od Boga, s strani človeka pa so prišle odprtost, pokorščina, žrtev. Zato je odrešenje božje in človeško delo. V moči učlovečenja Božjega Sina in njegove žrtve na križu moremo preseči vezi greha in postati deležni Jezusovega poveljčanja. Sveti Pavel je zapisal, da je ob polnosti časov Bog sklenil po svoji milosti "osrediniti v Kristusu kot glavi vse, kar je v nebesih in kar je na zemlji". (Ef 1,10) Irenej imenuje to **rekapitulacijo**, kar pomeni, da je **Kristus s svojim učlovečenjem, smrtjo in vstajenjem popravil usodo človeštva in zgodovine**. Vsi ljudje imajo v njem vstop v Božje življenje.

V moči tega povzetka človeštva in zgodovine v Kristusu se more v ljudeh uresničiti **pobožanstvenje**. To je **učinek Jezusove poveljčane človeškosti na svet in človeštvo**. Klemen Aleksandrijski poudarja, da je Božja Beseda postala človek, da bi se naučila od človeka, kako more človek postati Bog. Znana je misel svetega Atanazija: **"Beseda se je učlovečila, da bi mi postali pobožanstveni"**. Pobožanstvenje je drugi izraz za posinovljenje. Kar se začne s poklicanostjo človeka, je usmerjeno tudi k cilju, ki je živ in odprt odnos z Bogom. Da bi se pobožanstvenje uresničilo pri vsakem človeku, je potrebno osebno sodelovanje. Danes je težko govoriti o pobožanstvenju, ker je občutek za Boga šibak in mnogi iščejo odrešenje po drugih poteh. Poudarjajo sebe, Bog pa ostaja daleč in nima stika z življenjem. Toda že sveti Avguštín je poudaril, da nas Bog kliče k temu, da bi bili bolj ljudje. Bolj, ko se približamo Bogu, bolj se uresničimo kot ljudje. Karl Rahner je navdušen nad to povezavo zapisal, da je Kristus človek v najvišjem pomenu, njegova človeškost je najbolj samostojna in svobodna, obenem tudi najbolj odprta za Božansko.

S 1. strani

“Pojmo radi! ...”

Kljub letom, ki nezadržno minevajo in se kopičijo, ostaja poslanstvo Cecilijanke nespremenjeno in zanimanje zanj ni upadlo. Zborovsko petje je še zmeraj zelo priljubljena kulturna dejavnost v naših društvih, ki so včlanjena v Zvezo katoliške prosvete, pridedljivo te širše poznane revije, na kateri že kar nekaj let nastopajo tudi slovenski rojaki onstran nekdanje meje na Slovenskem in Avstrijskem in italijanski gostje. Letos je bil Vinko Vodopivec, pevovodja, učitelj glasbe, godbeni organizator, kolavdator orgel, predvsem pa neutruden skladatelj, s svojimi skladbami še bolj vidno prisoten na reviji. Marsikateri zbor je namreč segel po eni ali več njegovih spevnih melodijah, ki so plemenitile in bodrile slovensko dušo v najhujših casih, ko jo je tlačil neizprosni črni škorenj. Rojen v Ročnju, je otroška leta preživel v Podgori, kjer je obiskoval osnovno šolo, gimnazij in teologijo pa v Gorici (v duhovnika je bil posvečen l. 1901), tudi zato mu je Goriška ostala zmeraj v srcu. V svet glasbe ga je napotil oče organist. Njegovo osebnost, ki je razkrivala hudomušno naravo, so osvetlili povezovalci nedeljskega dela Cecilijanke, Patrik Cingerli, Miha Kovic in Kea Vogrič. Med drugim so citirali, kako se je hudomušno pošalil nad svojim imenom in primkom: “Naš oče je bil moder. Ker se pišemo Vodopivec, mi je dal ime Vinko!” Na sobotnem, bolj poetično-razmišljujočem večeru pa je bila v ospredju pesem, ki je lahko “prošnja, molitev, upor, jeza, tolažba, pogum, pa tudi razvedrilo”. O veliki pomenski razsežnosti besede pesem, ki je vse, so spregovorile mlade povezovalke večera Đulistana Burzič, Ester Schlausero in Ema Terpin. Zelo premišljeno in v skladu z zborovsko revijo odbrano besedilo iz misli kopice avtorjev je stkala v povezovalno nit mlada Sanja Vogrič, kateri so organizatorji Cecilijanke zaupali režijo. Tako se je revija prav ob svoji 60-letnici pokazala v mladostni svetlobi in svežini. V kroniki bo ostala zapisana kot takšna izvedba, v kateri je mlada režiserka prvič dala poseben poudarek veznemu tekstu, ki se je v njeni zamisli otesel vse klišejske suhoparnosti in postal pomemben trenutek celote. Povezovalke in povezovalci so se, vsakič primerno osvetljeni, posamič ali skupaj pojavljali na odru, pod odrom ali kar v dvorani med gledalci. S tem je Sanja Vogrič, ki smo jo na širšem Goriškem nazadnje dodobra spoznali kot domisel-

Matevž Čotar

no snovalko otroške spevoigre *Kresniček*, tako še dodatno razgibala zborovsko revijo, na kateri je letos nastopilo šestnajst zborov, ki so pesmi za svoj program črpali predvsem iz slovenske umetne in ljudske zakladnice. Sobotni večer je uvedel MePZ Lojze Bratuž iz Gorice, ki ga je tokrat vodil Aleksander Sluga, ker je bil David Bandelj z MeMIPZ Emil Komel na tekmovanju v Arezzu, od koder sta skupaj z MIPZ Emil Komel pod vodstvom Damijane Čevdek Jug oba prišla zmagovita! Zbor Lojze Bratuž je zapel tudi šegavo Vodopivčevo *Boter polž*. Tudi ŽeVS Rupa-Peč z zborovodkinjo Zulejko Devetak in ob njeni klavirski spremljavi

CeMePZ iz Ukev, vodi Oswald Errath (foto dd)

je ustvarila duhovit utrinek s skladbo Gioacchina Rossinija *Duetto buffo di due gatti*. MoPZ Mirko Filej iz Gorice (zborovodja Zdravko Klanjšček) je zapel tudi Vodopivčevo *Jaz bi rad rudečih rož*. MePZ Motiv iz Solkana pod vodstvom Mirana Rustja je uvrstil v program kar dve nabožni. Zelo številni MePZ Danica iz Šentpri- moža ob Zablaskem jezeru, ki ohranja slovensko pesem in kulturo v Podjuni, je z zborovodjo Stankom Polzerjem izbral tudi Vodopivčevo *Po Mariji, rajski rož*. Za njim se je s tremi ljudskimi predstavil MePZ Mačkolje (zborovodja Matej Lazar). Prvič je bil gost na Cecilijanki MePZ Gruppo costumi tradizionali bisiachi Turriaco. Skupina, oblečena v stare noše, si prizadeva obnoviti tradicijo ljudskega petja, tudi ob spremljavi preprostih glasbil, ki jih izdelujejo sami člani skupine. Po slovenskem pozdravu in zahvali za povabilo so ob spremljavi harmonike in “domačih” instrumentov zapeli, pa tudi z mimiko prikazali, tri ljudske, dve hudomušnih vsebin, pod vodstvom Caterine Biasiol. MePZ Štandrež z zborovodkinjo Zulejko Devetak je v sklop treh pesmi uvrstil dve Vodopivčevi: *Sijaj, sijaj lunica* in *Naša Soča*. Sobotni večer je sklenil zmeraj dobrodošli CeMePZ iz Ukev, ki je pod vodstvom Oswalda Erratha odpel tudi dve Vodopivčevi, *Prošnja*

in *V čolnu*. V nedeljskem programu se je prvi na oder postavil MePZ Mirko Špacapan. Pod vodstvom Petra Piriha so se oglasile tri Vodopivčeve, dve nabožni, *O Gospa, o Mati Moja, Gledam jo*, in *Sol-daška* na besedilo Franceta Prešerna. Za Podgorci so se zvrstili MoPZ Skala iz Gabrij (zborovodja Zulejka Devetak), MePZ SKPD F. B. Sedej iz Števerjana z zborovodjo Patrickom Quaggiatom; v njegovi priredbi so pevci zapeli tudi V. Vodopivca – H. Lavrenčiča *Kovačev študent v štirih minutah* (na besedilo Ivana Kovačiča). Spomnimo naj, da je nadvse priljubljeno spevoigro

Franca Padovan

nekdaj podpira zborovsko petje, praznovala 60-letnico obstoja. Na nedeljskem zborovskem popoldnevu, ki se ga je, kot že povedano, udeležil tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Jožef Česnik, je spregovorila predsednica ZSKP Franca Padovan. Občinstvu je predstavila kratek zgodovinski pregled Cecilijanke, ki je bila prvič izvedena 23. novembra l. 1958 v dvorani Brezmadežne na Placuti. Ko so l. 1959 ustanovili Zvezo slovenske katoliške prosvete, je ta prevzela skrb za uresničevanje vsakoletne revije, ki je bila v začetku tekmovalne narave. Ker je število zborov naraščalo, so jo že l. 1972 razdelili na dva dela, sobotnega in nedeljskega. V teh letih se je marsikaj spremenilo v naši družbi, je dejala Padovanova, tudi pevski svet. “Sodobni ljubiteljski pevec želi dobro peti in pustiti v poslušalcu trajen in globok vtis”. To pa zahteva več izobrazbe. Nekateti zbori veliko vlagajo v izobraževanje in prav zaradi tega dosegajo nagrade na raznih tekmovanjih. Zato je predsednica ZSKP prepričana, da je treba vztrajati in vlivati mladim rodovom željo in voljo do petja. “To lahko dosežemo le, če so temelji trdni in če so prisotne vrednote, kot sta ljubezen do petja in ohranjanje slovenstva”. Poudarila je tudi, da so pevski sestavi pri nas še izjemnega pomena. Spomnila se je tudi vseh, ki so pripomogli h kakovostni rasti revije, in se zahvalila vsem njenim sooblikovalcem. Ob omembi Vinka Vodopivca, čigar melodije pevci tako radi pojejo, je opozorila, da je ZSKP l. 1992 ob 40-letnici Vodopivčeve smrti izdala dve zbirki njegovih skladb, *Moje gosli* za moške in ženske zборе ter *Naša Soča* za mešane. Za njo je občinstvo nagovoril tudi minister Česnik (njegov nagovor objavljamo posebej).

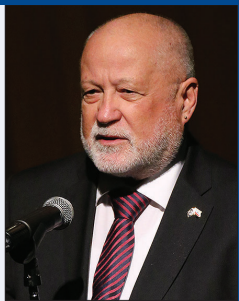
Zborovski reviji Cecilijanka, ki je potekala v sodelovanju Sveta slovenskih organizacij, je pokroviteljstvo dala goriška občina, podprli pa so jo Javni Sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, Fundacija Cassa di Risparmio Gorica, Združna kraška banka in občina Gorica. V soboto so bili prisotni gostje iz političnih in kulturnih krogov: senatorka Tatjana Rojc, podžupan občine Gorica Stefano Ceretta, Sabina Volk iz Javnega Sklada RS za kulturne dejavnosti, območna izpostava Nova Gorica, Krista Koren Hafner, odbornica pri Krščanski kulturni zvezi iz Celovca, Franca Žgavec, predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž, Marilka Koršič, svetnica SSK na goriški občini, Walter Bandelj, deželni predsednik Sveta slovenskih organizacij, in Julijan Čavdek, pokrajinski tajnik SSK. V nedeljo pa so poleg ministra Česnika

di, da so pevski sestavi pri nas še izjemnega pomena. Spomnila se je tudi vseh, ki so pripomogli h kakovostni rasti revije, in se zahvalila vsem njenim sooblikovalcem. Ob omembi Vinka Vodopivca, čigar melodije pevci tako radi pojejo, je opozorila, da je ZSKP l. 1992 ob 40-letnici Vodopivčeve smrti izdala dve zbirki njegovih skladb, *Moje gosli* za moške in ženske zборе ter *Naša Soča* za mešane. Za njo je občinstvo nagovoril tudi minister Česnik (njegov nagovor objavljamo posebej).

Zborovski reviji Cecilijanka, ki je potekala v sodelovanju Sveta slovenskih organizacij, je pokroviteljstvo dala goriška občina, podprli pa so jo Javni Sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, Fundacija Cassa di Risparmio Gorica, Združna kraška banka in občina Gorica. V soboto so bili prisotni gostje iz političnih in kulturnih krogov: senatorka Tatjana Rojc, podžupan občine Gorica Stefano Ceretta, Sabina Volk iz Javnega Sklada RS za kulturne dejavnosti, območna izpostava Nova Gorica, Krista Koren Hafner, odbornica pri Krščanski kulturni zvezi iz Celovca, Franca Žgavec, predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž, Marilka Koršič, svetnica SSK na goriški občini, Walter Bandelj, deželni predsednik Sveta slovenskih organizacij, in Julijan Čavdek, pokrajinski tajnik SSK. V nedeljo pa so poleg ministra Česnika

Ministrove besede

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Peter Jožef Česnik** je na 60. Cecilijanki 2018 imel kratek nagovor, v katerem je omenil, da je letos leto različnih obletnic. Spominjamo se 100-letnice konca “največje neumnosti človeka”, prve svetovne vojne, 140-letnice rojstva Vinka Vodopivca in še marsikaj drugega. “Vi praznujete 60-letnico te zborovske revije, kar pove, da ste že toliko časa skupaj. Že Vinko Vodopivec je spoznal, da pesem družijo Slovence tudi, zato je pisal veliko hudomušnih. Te pesmi niso več samo njegove, to so narodne pesmi. So ostale med Slovenci in jih povezujejo. Vodopivec je deloval za Primorje, za slovenski narod, v obdobju, ki je bilo izredno turbulentno, izzivalno, polno različnih preprek. Končalo se je napoleonsko obdobje, začelo se je nekaj drugega, potem je prišla prva svetovna vojna. Vera v ljudi in slovenstvo ter glasbo med ljudmi ga je vedno navduševala in ga vodila naprej. Njemu v čast je maestro Anton Nanut leta 1953 ustanovil Primorski akademski zbor študentov v Ljubljani. Ti so širili njegovo pesem, tudi na oni strani meje. Sam imam rad klasično glasbo, a tudi tako, kot jo je napisal Vodopivec. On je zajemal snovi iz naroda, okolice, iz Primorja, kjer je živel. In je to dušo, vsebino slovenske duše znal prenesti v pesmi, ki so še danes izredno popularne, lahko bi rekel, da so vedno zelene. Najlepši spomenik Vodopivcu, kot sem že prej rekel, je postavil Nanut, ko je ustanovil Primorski študentski pevski zbor. Ta je še danes zelo pomemben po Primorski in celotni Sloveniji, ker Vodopivčevo ljubezen tako do glasbe kot do svojih ljudi drži pokonci, tako kot jo vi tukaj že 60 let z njegovimi pesmimi in ohranjate slovenstvo na tej strani meje. Še enkrat hvala in še veliko uspeha naslednjih 60 let!”

Ob 37-letnici goriškega Kulturnega doma Razstava Avgusta Černigoja, koncert in Komigo baby

Po že ustaljeni navadi goriški Kulturni dom vsako leto obeležuje obletnico ustanovitve (1981) z bogatim izborom kulturnih dogodkov. Tudi letos jih bo kar nekaj. Predstavili so jih v mali dvorani Kulturnega doma v petek, 9. novembra, predsednik KD Igor Komel, Maša Brainin in igralec Franko Korošec kot umetniški vodja abonmajskega niza otroških predstav *Komigo baby*, ki otroke vabi v gledališko dvorano v nedeljo dopoldne z željo, da bi vzljubili gledališče že v rosnih letih in da bi kasneje postali njegovi zvesti obiskovalci. Za predstavitev mizo sta sedela tudi občinski odbornik za kulturo Fabrizio Oreti in goriški župan Rodolfo Ziberna. Oba sta poudarila pomembno vlogo, ki jo opravlja Kulturni dom, ki je bil in je odprt do

drugih jezikovnih oz. narodnih stvarnosti na Goriškem, skupaj z drugimi goriškimi kulturnimi hrami, Kulturnim centrom Loje Bratuž, Gledališčem Verdi, pa še z novogoriškima SNG in Kulturnim domom, predstavlja bogato ponudbo širše Goriške. Igor Komel je omenil, da si vsako leto ob tem mejniku izmislijo novo geslo. Tokrat se glasi *Manjšine naj bodo v novi stvarnosti zastavonoše miru!* Komel je najprej povedal, da se bodo letošnje prireditve začele 20. novembra ob 18. uri, ko bo (zdaj je že bilo) slovesno odprtje spominske razstave del slikarja Avgusta Černigoja (Trst, 1898 – Sežana, 1985) ob 120-letnici njegovega rojstva. Razstavljena bodo dela, ki jih hranijo v likovni zbirki družbe KB 1909. Slikarja, grafika iskateljske narave, ob čigar zgle-

dih se je navdihovalo ničkoliko mladih likovnih umetnikov, je predstavila dr. Nelida Nemec. Razstava bo odprta do 10. decembra. Osrednji dogodek bo koncert Tria Vivere v četrtek, 29. novembra, ob 20.30. Na njem bo slavnostni govornik pesnik Miroslav Košuta. Znani trio, ki bo tokrat prvič nastopil v Italiji, nadaljuje tradicijo tria Eroika. To so izjemni vokalisti, Matjaž Robavs, Aljaž Farasin in Gregor Ravnik. Njihov repertoar obsega razne glasbene zvrsti. Koncert spada tudi v goriško sezono Slovenskega stalnega gledališča kot glasbena ponudba goriškega Kulturnega doma. V sklop prireditve je bilo vključeno tudi eno izmed Srečanij z avtorji. V torek, 13. novembra 2018, je v goste prišel Angelo Floramo, furlanski pisatelj, avtor knjige *La veglia di Ljuba*. Na večeru je sodeloval Andrea Bellavite. Franko Korošec je na tiskovni konferenci podrobneje predstavil letošnji abonmajski sklop predstav za otroke *Komigo baby 2018/2019* s podnaslovom *Mama očka... gremo v gledališče!* Otroška ponudba bo že šesta po vrsti. Tudi lani je bila zelo dobro sprejeta. Na dopoldanske nedeljske

predstave je veliko otrok prihajalo z očki, so povedali organizatorji. To pomeni, da je *Komigo baby* tudi lepa priložnost za očete, da za otroke naredijo nekaj lepega in koristnega in uživajo z njimi ob gledaliških predstavah. Tudi gledališka umnost pripomore k osebnostni rasti otrok! Gledališki abonma za otroke sestavlja šest predstav v slovenskem jeziku in dva zabavna dogodka. To sta miklavževanje, 5. decembra, ob 17. uri, ko bo Damjana Golavšek predstavila svojo gledališko-glasbeno predstavo *Mojca Pokrajculja* in pustovanje z animacijo, 5. marca 2019, ob 15. uri. Kulturni dom podpira domače produkcije, zato bodo za uvod dijak goriškega Dijaškega doma Simon Gregorčič ponudili v pogled muzikal *Peter Pan*, ki je nastal v iskrivi režiji Andreje Benedetič in je požel veliko odobravanje. Glasbo je priredila Damjana Golavšek, koreografije so delo Danjele Simčič, Francija Vaupotiča in Martine Grmek. Na sporedu bo v nedeljo, 25. novembra, ob 11. uri. V nedeljo, 16. decembra, ob 11. uri si bodo otroci lahko ogledali ekološko igrice *Planet, od plastike*

zadet; predstavo z zelo aktualno vsebino bosta odigrali Maja Gal Štromar in Mirjana Šajinovič. V četrtek, 27. decembra 2018, bo otroke razveselil *Cirkus Dedka Mrza*. V nedeljo, 13. januarja 2019, ob 11. uri bo pa na sporedu igrana otroška predstava *Čarovnik Nik* v produkciji Bimbo teatra na besedilo in režijo Jureta Karasa. Igrata Juš Milčinski in Urška Mlakar. *Gospa Pehtra*, lutkovno – igrana predstava, bo prišla v goste 3. februarja 2019 ob 11. uri. Predstavilo jo bo Gledališče iz žepka z igralcema Lucijo Čirovič in Boštjanom Štormanom. Zadnja na vrsti bo *Vilinska pravljica* v nedeljo, 17. februarja 2019, ob 11. uri. Lutkovna predstava v produkciji Talije Gledališča bo v izvedbi Barbare Vidovič in Alje Kapun. *Komigo baby* prireja Kulturni dom Gorica v sodelovanju z ZSKD, Glasbeno matico, AŠZ Dom (Gorica) in kulturno zadruzo Maja. Pokroviteljstvo nudijo SKGZ, Fundacija Goriške hranilnice, Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Občina Gorica. Cena vstopnic je 5 evrov, drugi člani družine plačajo tri evre.

GALERIJA ARS Fotografiska razstava Marka Vogriča

Naša kulturna žarišča iz mišje perspektive

Našim kulturnim domovom in žariščem je posvečena razstava črno-belih fotografij na baritnem srebrnozelatinastem papirju, ki jih je posnel s camero obscuro in izdelal Marko Vogrič; od 13. novembra so na ogled v Galeriji Ars na Travniku v Gorici. Goriški fotograf je namreč poslikal kulturne domove in stavbe, ki pričajo o življenju in delu Slovencev v naši deželi.

Jurij Paljk ga je predstavil kot "enega zadnjih goriških fotografov stare šole". Naslov razstave "To ni za ljudstvo" pa je vzlet iz govora o slovenskem ljudstvu in slovenski kulturi, ki ga je imel Cankar aprila 1907 v Trstu, kot poklon velikemu pisatelju ob 100-letnici njegove smrti. Zato je tudi pomenljivo, da je med posnetki kulturnih žarišč nevsiljivo prisoten tudi Cankarjev Klanec. Vogrič, ki je član Fotokluba Skupina 75, je že imel veliko razstav; "ukvarja se s fotografijo, ki jo danes rabijo le redki, je o njem povedal Jurij Paljk. V krajšem pogovoru z njim je fotograf spregovoril o sebi in svojih delih. S fotografijo se ukvarja od malih nog, "nalezel" ga je njegov oče Zdenko, angažiran amaterski fotograf. Tehniko je v več desetletjih do-

foto dd

bro izpilil. Tu je nekaj več kot "instant fotografija", ki jo z mobijem v roki vsi dobro poznamo. Ne gre za neko namišljeno umetniško fotografijo, saj se Marko vrača k prvinam osnovne črno-bele fotografije, kjer je upodobljeno samo najbolj bistveno. Vogrič je povedal, da se je na svoji poti pač srečal tudi s staro tehniko *camere obscurae*, pri kateri fotografija nastane skozi enostavno luknjico. Ta tehnika zahteva več časa za snemanje in daljše časovne presledke. Rad eksperimentira, marsikaj poskusi in potem opusti. Ta "miška", ki jo najraje polaga na ulične odtok, pa "potuje" že celih deset let. Ta

"tehnika" ga sili, da se ustavi, je povedal. "Zanimivo je, da sam ne veš, kakšna slika bo nastala. Ko razviješ, imaš presenečenje. Z digitalnim aparatom lahko takoj vidimo, ali je slika dobra ali ne". Zato je slika z miško dostikrat "bolj premišljena".

Serijska fotografij naših kulturnih žarišč sploh ni sklenjena. Začel jih je slikati lani, ko mu je Goriška Mohorjeva družba naročila, da bi opremil Koledar. Pomembnih krajev in objektov za našo kulturo je seveda veliko. Zato je delo nadaljeval in ga še nadaljuje. "Vsega sicer ne morem poslikati". Nekateri objekte je slikal dvakrat, pa z rezultatom ni bil za-

dovoljen in bo moral spet poskusiti, "da bi bile pravilno ovekovene"; za druge mu je zmanjkalo časa. Na razstavi je na zidu tudi prazen okvir, v katerega lahko obiskovalci razstave zapišejo, katera stavba morda še manjka.

Rdeča nit razstave je odsotnost človeka. Nikjer ni živega bitja, in vendar ta monumentalna žarišča iz neobičajne perspektive govorijo o ljudeh, ki so jih postavili, o nas. "Življenje smo mi, če gremo v te stavbe". Vogrič je pojasnil, da so fotografije izdelane s camero obscuro, ki nima leče, zato je potreben dolg čas osvetljevanja. Če podnevi snema npr. deset sekund in pride mimo oseba ali avtomobil, ne bosta ostala "zamrznjena", bosta "izbrisana", saj ostane samo to, kar je mirno. Odsotnost "ni namerna", je pa "pomirjujoča", saj mi-

moidočim pravi, da ne motijo, če hodijo pred kamero; in tudi sam fotograf se zaradi tega ne jezi. Treba je veliko poskušati in v temnici je nato veliko dela, "v enem večeru naredim eno sliko".

Na Vogričevi razstavi je sicer bilo veliko ljudi, na splošno pa so naši ljudje v naših kulturnih žariščih vedno bolj odsotni in je zato "vprašanje, koliko so ta kulturna žarišča v našem prostoru še vedno žarišča", je dejal Paljk. "Žarišče je tam, kjer se ljudje srečujemo, kjer živimo in delamo. Ko jih zapustimo, postanejo spomenik".

DD

Obvestila

Pravilna urica, četrta po vrsti, bo v ponedeljek, 26. novembra, ob 17. uri, ko bo prišla v goste lutkovna predstava O starki zimi in njenih pomočnikih v izvedbi Gledališča Bičikleta.

PD Rupa-Peč vabi na srečanje in ogled slik letošnjega izleta po Maroku. Dobimo se v torek, 27. novembra 2018, ob 19. uri v društvenih prostorih v Rupi. Toplo vabljeni!

Večstopenjska šola v Gorici vabi starše na predstavitev šol in vrtcev. Vsa srečanja bodo potekala na sedežu Večstopenjske šole v ul. dei Grabizio 38 v Gorici po naslednjem razporedi: v sredo, 28. novembra 2018, ob 17. uri osnovne šole; v ponedeljek, 10. decembra 2018, ob 17. uri otroški vrtci; v petek, 14. decembra 2018, ob 17. uri nižja šola. Toplo vabljeni!

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v petek, 28. decembra, tradicionalno silvestrovanje z družabnim srečanjem v restavraciji Belvedere v Tricesimu (Videm). Vpisujejo do 20. decembra po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 16.30 uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 16.30 uri iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni do Pilošča, od koder bosta nadaljevala pot v Tricesimo.

Mešani pevski zbor Društva Unitri Nova Gorica z zborovodjem Urošem Cejem vabi nove moške glasove: tenorje, baritone, base. Kontakt, pisarna društva na Erjavčevi ulici 4 od ponedeljka do četrta od 10. do 13. ure.

Javni razpis / 15. Priznanje Kazimir Humar - Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo. Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa. Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju. Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru. Predloge za priznanje je treba oddati **do 31. decembra 2018** na naslov: Zveza

slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnico: "Predlog za priznanje". "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Cestitke

Na 35. Državnem pevskem tekmovanju "Guido d'Arezzo" je **Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel iz Gorice**, pod vodstvom Davida Bandlja, prejel prvo nagrado v kategoriji mešani zbori ter posebno nagrado FENIARCO za prepričljivo izvedbo pesmi Kresno jutro Ubalda Vrabca; **Mladinski pevski zbor Emil Komel iz Gorice**, pod vodstvom Damijane Čevdek Jug, pa je prejel 2. nagrado v kategoriji otroško-mladinskih zborov. Za izjemen podvig čestita zboroma in dirigentoma Zveza slovenske katoliške prosvete.

Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica čestita in se veseli ponovnega velikega uspeha, ki sta ga dosegla **Mladinski pevski zbor Emil Komel**, pod vodstvom Damijane Čevdek, in **Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel**, pod vodstvom Davida Bandlja, na 35. državnem tekmovanju Polifonico di Arezzo.

Darovi

Za Novi glas: Ivo Kovic 20 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 23. 11. 2018 do 29. 11. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91.1, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 23. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 24. novembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 25. novembra: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 26. novembra (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 27. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 28. novembra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Pelikan, veliki nenasit - Izbor melodij.

Četrtek, 29. novembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Od 26. do 29. novembra 2018 Duhovne vaje v dekaniji Štandrež

Od 26. do 29. novembra bodo v Štandrežu štiridnevne duhovne vaje za vernike iz štandreške dekanije. Vodil jih bo pater Družbe Jezusove, goriški rojak Mirko Pelicon. Vsak dan bodo

premišljevanje, tišina pred Najsvetejšim, skupni pogovor in večerna molitev; v italijanščini z začetkom ob 17.15, v slovenščini ob 20. uri. Vmes, ob 19.30, bo sveta maša. Me-

kot tile? , četrtega dne (četrtek, 29.11.) Hodi za me-

ditacija prvega dne (ponedeljek, 26.11.) nosi naslov *Ali ni gorelo najino srce v nama...*, drugega dne (torek, 27.11.) *Učenec, ki ga je Jezus ljubil*, tretjega dne (sreda, 28.11.) *Simon, Jonov sin, ali me ljubiš bolj*

noj! P. Mirko Pelicon bo vsak dan med 10. in 12. uro v štandreškem župnišču na razpolago vernikom za spoved, pogovor, duhovno pomoč (obisk je potrebno najaviti na župnijskem tajništvu med 8.30 in 12.30 na tel. št. 0481 21849). Na praznik sv. Andreja apostola, v petek, 30. novembra, bo v cerkvi v Štandrežu koncert za orgle in harfo, ki ga bodo oblikovali Alice Martina, Roberto Squillaci in Mirko Butkovič.

Dramska družina SKPD F. B. Sedej / Gledališče na ocvrtem Zakaj ne bi sobivali igralka in kmetica?

Megla je v petek, 9. novembra 2018, odela briške griče s svojim gostim belim pajčolanom in ta-

Zveze slovenske katoliške prosvete in ob sodelovanju Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, novoustanovljene Zlate gledališke mreže, Sveta slovenskih organizacij ter Vinoteke Števerjanski griči. Po dolgem času je bil v veliki dvorani župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu gost dramski odsek PD Štandrež. Malce manj številni publiki kot sicer je prikazal svojo zadnjo uspešnico *Čaj za dve*. "Nostalgično

sobi, v domu za ostarele. Tako se dva popolnoma različna svetova srečata v istem prostoru in sprva se zelo težko, potem pa zmeraj bolj zaupno zblížata. Komedijo, ki jo prevevajo različni čustveni

odtenki, tudi s kančkom grenčine, in v kateri nam avtor prišepne, da ljubezen ne pozna starostnih meja in ovir, so štandreški ljubiteljski igralci pod režijsko roko Jožeta Hrovata, člana SNG Nova Gorica, odigrali sproščeno in prepričljivo v primernem ritmu in znali poudariti humorne odtenke, na limanice katerih so se vselej ujeli gledalci, in zato smeh ni manjkal.

/str. 15
IK

Foto DP

ko marsikomu preprečila, da bi se udeležil komedijskega večera, ki ga je ponujal letošnji abonmajski niz *Gledališče na ocvrtem*, ki ga z zanosom tretje leto prireja Dramska družina SKPD F. B. Sedej pod pokroviteljstvom

komedijo" je s svojim ustvarjalno bogatim peresom napisal Tone Partljič in v njej nazorno pokazal, kako je za drobno srečo potrebno prav malo in kako se lahko splete zaupno prijateljstvo tudi med fino, vase zagledano

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

**SPOMINI
MEMORIE**
1918 - 2018

**MED VOJNO IN SPOMINOM
1918-2018**

**SREČANJE Z RAZISKOVALCI
IN ZBIRATELJI PRIČEVANJ**

Sodelujejo
**Peter Černic, Mitja Juren,
Vlado Klemše in Vili Prinčič**

**PONEDELJEK, 26. NOVEMBRA 2018, OB 20. URI
LOKANDA DEVETAK - VRH SV. MIHAELA**

Kulturni center
Lojze Bratuž

Krožek
Anton Gregorčič

SCN v sodelovanju s študijskim centrom za narodno spravo

SREČANJA POD LIPAMI

**temna stran
meseca II**

soočenje in reflesija 20 let kasneje

Spregovorila bosta
dr. JOŽE DEŽMAN in dr. VASKO SIMONITI

**ČETRTEK, 29. NOVEMBRA 2018, OB 20. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA**

PIKA NA (PESMI) Majda Artač Sturman

Jesen na openski gmajni

Brin, zakrknjen in grenak,
s trpkimi solzami vijoličnih jagod
ledení v burji,
hrbet mračno usločen.
Rešeljika šklepeče
v novembrski zmrzali.
Leskovo šibje se v burji pretepa.

Kar se razlije zlatkasta luč
kot ploha v ogradi,
čez sive skale zaštropota.
Od nje zaškrlatijo
otoki reja v dolinah.

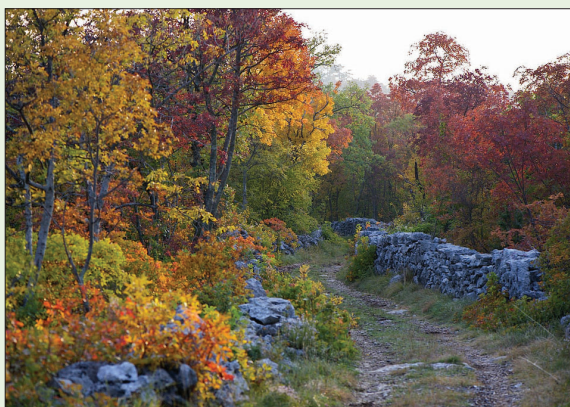
Rumeno-oranžno-citronasto
in veveričje rjavo
pijana jesen se opoteka čez gmajno.

Za njo
v diagonali veslá
galeb
v daljni sijaj zahoda
in neslišno potone
nekje pod Kontovelom.

Zora Tavčar

Že nekaj časa sem nameravala predstaviti kako pesem Zore Tavčar, bolj znane kot prozaiстке, esejistke, mentorice in neutrudne kulturne delavke. Nagib, da sem se odločila, dolgujem ogledu odličnega (video) portreta, ki ga je pripravila *Tatjana Rojc* pred petimi leti in ga je ob ustvarjalkinem visokem osebnem jubileju znova predvajala naša tržaška televizija. Iz njega izžarevajo štajerska duhovitost, dunajska eleganca, italijanski smisel za lepoto, mediteranska odprtost, vse začinjeno z osebno modrostjo ženske, ki je svojo življenjsko pot delila s pisateljem Alojzom Rebulo. Njemu je pred desetimi leti tudi posvetila izbor svoje poezije, in sicer s posvetilom *Lojzetu z nežnostjo za pol stoletja ljubezni*.

Zbirka *Žarenje, Pesmi 1947 – 2007* (Goriška Mohorjeva družba 2008) preseneča z žlahtnostjo poezije, ki se razpenja od izrazno bogate ljubezenske izpovednosti preko krajinarske lirike do svetovljanske poezije, ki so jo navdihnile popotniške izkušnje v romanskem svetu od Andaluzije do Buenos Airesa. Mojo pozornost so izzivale različne pesmi, denimo ciklov *Besede ne ubogajo več*

ali *Črni konj iz Sevilje*, kot tudi *Cigankina serenada, Jablana* idr. Me pa zaznamujeta prostor in (letni) čas, v katerih živim, zato se bom zaustavila pri pesmi *Jesen na openski gmajni*.

V njej se bijeta dva obraza jeseni: tisti grenak in leden, obarvan vijolično, se postopoma umika barvitosti in svetlobi. To je jesen, ki jo imamo radi, napolnjuje nas z občutkom ugodja in navdaja s toplino prijetnih spominov. Vendar gmajno poseljujejo brin, rešeljika in leskove, ki so v novembrski zmrzali videti zakrknjeni, objokani, upognjeni, šklepetajoči in trepetajoči kot ljudje. Če je v prvi kitici izpostavljeno glasovno slikanje (uporaba raskavega r-ja in zvočnost šumevcev), v nadaljevanju izstopa barvno slikanje (*zlatkasta luč, sive skale itn.*). Poosebljena jesen je pijana od barv, ki jih pesnica preliva in meša na besedni paleti, s katere nanaša poleg običajnih rumeno oranžnih odtenkov tudi *citronasto* in *veveričje rjavo*. Svežina impresije, ki utripa od barv in zvokov, se opominjuje v prepletanju kraških in morskih elementov. Kras z ogradami, sivimi skalami in značilno vegetacijo, prebičan od burje, se mestoma prekriva s podobami vode in morja. Zlatkasta luč se razlije kot ploha, onomatopoeično *zaštropota* kot voda, *zaškrlatijo otoki reja*.

Zadnja kitica je vsa obarvana z morskim pridihom: *v diagonali vesla/ galeb/ in daljni sijaj zahoda/ in neslišno potone/ nekje pod Kontovelom*. Ob simbolični galeba sta na oblikovni ravni opazna nerimani prosti verz in pogosta raba *enjambementa*, saj posebno v sklepnem delu misel valovi svobodno, nepretrgoma iz verza v verz. Ob branju mi prav tako ali še bolj kot ob Beličevih upodobitvah gmajne stopa pred oči slika domače – openske kraške pokrajine. V zenitu blesti *Žarenje* ženske občutljivosti za detajle in iskanje harmonije.

TKS / Vabilo na predstavitev publikacije
Zbornik Ivan Rudolf

V petek, 23. t. m., ob 18.00 bo v Tržaškem knjižnem središču predstavitev zbornika *Ivan Rudolf*, ki ga je ob 120. rojstva izdal Muzej novejšje zgodovine Slovenije. V zborniku, ki ga bo predstavila urednica, višja kustosinja Irena Uršič, so zbrani razširjeni avtorski referati z lanskega celodnevne posveta, pričevanja in obsežen slikovni material. Zgodovinar Jurij Rosa je svojemu prispevku dal naslov *Ivan Rudolf iz ugledne družine "Učencikovih"*, sledijo zapisi zgodovinarjev Marka Štepca, Blaža Torkarja, Miroslove Cencič, Jerce Vodušek Starič, Jožeta Pirjevca, Gorazda Bajca, Iva Jevnikarja, Damira Globčnika, Marije Stanonik, Milčka Komelja in Irene Uršič. Sledita spomin na očeta, ki sta ju napisala Neva Gabršček Rudolf in Saša Rudolf, pričevanja pa so pri-

spevali Saša Martelanc, Drago Štoka, Rafko Dolhar, Marij Maver in Ivo Kralj. Natisnjen je tudi tekst govora Borisa Pahorja ob odkritju doprsnega spomenika Ivanu Rudolfu v Podnanosu leta 1998.

SNG Nova Gorica / Premiera predstave za otroke

Na novogoriški oder prihaja
Smrčuljčica

V četrtek, 22. novembra 2018, ob 18. uri bo na malem odru Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica premierno zaživela nova predstava za otroke. Domači ansambel bo uprizoril pravljico *Smrčuljčica*. Po motivih znane pravljice zgodbe Trnuljčica bratov Grimm in Lee Wilcox, sodobne avtorice slikarice Smrčuljčica, sta predstavo ustvarili režiserka Tjaša Črnigoi in dramaturginja Ana Duša, ki je tudi avtorica

songov. V predstavi, namenjeni predšolskim otrokom in šolskim otrokom iz prvih treh razredov, igrajo Urška Taufer (Kraljičina), Matija Rupel (Kralj) in Marjuta Slamič (Vila). Predstavo so sooblikovali še lektor Srečko Fišer, scenografinja in kostumografinja Tjana Todorović, avtor glasbe Miha Petric, oblikovalec svetlobe Samo Oblokar in oblikovalec zvoka Vladimir Hmeljak.

IK

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (41)

Dimitri Tabaj

Rodbina Codelli (2)

Janez Svetokriški v posvetilu omenja junaško smrt stricev svojega bogatega mecena, saj so "za vero in domovino" umrli v Tridesetletni vojni. Še posebej omenja Avguštinovega strica Lovrenca Codellija: o njem Janez Svetokriški piše, da je uplenil bojno zastavo švedskega kralja in da so to zastavo potem kot relikvijo hranili v cerkvi na Kostanjevici pri Gorici, v čast in slavo Codellijevega imena in grba (na katerem najdemo ravno roko v oklepu, držačo zastavo). Branje te knjige nam ponuja izjemno možnost, da Janeza Svetokriškega - početnika slovenske homiletike - spoznamo tudi kot politika, zgodovinarja in gorečega domoljuba.

Leta 1706 je Peter Anton I. daroval ljubljanski stolnici sv. Nikolaja veliki

Pod oltarjem Sv. Trojice v ljubljanski stolnici sv. Nikolaja počiva baron Peter Anton I. Codelli, plemič, veletrgovec in zemljiški gospod, ki ima pomembno mesto v slovenski književnosti. Po njem sta imenovani glavni zvon ljubljanske stolnice (v kateri je pokopan pod oltarjem Sv. Trojice) in tako imenovani Codellijev kanonikat v Ljubljani.

zvon - pravo umetnino ljubljanskega zvonarstva - ki še danes doni in je poznan kot "Codellijev zvon sv. Miklavža". Peter Anton I. je pokopan v ljubljanski stolnici pod oltarjem Sv. Trojice (v isti cerkvi - v kapeli sv. Križa - počiva tudi njegov sodelavec Zois). O tem zvonu je duhovnik ljubljanske škofije Jožef Lavtižar leta 1897 napisal v knjigi *Zgodovina župnij in zvonovi* v dekaniji Radolice: "Omeniti moram na tem mestu tudi velikega zvona škofijske cerkve v Ljubljani. Kdor ga je slišal, mora priznati, da doni veličastno. V križu ima 179 cm premera in tehta 64 stotov z glasom A. Vili Gašper Franchi v Ljubljani 1. 1706. Dvakrat je bil že obrnjen, da vdarja sedaj na tretjem prostoru. Ob vratu ima petero večjih podob in sicer: 1. Sveta Trojica venča Marijo. 2. Sv. Nikolaj s knjigo in jabelki, z desno roko daje revežu miloščino. 3. Sv. Janez Krstnik kot otrok z jagnjetom. 4. Sv. Anton z Jezusom v naročju. 5. Angelji molijo ime božje

V kapeli sv. Križa v ljubljanski stolnici počivajo posmrtni ostanki Michelangela Zoisa, očeta v Trstu rojenega slovenskega razsvetljenca, podjetnika, naravoslovca in mecena barona Žige Zoisa. Bil je sodelavec in družabnik Petra Antona I. in Avgušтина I. Codelli. Ravno njemu je leta 1735 Avguštin I. prodal svoj delež v trgovski družbi. Načrt za predelavo kapele sv. Križa je tik pred smrtjo napravil arhitekt Jože Plačnik (gotski križ je iz stare stolnice).

Stolnica svetega Nikolaja v Ljubljani je leta 1706 Peter Anton I. Codelli daroval veliki zvon, prava umetnina ljubljanskega zvonarstva, ki še danes doni in je poznan kot "Codellijev zvon sv. Miklavža".

(beseda jehva z Arabskimi črkami). Napis ob križu: V letu Gospodovem 1706, ko je sedel na prestolu sv. Petra Klemen XI., vladal Rimski cesar Jožef I., vodil sveto cerkev Ljubljansko Ferdinand, knez Rimske cerkve, je bil ta zvon vlit z naklonjenostjo Petra Antona Codelli plem. Fannenfeld). Na spominski plošči v Štepanji vasi pri Ljubljani piše: "Fundator canonicatus Codelliani et fideicommissi Thurn. Donator magnae campanae ecclesiae metropolitanae. Ubi sepultus est sub ara S. Trinitatis". Videmčan Gašper Franchi, ki je ulil veliki Codellijev zvon sv. Miklavža, je bil zelo znan zvonolivar, ki se je leta 1688 nastanil v Ljubljani in je leta 1693 postal ljubljanski meščan ter ustanovil tovarno na izredno visoki kakovostni ravni, v kateri je ulival tudi topove in gasilske brizgalne. Dejavnost je kasneje prevzel njegov so-

Codellijev dvorec v ljubljanskem predelu Kodeljevo na bakrorezu v Valvasorjevi Topografiji leta 1679.

rodnik Jožef Samasso, iz karnijske vasi For Davotri (it. Forni Avotri) - tik ob koroški in tirolski meji - pripadnik družine, ki je pripadala furlanskemu praplemstvu. Njegova rodbina je več kot dve stoletji v Ljubljani upravljala izredno kakovostno in renomirano zvonarno, v katero so iz tujine prihajali se učiti sinovi zvonarjev.

Nečak Petra Antona, Avguštin I. - kraljevi svetovalec, koroški in kranjski plemič, gospod Kodeljevega (Thurna), Thurnaua (Gorenje Blato, Ljubljansko barje) in Dobrave, gospod Moša, Šlovenca in Koprivnega (na Goriškem) - je prav tako podpiral slovensko besedo. Leta 1731 v Celovcu in leta 1743 v Ljubljani so ljubljanski kapucini izdali dva zvezka pridig pater Rogierja v slovenščini z naslovom *Palmarium Empyreum* (Zmagovita nebesa). Obe izdaji je denarno podprl Avguštin I. Pater Rogierj v posvetilu svojemu mecenu omenja velike zaslugе, ki jih ta ima za ves "slovenski svet", ne samo pri gradnji cerkva, kapel in oltarjev, ampak tudi v širjenju tiskane besede.

Prva stran zbirke slovenskih pridig pater Rogierja v bohorščici. Leta 1731 v Celovcu in leta 1743 v Ljubljani so ljubljanski kapucini izdali dva zvezka pridig pater Rogierja v slovenščini z naslovom *Palmarium Empyreum* (Zmagovita nebesa). Obe izdaji je denarno podprl Avguštin I. Codelli. Pater Rogierj v posvetilu svojemu mecenu omenja velike zaslugе, ki jih ta ima za ves "slovenski svet", ne samo pri gradnji cerkva, kapel in oltarjev, a tudi v širjenju tiskane besede.

Predstavitev knjižne zbirke Goriške Mohorjeve družbe

Pestro branje za zimske dni

Goriška Mohorjeva družba je 19. novembra v krogu sodelavcev in prijateljev predstavila svojo letošnjo knjižno zbirko. Poznopopoldansko kulturno srečanje je v prostorih Galerije Ars na Travniku v Gorici v odsotnosti predsednika založbe, msgr. Renata Podbersiča, vodila prof. Marija Češčut.

O literarnem delu, zbirki devetih novel Andreja Arka z naslovom *Odkrušek*, je spregovorila prof. Majda Cibic. Avtor, ki je po rodu iz Maribora in živi v Ljubljani, se je po študiju na filozofski fakulteti predal uredništvu: zamejci sami čutimo, kako je naša zavest mlačna in majava, je ugotovila

urednica, toda "ta narodna zavest se krha tudi v matični domovini, morda še bolj kot pri nas". Avtor opisuje dogajanje skozi prizmo prvoosebne izpovedi; včasih niza izmišljene dogodke, so pa tudi zgodbe, ki jih srečujemo v vsakdanjem življenju, "lahko so tudi del nas samih", napisane s človeško toplino. Avtor je "zelo gibljiv in prožen v jezikovnem izražanju". Njegova dinamičnost se kaže v številnih dialogih, zelo spretno se giblje med elegantnostjo knjižnega jezika, pogovornega jezika in krajevnih dialektizmov, tudi primorskih, naših. Arko je povedal, da se ena zgodba dogaja v Gorici, nekaj na goriškem Krasu, na Koroškem in drugod. Na univerzi so ga pri jezikoslovju učili, da najboljši poznavalec tujega jezika ni toliko tisti, ki mu je ta jezik materinščina, temveč tisti, ki prihaja od drugod. Zato si je domišljal, da primorsko narečje lahko bolj v potankosti vidi kot tujec kot pa morda domačin, ki se mu to zdi normalno in samo po sebi umevno. Knjigo je oblikoval Franko Žerjal, tiskala pa Grafica Goriziana.

Naslovnico in koledarski del *Kole-*

darja 2019 krasijo avtorske fotografije članov društva Fotovideo Trst 80: obravnavajo Trst in slovensko prisotnost v njem. Zbornik je "izredno bogat in raznolik", je povedala prof. Marija Češčut. Posamezni prispevki so zanimivi in strokovno poglobljeni. Obravnavajo verska, narodna in vzgojna vprašanja, znanstvene, zgodovinske in gospodarske teme, zapise o jubilejih in obletnicah, prosvetni in kulturni dejavnosti, pa še spominke zapise in pesmi. Izredno dragocena sta sklepna prispevka, prikaz Norine Bogatec o izobraževanju v slovenskem jeziku v Italiji in slovenska bibliografija v Italiji 2017 izpod peresa Ksenije Majovski. "Obstrmiš, ko vidiš, kaj vse je izšlo pri nas v prejšnjem letu"! V vsem tem se zrcalita naše delo in sploh življenje. "Na vse to smo lahko ponosni".

Na zgodovinskem ozadju sloni knjiga *Viktor in Elisa*, romansirana povest o narodnem prebujanju na Primorskem skozi življenjsko usodo podjetnika in vsestransko angažiranega narodnega delavca Viktorja Dolenca ter njegove žene Elise Lovisoni, očarljive hčerke ire-

M. Češčut, I. Vogrič, M. Cibic in A. Arko (foto dd)

dentistične furlanske družine iz Červinjana. Ob glavnem junaku imamo celo serijo zgodovinskih likov, ki so delovali na različnih področjih. Gre torej za prerez skozi zapleteno zgodovinsko obdobje, ki pa ima v središču ljubezensko zgodbo. Avtor Ivan Vogrič, doma iz Nabrežine, je novinar in publicist, vpet v krajevno in literarno zgodovino, ki je že izdal več študij in knjig. Nova zgodovinsko-literarna pripoved ima na koncu zajetno bibliografijo, je še dejala Cibičeva. Dragoceno spremno besedo je napisal tržaški rojak Igor Škamperle, ki obravnava gospodarsko, kulturno, politično in družbeno življenje tistega časa. Vogrič je izrazil zadovoljstvo, da je knjiga, ki jo je tiskala tiskarna Budin, izšla ob 150-letnici tabora v Šempasu, kjer je

prvič javno nastopil Dolenc, in kaj več povedal o svojem delu ter njegovih junakih.

Posebno zanimiva je knjiga *Ivo Bric - Vojaški dnevnik 1915-1919, Ob 75. obletnici umora*, ki je izšla v zbirki Naše korenine; zbrala, uredila in spremno študijo sta napisala prof. Peter Černic in dr. Renato Podbersič ml. V njuni odsotnosti je prof. Češčutova povedala, da se GMD s to knjigo želi spomniti 100-letnice konca prve svetovne vojne, hkrati je to poklon Ivu Bricu iz Dornberka, narodnjaku, gospodarstveniku, kulturniku, neustrašnemu borcu proti fašizmu, tesnemu sodelavcu krščansko socialnih kulturnih delavcev in dolgoletnemu članu GMD. Že leta 1942 je odločno opozarjal na nevarnost komunistične revolucije v okviru

NOB, "kar je zapečatilo njegovo usodo". Junija 1943 je postal "ena prvih žrtev revolucije na Primorskem". Kljub tragediji je Bričeva družina ostala vpeta v narodno življenje in v krščanskem duhu ni nikdar iskala maščevanja. Vse to je opisano v drugem delu knjige; prvi del vsebuje vojaški dnevnik Iva Brica, ki je neobičajen in bralca spremlja stenski Naš koledar, je bila predstavljena 21. novembra ob 12. uri v dvorani Lili Novy v Cankarjevem domu v Ljubljani, 11. decembra ob 18. uri pa bo v Tržaškem knjižnem središču v Trstu.

Nov strokovni priročnik / Velik pripomoček za mlade mamice

Materinska šola malo drugače

Uredila sem knjigo, ki me je s svojo energijo prevzela, čeprav naj bi bila le strokovni priročnik, *Materinska šola malo drugače ali kaj morate vedeti o sebi in svojem materinskem poslanstvu* avtorice Barbare Kerkoč-Rudolf, dr. med. spec. gin-por. Namenjena je predvsem nosečnicam, otročnicam in mamicam, obenem pa tudi vsem, ki so materam in otrokom blizu. Priporočljivo bi bilo, da bi ga vzela v roke tudi dekleta, saj v šolah, razen seksualne vzgoje in vzgoje spolov, niso deležna nobene vzgoje za življenje: ne za materinstvo, ne za življenje v dvoje, ne za odnos do odgovornosti, ki izhaja iz svobode, s katero lahko počlovečimo ali razčlovečimo lastno življenje, življenje drugega in svet.

Barbara Kerkoč-Rudolf se je rodila v Ajdovščini mami, profesorici biologije, in očetu pediatru kot edina hči med štirimi otroki. "Spominjam se, da je velik del mojega otroštva in deklitstva zaznamovalo obžalovanje dejstva, da nisem fant", zapiše v *Predgovoru*. In ko popisuje svoje spoprijemanje z dejstvom, da je pač ženska, pripíše: "To je bilo obdobje, ko sem bila prepričana, da nikoli ne bom imela otrok, saj ti ne nastanejo tako, da s fanti 'tekmuješ'". Še pravočasno pa je ugotovila, da ima ženska veličastno vlogo, enkratno energijo in da ji sploh ni treba tekmovali z moškimi. "Želja, da bi razumela to energijo, je tudi mene po končanem študiju medicine usmerila na specializacijo iz ginekologije in porodništva. ... in zase trdim, da imam najlepši poklic na svetu. Nič ne more biti lepšega kot postati

delček v kolesju te stvariteljske energije, ki poganja in ohranja ta svet".

Avtorica, predstojnica ginekološko-porodniške službe v šempetrski bolnišnici, je pisala knjigo *Materinska šola malo drugače* na podlagi svoje več kot 25-letne prakse in zavedajoč se manka tovrstne literature.

In kaj je tisto, kar je 'malo dru-

ve, v katerem se avtorica predstavi, ampak tudi sicer, ko iz lastnih izkušenj, bodisi strokovnih kot tudi osebnih, poudarja posamezne teme in splošne družbene vidike posameznih problemov: partnerski odnos, vzgojo otroka, pogled na otroke s posebnimi potrebami, ... ter dodaja veliko citatov in modrih misli iz svetovne književne zakladnice. Nekatere teme presegajo okvir 'materinske šole', ki naj bi zajela le nosečnost in najzgodnejše otrokovo obdobje, in nekatere se dotikajo tudi manj srečnih izidov, vendar zna avtorica nagovoriti s sočutno toplino in iskrenimi nasveti.

Barbara Kerkoč-Rudolf želi s knjigo mamicam olajšati pričakovanje otroka in sožitje z njim. Že čisto na začetku knjige namreč zapiše: "Dan za dnem jih opazujem, kako z negotovostjo, s

strahom pa tudi z nezaupanjem stopajo v porodno sobo, čeprav vsi vemo, da ženske uspešno rojevajo že tisočletja. Dokaz za to sem tudi jaz, ki to pišem, in vi, ki to berete. Ne bojte se"! Ja, avtoričin slog ima še eno posebnost – hudomušnost: prvo poglavje se tako začneja s podnaslovom *Noseča sem – kaj sedaj?* V prvem poglavju *Nosečnost* so natančno popisane vse posebnosti, ki spremljajo nosečnost, sledenje nosečnosti, prehrana, vadba kot tudi pravno in socialno varstvo nosečnice. Poglavje *Porod* predstavi porod od začetka do konca z vsemi možnimi peripetijami, predvsem pa skuša pojasniti vlogo zdravstvenega osebja v porodni sobi, ki je ključno vsakič, ko se pri porodu kar koli zaplete. Poglavja *Popo-*

rodno obdobje, Dojenje in Vaš otrok predstavijo počutje in potrebe otročnice in otroka v prvih mesecih po porodu in večine, s katerimi si mlada mamica olajša roko, ko se otrokom. Zadnje podpoglavje pa nosi naslov *Otrok odrasča* in se končuje z mislijo: "Naši otroci so nam torej dodeljeni v skrb in varstvo le začasno, so le prehodni gostje pred odhodom v svet. Mati je tu zato, da otroka ljubi, ga nauči ljubiti in slediti njegovemu srcu. Oče pa zato, da mu

postavlja omejitve in ga nauči spoštovanja, oba skupaj pa zato, da ga podučita, da le neumnež živi samo zase in od danes do jutri, medtem ko ima moder človek svoj namen". In z zadnjo pripombo 'Pomnite!': "Če želite vzgojiti odgovornega in nerazvajenega otroka, ga naučite hvalnosti (B. Žorž)". In z zadnjim prostorom za pripis. Kdo ve, kaj bodo mame čez pet, deset, dvajset let zapisale v ta prostorček? Zaključek je, podprt z mislijo Karla Gržana, da je dom mnogo

več kot le hiša, avtoričina poslanica staršem: "Če bo postal vajin dom svetišče ljubezni, je to zagotovo kraj, kamor se bo vajin otrok z veseljem tudi vračal". Knjiga dr. Barbare Kerkoč-Rudolf je mnogo več kot le strokovni priročnik, je himna življenju, je osmišljanje življenja, lahko bi jo označili tudi s sintagmo 'veselo oznanilo, saj avtorica že v uvodu *Materinske šole* zapiše: "Nosečnost je dar življenja, zato je prav, da se je veselimo ..."

Ines Cergol

gače'? Marsikaj. Najprej je potrebno poudariti estetsko oblikovanost knjige, kar je dosegla Jeronima Kastelic z nežnimi platnicami, umetniškimi fotografijami, ki spremljajo vsak začetek novega poglavja, in z domiselnimi sodobnimi pripotkami (Pomni! Pazi! Pomaga!) in prostorom za pripise. Oblikovna 'rdeča nit' sta ob stiliziranem cvetju roza in moder trakec – mama in oče, ki se povezuje v pentljo. "Otrok je darilo, paketek, presenečenje, ki ga moraš sprejeti v celoti", pojasnjuje svoj oblikovalski navdih oblikovalka, ki je tudi sama sveža mamica.

Poseben je avtoričin slog, ki ni strokovno suhoparen, temveč velikokrat subjektiven, osebno angažiran, ne le v Predgovoru,

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

51

Je pika ali je ni?

Včasih dobim občutek, da tudi o najosnovnejšem ločilu, kot je pika, ni odveč pisati vedno znova in znova. Pred kratkim ste o piki že lahko brali v Jezikovnici, po tem pa sem (ponovno) naletela na napačno rabo, ki vam jo želim danes predstaviti, zadnjič pa je nistem omenila. Gre za piko pri vrstilnem številniku. Vrstilni številnik je tista številka, za katero postavimo piko, kar pomeni, da želimo povedati, da je nekaj razvrščeno po vrsti (Praznovalec je 80. rojstni dan., Osvojili so 3. mesto., Na predvečer 1. maja so zakurili kres.). Navedene številke s piko lahko tudi izpišemo z običajno besedo (80. rojstni dan = osemdeseti, 3. mesto = tretje, predvečer 1. maja = prvega). Ko te številke (oz. strokovno pravilno: cifre ali številke) preberemo, slišimo prepoznavne končnice, ki se v imenovalniku moškega spola končajo na -i, torej prvi, drugi, tretji, deseti, stoti, tisoči, tisočpeti, milijonti itd. Če te besede, ki so dejansko pridevniki, sklanjamo, dobimo: prvi maj je praznik dela, prvega maja me ne bo, kljub prvemu maju sem bil službi, za prvi maj sem bil lani prost, pogovarjali smo se o prvem maju, s prvim majem ne moremo računati. Poglejmo še množino: v 50. letih prejšnjega stoletja so bila moderna široka krila. Sklanjajmo z besedo: petdeseta leta so bila obdobje gospodarskega vzpona, petdesetih let ne bodo nikoli pozabili, proti petdesetim letom so bila šestdeseta leta res divja, za petdeseta leta sem prepričana, o petdesetih letih vsi govorijo, s petdesetimi leti ne moremo enačiti poznejših sedemdesetih. Do sem vse lepo in prav. Kje pa je problem? Preberite ti dve povedi: Kljub svojim 50. letom je bil zelo mladosten., V 50. letih, kolikor sem jih preživel tam, sem se marsičesa naučila. Je prav, da se v teh dveh primerih piše pika? Ne.

Izpišimo ti dve številki z besedo: kljub petdesetim letom, v petdesetih letih. Če ju primerjamo z zapisanim v prejšnjem odstavku, vidimo, da sta besedi identični z vrstilnim številnikom, enaki končnici imata: v petdesetih letih prejšnjega stoletja so živeli težko, v petdesetih letih sem se marsičesa naučila. Pa vendar gre v drugem primeru za glavni številnik, ne vrstilni, in sicer glavni številnik petdeset v mestniku, saj ga sklanjamo takole: 50/petdeset let je preživela tam, tistih 50/petdesetih let ne bo pozabila, kljub 50/petdesetim letom, ki jih je preživela tam, je bila še vedno čila, za svojih 50/petdeset let se je dobro držala, pri 50/petdesetih je bila zelo zdrava. Za glavnimi številniki pa ne pišemo pike, zato sta zgornja primera pravilno zapisana takole: Kljub svojim 50 ali petdesetim letom je bil zelo mladosten. V 50 ali petdesetih letih, kolikor sem jih preživela tam, sem se marsičesa naučila.

Potem pa sem včeraj v časopisu prebrala tole: "Med svojim stotim in stošestim letom sem objavil štiri strokovne članke", se je pohvalil dr. Bill Franklanad, ki je s 106. leti najbrž najstarejši še aktiven zdravnik na svetu". Če bi avtor številko izpisal ("s stošestimi leti"), kot je izpisal stoto in stošesto leto, ne bi naredil napake. Tudi če bi številko pustil brez pike (s 106 leti), bi bilo pravilno. Tako, kot je, pa je narobe, saj gre za glavni številnik (sto šest) in orodniku (s stošestimi leti), ne pa vrstilni številnik v orodniku kot na začetku povedi (med 100. in 106. letom). Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

Vrhovna sodnika Barbara in Jan Zobec v Trstu

V ponedeljek, **26. novembra**, bosta gosta Društva slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu sodnika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, zakonca Jan Zobec in Barbara Zobec. Pogovor z njima, ki se bo začel **ob 20. uri**, bo namenjen stanju duha in zlasti pravosodja v Sloveniji danes.

Jan Zobec je strokovnjak za civilno pravo in pravdni postopek. Diplomiral je na Pravni fakulteti v Ljubljani leta 1978, služboval v Ljubljani in Kopru, leta 2003 pa je postal vrhovni sodnik. V letih 2008–17 je bil ustavni sodnik, nakar se je vrnil na civilni oddelek Vrhovnega sodišča.

Barbara Zobec je strokovnjakinja za kazensko pravo. Službovala je na temeljnem, nato na okrožnem in višjem sodišču, leta 2002 pa je bila izvoljena za vrhovno sodnico in dela na kazenskem oddelku Vrhovnega sodišča.

Stanje pravosodja in še vedno močni vplivi nekdanjega totalitarnega režima na današnjo družbo so zelo občutena vprašanja, o katerih sta oba vrhovna sodnika že večkrat javno spregovorila na podlagi svojih kritičnih razmišljanj in bogatih izkušenj.

Rojan: v gosteh skupina "Ano ur'co al pej dvej"

Priljubljena vokalno-instrumentalna skupina "Ano ur'co al pej dvej" je v nedeljo, 4. novembra, nastopila na odru rojanskega Marijinega doma z vrsto slovenskih ljudskih in ponarodelih pesmi in tudi tokrat posredovala poslušalcem prijetno domače vzdušje.

Člani ansambla, ki nastopajo v narodnih nošah, si že skoro dvajset let prizadevajo, da ohranjajo in vrednotijo naše ljudsko izročilo. Skupina, ki jo sestavljata vokalni kvartet in instrumentalni trio, je sodelovala na raznih glasbenih festivalih v Sloveniji, kjer se je tudi večkrat odlično uvrstila, še posebno na festivalu slovenskih viž v narečju v Škofji Loki, kjer je bila kar petkrat nagajena.

Nastopila je tudi v radijskih in televizijskih oddajah in se udeležila številnih prireditev v Italiji, Sloveniji in Avstriji. Posnela je tri zgoščenke narodnih pesmi, pred kratkim pa s KO Melodija še zgoščenko z avtorskimi skladbami v priredbi domačih glasbenikov. Rojanski koncert, ki ga je povezoval Aleksij Pregarc, je bil prisrčen in nad vse prijeten, najbolj pa so ga seveda uživali ljubitelji ljudske glasbe. / dž

Foto M. Maver

se udeležila številnih prireditev v Italiji, Sloveniji in Avstriji. Posnela je tri zgoščenke narodnih pesmi, pred kratkim pa s KO Melodija še zgoščenko z avtorskimi skladbami v priredbi domačih glasbenikov. Rojanski koncert, ki ga je povezoval Aleksij Pregarc, je bil prisrčen in nad vse prijeten, najbolj pa so ga seveda uživali ljubitelji ljudske glasbe. / dž

SLOVENSKA PROSVETA
vabi na

Recital

SAKRALNE ARIJE IN PESMI

Luka Debevec Mayer

Diego Licciardi

petek, 23. novembra 2018, ob 20. uri

Opčine, cerkev sv. Jerneja

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV in SLOVENSKA PROSVETA
vabita na

revijo odraslih zborov

PESEM JESENI 2018

nastopili bodo: MeCPZ Sv. Jernej, MoVS Lipa, Združeni MePZ Repentabor, ŽePZ Prosek-Kontovel, MePZ Mačkolje, MePZ Skala-Slovan, MoPZ Fantje izpod Grmade in ŽePS Barkovlje

sobota, 24. novembra 2018, ob 20. uri

Trst, dvorana ob cerkvi sv. Marije Velike (Santa Maria Maggiore)

Predstavitev v knjigarni Minerva

Dvojezični Ivan Cankar

V tržaški knjigarni Minerva so v sredo, 7. novembra, obiskovalci pričakali premierno predstavitev dvojezične zbirke črtic pisatelja slovenske moderne Ivana Cankarja, ki nosi naslov *Na otoku - Sull'isola*. Publikacijo je izdalo Založništvo tržaškega tiska ob 100. obletnici pisateljeve smrti. Selekcijo Cankarjevih črtic je opravila slavistka, nekdanja profesorica na tržaški univerzi prof. Marija Mitrovič, v italijan-

ski knjižni jezik pa jih je prevedla pisateljica Paola Lucchesi. Profesorica Mitrovičeva je s tem delom želela predstaviti italijanskim bralcem pomlajene, modernega, sodobnega Cankarja. "Sem mnenja, da klasiki morajo doživeti s časom razširitev tematike in izbire antologijskih tekstov. Cankar ima v zbranem delu 30 knjig, in zdaj ga ne smemo v javnosti prikazovati kot pred petdesetimi leti. Danes Cankar komuni-

Ponedeljkov večer DSI / Gosta dr. Igor Grdina in dr. Franc Križnar

"Breda Šček bi si zaslužila veliko več!"

Društvo slovenskih izobražencev je v svojo sredo povabilo dva strokovnjaka, zgodovinarja dr. Igorja Grdina in muzikologa dr. Franca Križnarja, da bi poslušalcem približala lik tržaške skladateljice Brede Šček ob 50-letnici njene smrti. Na začetku je Mešani cerkveni pevski zbor Sv. Jernej z Opčin pod vodstvom Janka Bana zapel štiri pesmi, in sicer ljudski Sedma ura in O človek moj ter dve nabožni, na besedilo Filipa Terčelja: Trnje venec in K nebu povzdignimo solzne oči. Večer je povezoval Tomaž Simčič.

Dr. Igor Grdina, zgodovinar in jezikoslovec, zaposlen na SAZU-ju, je spregovoril o nekaterih spominskih dogodkih Brede Šček. Rojena je bila v dobi cesarske Avstrije, ki jo danes neredko idealiziramo, čeprav je notranje zelo protislovno obdobje. Izbrala si je poklic učiteljice, saj je bil v tistem času za ženske nekaj najvišjega, kar so lahko dosegle. Slovenski literarni zgodovinar Matija Murko, ki je živel v tistem obdobju, je napisal, da so se slovenski intelektualci lahko ženili samo z učiteljicami, ker druge inteligence ni bilo... Zavedati se moramo, da so bile ženske odrinjene od družbenega življenja. Emancipacija je bil hud problem. Prva ženska je dosegla doktorat iz medicinske stroke v habsburški monarhiji

še leta 1899, na Filozofski fakulteti pa leta 1906. Kljub temu, da je imela Breda Šček boljše in širše izobrazbo od večine takratnih slovenskih skladateljev, je bila odrinjena stran. Bila je zelo dobro izšolana in je imela ustvarjal-

Foto damj@n

ske ambicije. Uglasbila je Terčeljeva besedila. Po drugi svetovni vojni je v Ljubljani na Viču vodila angažiran zbor, odnos do njenih skladb pa ni bil dober. Imela je bogat duhovni in duševni svet, tako cerkveni kot posvetni. Kljub vsemu bi si Breda Šček zaslužila več, saj je o njej napisanega res malo.

Pianist Tomaž Simčič je v glasbenem intermezzu odigral Elegijo, nakar je spremljal tenorista Marjana Štrajna, ki je odpel samospeva po ljudskih motivih Dekle na vrtu zelenem sedi in Tam na vrtni gredi. V drugem delu je dr.

Franc Križnar, muzikolog in predstojnik Inštituta glasbenoinformacijskih znanosti pri Centru za interdisciplinarne in multidisciplinarne raziskave in študije Univerze v Mariboru podrobneje spregovoril o Bredi Šček med

Ločami (1934-1940) in Ljubljano (1940-1968), med cerkveno in posvetno glasbo. Poleg 50-letnice od njene smrti, obeležujemo tudi 125-letnico njenega rojstva, a sta žal tako njeno življenje kot opus neraziskana. Delovala in živela je v času fašizma, nacizma in komunizma; bila je glasbena migrantka in profesionalno izobražena glasbenica (zaključila konservatorij v Bologni). Njen opus obsega več kot 600 skladb. Življenjska pot jo je ponesla iz rodne Trsta v Gorico, Števerjan, Bukovico in Štandrej pri Gorici, nato v Škedenj, Dolino, Slivno in Materado.

Takrat je bila suspendirana kot učiteljica in je prejela premestitev na jug Italije, zato se je odpovedala službi in se preselila k bratu Virgilu v Avber pri Sežani. Edino službeno mesto je dobila v Ločah pri Poljčanah (1934-1940), kjer je dosegla kompozicijski vrh na področju cerkvene glasbe; tam je nastala večina njenih najkvalitetnejših skladb. V Ljubljani pa je bil čas za njen posvetni del, saj se je posvetila otroškim, mladinskim, mešanim, ženskim in moškim zborom – tako a cappella kot s spremljavo ter samosplovom. Svoj sloves glasbene modernistke je

utrdila s štirimi zbirkami. Bila je pevk, pianistka, skladateljica in zborovodkinja.

Natisnila je petindvajset zbirk vokalne glasbe za skupno 369 del vokalnih skladb in preko 600 miniaturn. Na koncu je komponirala za otroške zборе. Umrla je v 75. le-

tu, pokopana pa je z bratom Virgilom Ščekom v Avberju nad Tomajem. Dr. Križnar je ob koncu predaval nekaj njenih uglasbenih pesmi in napovedal simpozij v Kostanjevici 1. junija 2019 z interdisciplinarnim prikazom prostora in časa Brede Šček.

Večer je sklenil MeCPZ sv. Jernej z Župančičevo pesmijo Pojdem na prejo, Marko Tavčar pa je ugotavljal, da se skladateljice spominjo na pevskih revijah in je v našem prostoru dokaj prisotna, saj zbori še vedno pojejo njene skladbe.

Metka Šinigoj

Komisija DZ za Slovence v zamejstvu in po svetu

Obiskala je pomembna slovenska središča

V Trstu smo imeli zelo pester dan, izpostavljeni so bili vsi glavni problemi, s katerimi se srečuje slovenska avtohtona narodna skupnost na Tržaškem. Izpostavljene pa so bile tudi pozitivne zgodbe, med katerimi gre omeniti izboljšanje odnosa do slovenstva v zadnjem času, dobra finančna sredstva s strani italijanske republike, nastanek novih pridobitev, kot je Knjižno središče. Zadeve gredo na bolje", je na obisku 14. novembra v Trstu dejala predsednica komisije državne zbora za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak. Beseda je tekla tudi o volilnem zakonu oziroma o zagotovljenem zastopstvu v poslanski zbornici in v senatu v Rimu: "Slovenska vlada se mora zavzemati za to, da bi bila

Slovencom olajšana ta izvolitev in da bi bili postavljeni realni pogoji za izvolitev in ne neki olajševalni pogoji, ki ne obrodijo končnega sadu". Izvedeli smo, da bo v kratkem obiskal Rim slovenski zunanji minister, ki se bo moral tudi zavzemati za Slovence, ki živijo v Italiji. Novakova je omenila, da obstajajo nekatere bojazni o zmanjševanju sredstev za tisk, kar po mnenju visoke predstavnice Državnega zbora ne bi bilo dobro. "Primorski dnevnik, Novi glas in drugi mediji poleg informiranja opravljajo izredno pomembno vlogo pri ohranjanju knjižne slovenščine na tem področju", je dejala. Četrtek obisk se je začel na Generalnem konzulatu RS v Trstu, kjer je delegacijo sprejel generalni konzul Vojko Volk. Zatem

so člani komisije obiskali Deželni sedež RAI, Narodni dom, Tržaško knjižno središče, Primorski dnevnik, Kulturni dom – SSG ter Ribiški muzej tržaškega oddelka predložili zamude v postopku za novo državno konvencijo, ki ustvarjajo velike težave. Glede Slovenskega stalnega gledališča je Novakova dejala, da opravlja zelo pomembno in povezovalno vlogo za Slovence in tudi za povezavo z italijansko

skupnostjo. Novakova si želi, da bi se v polnosti izpolnile iztočnice zaščitnega zakona ter da bi se Narodni dom v ulici Filzi ponovno vrnil v lastništvo slovenskih organizacij. Obisk sta organizirali obe krovni organizaciji, SSO in SKGZ. Na robu tiskovne konference sta Walter Bandelj in Rudi Pavšič izrazila skupno stališče, da poleg resnih problematik, vezanih tudi na šolstvo, ima slovenska stvarnost v Italiji zelo bogato in raznoliko kulturno in družbeno delovanje, ki ga je treba še naprej gojiti in podpirati.

MAN

Foto damj@n

cira s to kratko črtico, ki je tako tekoča, premičljiva, živahna in nedokončana, da ga res čutimo

kot sodobnega", je dejala. Mitrovičeva Cankarja zelo dobro pozna, saj je leta 1974 o tej temi

napisala disertacijsko nalogo na Beograjski univerzi. Prepričana je, da Cankar ostaja zaradi moderne slovenščine in obravnavanih socialnih ter kulturnih tematik še vedno zelo aktualen. Njegova satiričnost je še vedno sodobna. Na primer, če govorimo o njegovem izgubljenem prepričanju, danes imamo predstavnike narodov, ki se premikajo iz ene stranke v drugo.

Glede prisotnosti Ivana Cankarja v italijanski stvarnosti prof. Marija Mitrovič pravi, da formalno je prisoten, a stvarno bolj malo in mogoče bo prav ta publikacija zapolnila to vrzel.

Prevajalka Paola Lucchesi je poudarila, da je šlo za izjemno težko delo, ki pa ji je dalo zelo veliko zadoščenja. "Želeli smo narediti Cankarja aktualnega, modernega, ne da bi pri tem spremenili njegovo bistvo. Želeli smo osvetliti manj znana Cankarjeva dela".

Na predstavitvi, ki jo je uvedla urednica Martina Kafol, je sodeloval tudi pesnik in literarni kritik Mauro Caselli, ki je knjigo predstavil in analiziral. Na robu predstavitve sta Martina Carli in Martina Kofol prebrali odlomke Cankarjevih del v slovenščini in italijanščini.

MAN

Predstavitev mladinskega abonmaja SSG

Šport in kultura morata iti skupno naprej

“Zelo sem zadovoljen, da lahko na tej skupni konferenci pošljemo v javnost razveseljiv namen, da bosta ustanovi še tesnejše sodelovali. Skupaj smo že izpeljali minulo pobudo *Laboratorij bodočnosti*, ki smo ga izvedli v tržaškem teatru SSG. Želimo si, da bi čim več ljudi zahajalo v gledališče, kajti šport in kultura sta dva skupna binoma”, je ob uvodnem govoru podal predsednik Zveze slovenskih športnih društev v Italiji Ivan Peterlin ob predstavitvi mladinskega abonmaja SSG v Trstu. Na predstavitveni konferenci so sodelovali tudi umetniški vodja SSG-ja Daniel Malalan, Valentina Repini in Martin Lisjak za SKGZ. V duhu sloge in kooperacije sta Slovensko stalno gledališče in ZSSDI sklenila sodelovanje s ciljem, da mlajšim generacijam, ki s težavo upravljajo vedno redkejši prosti čas, omogočijo obisk gledališča. ZSSDI bo nameč od novembra do marca odstopilo štiri četrtke za “možganski trening”, da bodo tudi mladi športniki lahko obiskali slovensko gledališče v sklopu *Mladinskega abonmaja SSG*. Večeri v gledališču naj bi resnično postali priložnost za druženje ob umetniških doživetjih; v ta namen so se višje šole tržaške pokrajine zavzele za oblikovanje programa sproščenih druženj po predstavah. Sodelovanje Slovenskega kluba,

projekta Cankarjevo leto in Bona-wentura pa je omogočilo nadgradnjo gledališke ponudbe z dvema filmskima večeroma, od katerih bo prvi maratonski poklon Cankarju ob letošnji obletnici. Letos bo prišlo do ponovne uvedbe večernega mladinskega abonmaja, ki spodbuja aktivnejši pri-

17. januarja 2019, bo na sporedu nova uprizoritev SSG Cankarjevo delo *Kralj na Betajnovi* v režiji Tomaža Gorkiča, ki je znano po svojih shriljivkah. 21. februarja bo čas za posebno prikupno ponudbo, kot je off Broadway muzikal z lju-bezensko zgodbo *Zadnjih pet let* (*The last five years*) Jasona Rober-

vembra, se bo ob 19.00 začel Cankarjev filmski maraton: na ogled bosta dokumentarno igrani film Cankar Amira Muratovića in dokumentarni film *Tisoč ur bridkosti za eno uro veselja* Dušana Moravca.

Tudi najmlajši bodo imeli kot vsako leto svoj abonma v Slovenskem stalnem gledališču. Začenjajo se namreč programi *Zlate ribice* za vrtce in osnovne šole in *Morskega psa* za srednješolce. V dogovoru in s sodelovanjem referentov večstopenjskih šol bodo abonmaji upoštevali razliko v starostnih stopnjah tudi znotraj istega abonmaja, zato bodo osnovnošolci razdeljeni na dve skupini. Otroci tržaških vrtcev bodo gledali koprodukcijo SSG in Studio Giallo *Cukrbomba*, ki z besedami Maurizia Soldaja in v izvedbi Elene Husu in Tiine Hallikainen govori o zdravi prehrani. Potujoča predstava bo obiskala tudi osnovnošolce, a v drugi različici, ki bo vsebinsko primernejša za starejše otroke.

Novembra bo na sporedu koprodukcija Zavoda Margarete Schwarzwald in Cankarjevega doma *Veliki pok*, januarja bo debitirala nova uprizoritev SSG za otroke *Medved z miško na rami*. Najmlajšim bo namenjeno tudi gostovanje gledališča Koper s predstavo *Loli, Boli in svet, poln čudes* v režiji Renate Vidič. Za najmlajše bo gledališče tudi letos poskrbelo avtobusne prevoze.

Foto damj@n

ta Browna. Protagonista bosta Tržačana Danijel Malalan in Patrizia Jurinčič, režiserka pa bo Gorčanka Jasmin Kovic. Niz dram-skih predstav bodo sklenile *Gol-dergove variacije* Georgeja Tabo-rija v režiji Roberta Waltla. V komičnem tekstu se prepletajo raznolike teme. Do zasedenosti razpoložljivih se-žev in s predhodno rezervacijo bosta mladim abonentom na voljo tudi dva nagradna filmska večera, ki sta nastala s sodelovanjem Slovenskega kluba, Kinoatel-jeja, projekta Cankarjevo leto, Slo-venske kinoteke in Slovenskega fil-mskega centra. V četrtek, 29. no-

stop h kulturni dejavnosti. Mreža trdnih sodelovanj z višjimi šolami in šolskimi referenti bo ohranila svoj pomen, saj bodo profesorji in dijaki skupaj soudeleženi pri promociji abonmajev in obisku gledališča. Vse predstave se bodo pričele ob 19.00, z organizacijo že omenjenega druženja po predstavi pa bodo dijaki pokazali svojo kreativnost vsakič z novimi ponudbami. Prva predstava letošnjega mladinskega abonmaja je bila na sporedu v četrtek, 15. novembra, in sicer uprizoritev SSG *Sluga dveh gospodarev* po motivih istoimenske komedije Carla Goldonija. V četrtek,

29. no-

nen govori o zdravi prehrani. Potujoča predstava bo obiskala tudi osnovnošolce, a v drugi različici, ki bo vsebinsko primernejša za starejše otroke.

Novembra bo na sporedu koprodukcija Zavoda Margarete Schwarzwald in Cankarjevega doma *Veliki pok*, januarja bo debitirala nova uprizoritev SSG za otroke *Medved z miško na rami*. Najmlajšim bo namenjeno tudi gostovanje gledališča Koper s predstavo *Loli, Boli in svet, poln čudes* v režiji Renate Vidič. Za najmlajše bo gledališče tudi letos poskrbelo avtobusne prevoze.

MAN

Tržaško knjižno središče

Predstavitev knjige Miloša Ivančiča Primorska dežela

“Da napišem in objavim ta svoj pogled na svojo deželo, sem se dokončno odločil, ko sem na internetu prebral članek nekega lju-

Prvotna publikacija je izšla v glasilu Rodoljub Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske, ki ohranja spomin na primorsko

Foto damj@n

bljanskega vseslovenskega časopisa, ki je za praznike priporočal obisk Primorske, saj da v tem pomladnem času lahko tu poskusite posebne specialitete, kot so na primer šparglji. Zbodlo pa me je, da je to omenjanje primorskih specialitet kar deset od enajstih komentatorjev izkoristilo kot priložnost za pljuvanje po Primorski in Primorcih”, je v uvodu knjige Primorska dežela zapisal Miloš Ivančič. Z objavo te knjige je avtor, doma iz Osapske doline, a po rojstvu Tržačan, poleg zgodovinskih vsebin izpostavil določena izhodišča: kdo smo Primorci, kaj nas razlikuje od Ljubljane, kaj pa povezuje, katere so naše - primorske razpoznavne poteze. Predstavitev knjige, ki je bila v Tržaškem knjižnem središču v sredo, 7. novembra, je vodil zgodovinar Milan Pahor.

zgodovinsko svetinjo. Avtor je besedilo še dodatno obogatil in tako je nastala publikacija, ki ima namen osvetliti voj primorskega ljudstva za svoj obstoj. “Žal je v glavah številnih Slo-vencev še vedno prisotna nekdanja rapalska meja pa še kaj drugega zraven: zavist zaradi morja in toplote, primorske odprtosti, najbrž tudi višje nacionalne zavesti, ki se je pogosto izkazala, zlasti v boju proti fašizmu in v boju za samostojnost Slovenije”, je pojasnil Miloš Ivančič, ki celoten primorski prostor obravnava vedno kot neločljivo celoto. Milan Pahor je povedal, da ne gre za običajno zgodovinsko knjigo. “Pri-

prebiranju te knjige imam občutek, kot da se avtor želi pogovarjati z bralcem in mu ponudi v razmislek zgodbo o Primorski deželi. Bralcu posreduje svojo pri-

poved, iz katere izžareva ljubezen do te zemlje in njenih ljudi”, je dejal. Avtor publikacije je veliko let deloval kot urednik slovenskega programa na Radiu Koper-Capodistria in med svojim delovanjem je posnel nad tisoč oddaj in intervjujev. Med bolj poz-

nanimi oddajami naj omenimo Primorski kraji in ljudje in Slovenci ob meji.

Miloš Ivančič je v knjigo vključil tudi verze primorskih pisateljev, Simona Gregorčiča, Srečka Kosovela in Alojza Gradnika. Hrbtna stran knjige pa ima natisnjeno besedilo Vstajenja Primorske Leva Sveteka - Zorina. Nekdanji urednik upa, da bo s to knjigo ponudil vsem Sloven- cem (predvsem v slovenski prestolnici) dodatne informacije o tej deželi in pomagal pri spoznavanju tukajšnje stvarnosti.

MAN

Okrogla miza o pisatelju Alojzu Rebuli

Ob tridesetem dnevu smrti našega velikega pisatelja prof. Alojza Rebule (Šempolaj, 21. julija 1924 – Topolšica, 23. oktobra 2018) prireja Knjižnica Dušana Černeta v sodelovanju z Julijskim knjižničnim sistemom okroglo mizo *Alojz Rebula in njegovo književno delo*. Namenjena je zlasti sodeželanom italijanskega jezika, zato bo dogodek potekal v italijanskem jeziku.

Srečanje bo v četrtek, 22. novembra, ob 17. uri v dvorani Bobi Bazlen v Palači Gopčević v ul. Rossini 4 v Trstu. Spregovorili bodo literarna zgodovinarja in kritika univ. prof. Marija Pirjevec in univ. prof. Elvio Guagnini ter prevajalka dr. Martina Clerici, moderatorka pa bo prof. Neva Zaghet. Knjižnica Dušana Černeta je v letih 2011–12 poskrbela za izid treh Rebulovih knjig v italijanščini pri založbi Edizioni San Paolo iz Milana. Šlo je za preveda romana Nokturno za Primorsko (prevedla ga je Martina Clerici) in teoloških razmišljanj Smer – Nova zemlja (prevedel jih je rajni p. Franc Husu) ter za zbirko esejev, predavanj, intervjujev in člankov, ki jih je sam pisatelj napisal v italijanščini in so tako zbrani v izvirni knjigi z naslovom Da Nicea a Trieste (Od Niceje do Trsta). Leta 2016 pa sta prof. Alojz Rebula in njegova žena prof. Zora Tavčar Rebula zaupala Knjižnici Dušana Černeta okoli 80 srednje velikih zabojev knjig in revij iz svoje knjižnice, ki zdaj tvorijo samostojni fond, poimenovan Knjižnica Zore Tavčar in Alojza Rebule.

Knjižnica Dušana Černeta je to gradivo že v dobršni meri popisala in postavila na police v prvem nadstropju ul. Donizetti 3. Ko bo dokončno urejeno, bo lahko učinkovito opozarjalo na ustvarjalnost prof. Alojza Rebule. / IJ

Obvestila

Knjižnica Dušana Černeta v sodelovanju z Julijskim knjižničnim sistemom prireja v četrtek, 22. novembra, okroglo mizo v italijanskem jeziku Alojz Rebula in njegovo književno delo. Spregovorili bodo literarna zgodovinarja Marija Pirjevec in Elvio Guagnini, prevajalka Martina Clerici in moderatorka Neva Zaghet. Začetek ob 17. uri v dvorani Bobi Bazlen v Palači Gopčević, ul. Rossini 4 v Trstu.

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 26. novembra, v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 v Trstu na srečanje s sodnikom Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, zakoncema Janom Zobcem (civilni oddelek VSRS, bivši ustavni sodnik) in Barbaro Zobec (kazenski oddelek VSRS). Pogovor bo namenjen stanju duha in zlasti pravosodja v Sloveniji danes. Začetek ob 20. uri.

Slovensko pastoralno središče vabi slovenske vernike na adventno predavanje Marija v duhovnosti papeža Frančiška stolnega župnika in dekana v Kopru dr. Primoža Krečiča, ki bo v četrtek, 29. 11. 2018, ob 20. uri v Šentjakobskem kulturnem domu, ulica Concordia 8. **V petek, 30. novembra**, s pričetkom

ob 18.00, bo na sedežu Centra za okoljsko urbano vzgojo v Svetoivanskem parku, v ulici Weiss 14, dvojezično srečanje o pomenu naših medijev za skupnost. Vstop je prost. Prisrčno vabljeni!

Darovi

Za društvo Rojanski Marijin dom daruje Ljuba Leghissa 25 evrov.

Za rojansko glasilo Med nami darujejo: Anita Podobnik 10 evrov, Irma in Savino Piščanc 20 evrov.

V spomin na Marčelo Ferluga Štokelj darujejo: Sonja Ukmar z družino 50 evrov za društvo Rojanski Marijin dom ter Franka in Franc Armani 30 evrov za rojansko glasilo Med nami.

Misijski krožek Rojan je prejel:

Za slovenske misijonarje: v spomin na Marcelo Ferlugo vd. Štokelj darujeta Franc in Franka Armani 20, N. N. 40, N. N. 40 evrov.

Za p. Pedra Opeko – Madagaskar: Marjana Bobnik 20 evrov.

Za p. Janeza Mesca – Madagaskar: U. M. M. 50 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948

Codice BIC: CCTSIT2TXXX

Misijski krožek Rojan

ul. Cordaroli 29

34135 Trst

TKS / Predstavitev pesmi Vladimirja Kosa

Med religioznim in domoljubnim opevanjem

Pred enim mesecem je pri Goriški Mohorjevi družbi izšla pesniška zbirka pesmi Vladimirja Kosa, pesnika, ki svoje verze že preko dvajset let objavlja v *Koledarju* Goriške Mohorjeve družbe.

Zbirka, ki nosi naslov *Kot sonca zlat zaton* prinaša izbor pesnitev, ki jih je jezuitski pater misijonar Vladimir Kos iz daljnega Tokia v

kami sta v ospredju bivanjska in teološka. V njegovih poezijah odseva njegova globoka navezanost na Mater Božjo.

Vladimir Kos se je rodil v povojnem obdobju, leta 1924 v Murski Soboti. Med nemško vojno okupacijo so ga leta 1943 za šest mesecev zaprli v koncentracijsko taborišče Gonars. Izpuščen je bil po posredovanju svetega očeta

Foto damj@n

pisemski pošiljki leto za leto pošiljal na uredništvo Goriške Mohorjeve. Pesmi nam tako kažejo dober del Kosovega pesniškega ustvarjanja. V torek, 13. novembra, so v prostorih Tržaškega knjižnega središča organizirali prijetno predstavitev. Pogovor z urednico knjige dr. Majo Melinda Mlekuž in z oblikovalko arhitektinjo Jasno Košuta je vodila prof. Majda Cibic.

Urednica Melinc Mlekuž je med predstavitvijo poudarila, da: “je antologija nastala kot poklon izrednemu mislec, ki mu je v poeziji uspelo vzpostaviti vez med domovino in svetom, med tradicionalnim, modernim in japonskim pesniškim izrazom”. Slovenska in japonska kultura skupaj s krščanskim izročilom pesniku predstavljajo vir navdih, saj o teh naravno in ne prisiljeno prepeva v svojih delih. Med glavnimi razpoznavnimi temati-

Pija XII. Leta 1944 je bil mobiliziran med domobranci in se umaknil na Koroško. Ilegalno je prišel v semenišče v Padovo, kjer je dobil zatočišče. Zatem je na begunski teološki fakulteti v Pragli dokončal filozofijo, leta 1953 pa doktoriral na papeški univerzi Gregoriana.

Po študiju je odšel z jezuiti v milijonsko službo na Japonsko. Jezuitski noviciat je opravljal na Irskem. Njegove pesniške zbirke so izšle najprej v Avstriji v Linzu, pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu in v Tokiu.

Leta 1971 je za svoje literarno ustvarjanje prejel zdamsko literarno nagrado Vstajenje, leta 2004 pa državno odlikovanje Republike Slovenije Zlato red za zasluge RS. Nagradili so ga tudi z nagrado Prešernovega sklada Republike Slovenije za pesniški zbirki *Pesmi z japonskih otokov* in *Ob rahlo tresoči se tokijski harfi*.

MAN

POGOVOR Fedja Klavora

Ni bil kontroverzen on, ampak družba, v kateri je živel

Avtor Fedja Klavora v svoji najnovejši knjigi Hauptman Vogrin – Bil je bela vrana bralcu argumentirano predstavi vprašanje, zakaj nacionalsocialist Max Vogrin kot poveljnik nemških okupacijskih enot v Bovcu v letih 1943 in 1944 – kot ena od dveh izjem v Sloveniji – se ni zapovedano morilsko brutalnostjo odzival na provokacije na okupiranih ozemljih, s čimer je rešil številna življenja ter ohranil Zgornje Posočje pred še hujšimi tragedijami. Bil je nagrajen kot dober vojak in kaznovan kot dober človek.

Bil je bela vrana opisujete nacističnega oficirja, ki je bil

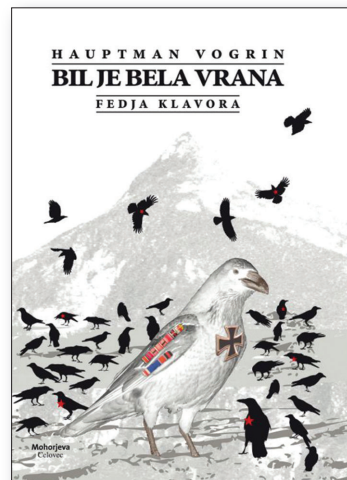
med drugo svetovno vojno poslan v Bovec za komandanta kasarne. Kakšna je bila njegova vojaška kariera do tedaj?

Max Vogrin (1899 Slovenska Bistrica – 1985 Gradec) je bil kontroverzna oseba z burno preteklostjo. Po narodnosti je bil Slovenec, po prepričanju, kot sin višjega železniškega uradnika, pa vseskozi Nemec.

Star manj kot 16 let je jeseni 1915 še sodeloval v bojih pri Doberdobi in v naslednjih težkih ofenzivah pri Štivanu nad Trstom, kjer je bil ranjen in medtem večkrat odlikovan. Spomladi 1917 se je boril na Asiaški planoti, poleti pa je bil v Kugyevi alpinistični šoli

v Soči. Sodeloval je v preboju skozi Bovec in vse do Piave, kjer je bil drugič ranjen. Aktiven je bil do zadnjih dni vojne ob Piavi in svojo četo je organizirano privedel v Celovec. Maja 1918 se je kot brambovec udeležil

bojev s srbskimi enotami nad Laibotsko dolino. V Gradcu je doštudiral geodezijo in že tedaj sodeloval z avstrijskimi nacionalsocialisti. Poročil se je s poljudinjo in dobil hčer. Nekaj let je bil nezaposlen. Šele v Nemčiji, kjer je bil kot brambovec avtomatično vključen v NSDAP, je dobil službo v RAD – službi za dela v rajhu. Po vpoklicu v vojsko v drugi svetovni vojni je sledil tankovskemu prodoru preko Vogezov v Francijo. Bil je v zasedbenih enotah ob Kanalu, nato je bil prestavljen v Romunijo in Bolgarijo, boril se je zopet v Grčiji do zasedbe Aten. Zatem je bil premeščen na Norveško in na rusko fronto na Finskem, kjer je bil ponovno odlikovan. Konec leta 1941 je bil težko ranjen, čemur je sledilo dolgo zdravljenje. Ko je SS oktobra 1943 zlomila Kobaridsko republiko, je bil novembra 1943 po-

no svobodo od "ljudske" revolucije?

Verjetno je res intimno sprejemal oboroženi odpor. Poznano pa je tudi njegovo nasprotovanje komunizmu že v študentskih časih in v časopisnih prispevkih po vojni. To kaže, da je spoštoval narodno zavest in jo ločeval od politične pripadnosti.

Max Vogrin je bil sin slovenske matere. Ali je ljubezen do matere ohranjala njegovo človečnost? In kako tolmačiti njegove prošnje, da ga razrešijo vojaške službe?

Njegova mati, ki mu je v mladosti brala Prešernove pesmi in nemško naj niti ne bi znala, je v bovških pripovedih nekajkrat omenjena. Verjetno se je njen vpliv res ohranil do njegovih zrelih let. Prošnje za odpust iz vojske pa so bile zagotovo posledice težkih ran in tudi povsem pragmatične ugotovitve, da je Hitler vojno izgubil, saj je v Bovcu razbil njegov kipec in ga zakopal pred hišo.

Ali zbrana dejstva niso zgovoren dokaz, da si njegove vesti in človečnosti ne morejo prilastiti skrajni nacionalizmi, če bi knjiga izšla v nemškem prevodu?

Zanima me prevod v nemški jezik in odzivi na Štajerskem, kjer je po prvi vojni deloval. Še bolj pa sprejemanje širšega vidika njegove zgodbe med nemško govorčimi, da najtežjih življenjskih in še posebej vojnih razmer nikoli ni zaznamovalo le belo in črno in samo dobri in zli ljudje. Zato danes moramo, kar se le da

objektivno, presojati medvojna ravnanja posameznikov. Na vprašanje njegovi hčerki Judinji, kakšen človek je bil oče, je brez pomisleka odgovorila: Bil je dober vojak in dober človek in to je danes redko!

In kaj knjigam o starejši bovški preteklosti, Bonaparteju ob Soči in Vogrinu sledi?

Vloga familije Huberjev, prvi je prišel s Koroškega in postal leta 1800 bovški župan in še posebej zadnjega med njimi dr. Edvarda Huber-

ja ni raziskana. Na Bovškem so več kot stoletje imeli pomembno vlogo.

Pogovarjal se je Miran Mihelič

Katja Ferletič

TAKI SMO (60)

Stan Lee, ustvarjalec največjih superjunakov, je končal svojo zgodbo

Ljubitelji stripov s celega sveta žalujejo zaradi smrti Stana Leeja, striparja in filmskega producenta, ki je na novo oblikoval superjunaštvo in v popkulturo prejšnjega in tega stoletja vpisal ikonične junake z nadnaravnimi sposobnostmi. 12. novembra je v 96. letu starosti podlegel bolezni, umrl je v Los Angelesu, leto dni potem, ko je izgubil ženo Joano, s katero sta bila poročena 70 let. Bil je avtor stripov, ki so postali klasika, "oče" junakov, kot so Spider Man, Iron Man, Hulk, Doktor Strange, Maščevalci (Avengers), Možje X, Fantastični štirje in Capitan America. Ni bil samo odličen ustvarjalec likov in zgodb, ampak tudi osrednja figura celotne industrije stripov.

Stan Lee je bil pravzaprav njegov psevdonim. Rodil se je kot Stanley Martin Lieber 28. decembra 1922 judovskim imigrantom, Jacku in Celii Lieber, ki so v ZDA prišli iz Romunije. Zrastle je v New Yorku, mestu, v katerem so kasneje živeli tudi njegovi junaki. Kot mlad fant je dobil službo pri časopisu, kjer je začel s

pisanjem osmrtnic, leta 1939 pa se je zaposlil pri Timely Comics, družbi, ki se je šele kasneje preimenovala v Marvel Comics. Dve leti kasneje je napisal dopolnilo k stripu o stotniku Capitan America in prvič uporabil psevdonim Stan Lee. Capitan America je eden od redkih likov, ki ga ni on ustvaril, a vseeno mu je prinesel srečo, saj se je po tem prvem stripu kmalu povzpел in postal pisec in urednik stripov ter soustanovitelj nove založbe Marvel Comics. Med drugo svetovno vojno je bil v ameriški vojski, v vojaški enoti Signal Corps Training Film Division, kjer se je ukvarjal s pisanjem oglasov, materiala za usposabljanje in zabavo vojakov. Po koncu vojne je industrija stripov zašla v hudo ekonomsko krizo, saj so se prodaje znatno znižale, zato je Stan Lee opustil vse western stripe in romantične zgodbe in se popolnoma posvetil oblikovanju novih superjunakov. Na začetku 60. let je v sodelovanju z umetnikom in oblikovalcem stripov Jackom Kirbyjem ustvaril prvo "družino" junakov, to so bili Fantastični štirje. Njuno partnerstvo je postalo dolgoletno in legendarno, Kirby je dobil vzdevek "The King", Lee pa "The Man". Stan Lee je svoje stripe od nekdaj videl kot prostor za tematizacijo družbenih vprašanj, tako je po velikem uspehu Fantastičnih štirih nastal Črni panter, prvi temnopolti superjunak. Takrat so nastali vsi najbolj slavni liki, ki so zaznamovali življenje več generacij in Lee je postal kot pisec in urednik ključna oseba za vzpon Marvela v stripovski svet. Na valu uspeha je ustvaril tudi Spider Mana, tokrat mu je pomagal oblikovalec Steve Ditko. Lee se je začel uveljavljati z zgodbami z resnejšimi temami, v

katerih so imeli superjunaki tudi težave, zlobneži pa kompleksnejša čustva. Prej so bili superheroi idealno popolni ljudje brez težav in pomanjkljivosti, Leeju pa je uspelo iz njih izčrpati kompleksnost, humanost, skrb in negotovosti. Te zgodbe posameznih junakov so se v Marvelovem svetu začele prepletati med seboj, njihove človeške lastnosti so bile značilne za nov lik superheroja, ki ga lepo opiše Leejev slogan "Superheroi s superproblemi"! Njegovi junaki so imeli grd značaj, so lahko bili žalostni in melanholični, neusmiljeni in pohlepni. Kregali so se med sabo, zaskrbljeni so bili zaradi pomanjkanja denarja, zaljubljeni so se v lepa dekleta, včasih so celo zboleli, imeli so človeške občutke in šibkosti in bili psihološko kompleksni. Njegov uspeh je omogočil, da se je podjetje Marvel preoblikovalo iz majhne založbe v veliko multimedijsko podjetje. 70. in 80. leta so označevale tako krize kot obdobja priljubljenosti stripov pri bralcih, a že takrat je Stan Lee jasno predvidel, da sta za preživetje superjunakov gotovo zelo pomembna televizija in kino, tako so njegovi

papirnati liki oživel tudi na filmskem platnu, svetovi superjunakov so prerasli v neizmerno dobičkonosne produkcije. Junaki so postali svetovne ikone z veliko večjim krogom oboževalcev, kot so samo ljubitelji stripov. Tudi sam Lee je odigral nekaj obrobni vlog v svojih

filmskih uspešnicah – rad se je pojavil skoraj v vsakem filmu, čeprav le za nekaj sekund. Vsi oboževalci so vedeli, da se bo v vsaki novi filmski ali televizijski avanturi svojih superherojev prej ali slej prikazal ali v vlogi poštarja, avtobusnega potnika ali prodajalca "hot dogov".

Lee je uradno zapustil Marvel v 90. letih preteklega stoletja, a ostal je častni predsednik upravnega odbora. Bil je namreč najbolj prepoznaven obraz blagovne znamke Marvel, zaradi tega pa pogosto vabljen med predavatelje in govornike na raznih sejmihi in dogodkih. Marvel danes ni več samo založba, spremenila se je v veliko družbo Marvel Entertainment, ki deluje na raznih področjih in jo je leta 2009 prevzel Disney, drugi velikan filmske industrije. V poznejšem življenjskem obdobju je Lee svojo ustvarjalno energijo vlagal v različne medije – preko stripov, televizije in digitalnih sredstev je ponujal vedno nove like in vsebine. Leta 2008 so mu v ZDA podelili najvišje državno kulturno priznanje, ameriško nacionalno medaljo za umetnost. Stan Lee je bil izjemen, kot so izjemni vsi njegovi superjunaki, in tudi sam je bil za svoje oboževalce pravi Marvelov "Superhero". Bil je ikona na svojem področju, znal je navdihniti, zabavati in povezovati ljudi: celo življenje je neutrudno delal in ustvarjal čudovite like. Njegova zapuščina bo živela še za mnogo prihodnjih generacij.

Poročnik Vogrin I. 1939

stavljene za poveljnika mesta v Bovcu. Zaradi odnosa do partizanov je bil degradiran in prestavljen na Štajersko v šole za boj proti banditom do zadnjih bojev s Sovjeti. Po vojni je bil kot nacist več kot dve leti zaprt, dokler ga ni sodišče po preverjanju preteklosti oprostilo kot manj obremenjenega.

Ali se je potem, ko se je prostovoljno javil v avstro-ogrsko vojsko v prvi svetovni vojni in kot avstrijski brambovec, res spremenil v to, kar je izkazovala njegova uniforma nacističnega oficirja?

Kolikor je znano, mislim, da ne. Kljub temu da je bil od mladosti veren nemški nacionalist in da je bil po vojni med ustanovitelji avstrijske svobodnjaške stranke

Vogrin in straža

ju, opozoril pa je, da so Nemci sicer okupatorji, toda "videli boste, kaj bo, ko pridejo 'ta rusi!' " Je razlikoval boj za narod-

Bratina kot avtor besedila.

Pričevanje profesorja ekonomije G. Zanettija, Bratinovega prijatelja iz Turina med 60. in 70. leti, bosta dopolnila Ferruccio Clavara in Riccardo Ruttar, njegova nekdanja sodelavca na sedežu Slovenskega raziskovalnega inštituta v Čedadu. Za Univerzo v Vidmu bodo nastopili še rektor Cantieri Friuli spada v projekt *Zaupati čez mejo: Darko Bratina med sociologijo in filmom*. Goriško društvo Kinoatelj je in Univerza v Vidmu predlagata aktualizacijo lika pred 21 leti umrlega goriškega senatorja in njegove raziskovalne dejavnosti med Turinom in Benečijo s projekcijo filma, pri katerem je sodeloval sam

Dav. D.

Z 2. strani

Seminar Kultura ...

Seminar bo potekal ob simultnem tolmačenju in je namenjen interesiranemu občinstvu, predstavnikom 21 občin iz FJK in štirih iz Slovenije, ki sestavljajo "grozd" za sodelovanje na področjih od turizma do mobilnosti in energije, še posebej študentom in predavateljem furlanske univerze, ki se zanimajo za razne vzroke teritorialnega razvoja, pri katerih turizem, vezan na krajino, okolje, kmetijstvo in pohodništvo, igra pomembno vlogo. Predstavitev izkušnje Sweet

Mountains, ki jo društvo Dislivelli razvija v dolinah in goratih predelih Piemonta in Doline Aosta, bo pri tem predstavljala nedvomno prepričljiv izziv. Povejmo še, da seminar v okviru Cantieri Friuli spada v projekt *Zaupati čez mejo: Darko Bratina med sociologijo in filmom*. Goriško društvo Kinoatelj je in Univerza v Vidmu predlagata aktualizacijo lika pred 21 leti umrlega goriškega senatorja in njegove raziskovalne dejavnosti med Turinom in Benečijo s projekcijo filma, pri katerem je sodeloval sam

Lokalnih volitev se je udeležilo okoli 40 odstotkov upravičencev

Veliko županov izvoljenih, ostale pa čaka drugi krog volitev

V Sloveniji politične stranke in kandidati oziroma kandidatke za razne funkcije v občinah, vzdušje in rezultate nedeljskih lokalnih volitev sicer že ocenjujejo, vendar bo popolnejše mnenje in ocene o njih mogoče podati šele po drugem krogu volitev, v nedeljo, 2. decembra. V Sloveniji je skupaj 1,7 milijona volilnih upravičencev, v boj za naklonjenost volivcev pa se je podala množica 36.307 kandidatov oziroma kandidat. Po večini gre za tiste, ki so že kdaj bili župani ali občinski svetniki in bi radi svoje izkušnje v lokalni samoupravi nadaljevali, pri nekaterih nemara tudi iz prikritih sebičnih razlogov. Pomembno je, da tudi tokrat v predvolilni kampanji niso omenjali pobud, da bi morali omejiti mandat županov, kvečjemu na dva mandata, torej naj bi upravljali občine skupaj 8 let. Zdaj so njihovi mandati časovno neomejeni. V Sloveniji imamo zato več t. i. večnih županov. K njim sodi tudi Franc Mužič, župan občine Brda, ki je bil preteklo nedeljo ponovno izvoljen in bo torej svoje županovanje nadaljeval. V zelo prednostnem položaju je bil na letošnjih volitvah zno-

va Zoran Janković, župan mestne občine Ljubljana. Že četrtri se je potegoval za to funkcijo in bil tudi izvoljen. Njegov protikandidat je bil dr. Anže Logar, sposoben, izkušen in moralno čist politik, iz Slovenske demokratske stranke. Toda ljubljanski volivci so zara-

gazinu Reporter podal Silvester Šurla, odgovorni urednik tega glasila. Prepričan je, "da Zoran Janković ni samo prvi šerif v Ljubljani, ampak je tudi tip politika, ki se ga očitno nobena stvar ne prime. Na prestolu bo toliko časa, kot bo sam hotel, s položaja pa ga bodo odnesli le z nogami naprej. Njegovo samoljubje sega do neba, ker mu baje nihče nič ne more. Zaščiten je še bolj od kočevskega medveda. Ljubljana je njegovo najlepše mesto, njegov fevd, kjer mu politični botri dovolijo, da se obnaša kot 'bog in batina'. Njegovih podpornikov se afera in škandali ne dotaknejo in

so Zoranu Jankoviću pripravljene odpustiti čisto vse". Lokalnih volitev preteklo nedeljo se je udeležilo okoli 40 odstotkov volilnih upravičencev. Tudi župana mestnih občin Koper in Nova Gorica, Boris Popovič in Matej Arčon, nista prejela dovolj glasov za izvolitev. Zaradi tega se bosta za nadaljevanje svojega mandata potegovala v drugem krogu lokalnih volitev, ki bo v nedeljo, 2. decembra.

Marijan Drobež

Matej Arčon se bo v drugem krogu pomeril s Klemnom Miklavčičem

di nasprotovanja stranki Janeza Janše s svojim glasovanjem raje izkazali svoje predsodke, kot pa se opredelili za kandidata, ki bi lahko veliko napravil za slovensko glavno mesto. Ko so časnikarji Janeza Janšo, predsednika SDS, vprašali, kdo bi v Ljubljani sploh lahko premagal Zorana Jankovića, jim je odvrnil, "da bodo to lahko storili samo Ljubljanci na volitvah". V povezavi s temi volitvami je aktualno mnenje o Zoranu Jankoviću, ki ga je v tedenskem ma-

SNG Nova Gorica / Gostovanje SNG Drama Maribor

Ojdip, "antijunak", ki si je kazen zadal sam

Na velikem odru SNG Nova Gorica je v petek, 12. oktobra 2018, SNG Drama Maribor gostovala s predstavo *Ojdip v Kolonu*, ki ji je pronicljiv režijski pečat dal režiser Diego de Brea; pri predstavi se podpisuje tudi kot scenograf. V naslovni vlogi je nastopil imenitni igralec Branko Šturbej, član ljubljanske Drame, sicer eden izmed najbolj izrazitih slovenskih igralcev.

Ojdip v Kolonu je zadnja izmed ohranjenih del velikega grškega tragika Sofoklesa (okrog 495 -

grafske odmeve in tudi značajske poteze tega velikega predstavnika grške tragedije. V sijajnem prevodu prof. Kajetana Gantarja se v predstavi Diega de Bree izrisuje lik Ojdipa kot strtega grešnika, ki si je sam sodil, ko je spoznal, kako globoko je zabredel z očetomomrom in krvoskrunstvom. Sam se je zaradi tega oslepil in kot izgnanec blodil z beraško palico naokrog. Nikjer ga niso marali, nihče ga ni hotel sprejeti. Prestano trpljenje pa mu je povrnilo moralno moč, da se je upr vsaku in

mu namreč napovedali, da bo tu dočkal smrt in da bo njegovo truplo mestu prineslo srečo. V to sicer prebivalci Kolona ne verjamejo, a zanj se zavzame atenski kralj Tezej, sicer ga k sebi kličeta tudi Kreon in

sin Polinejk, ki sta ga nekdanje izdala. A Ojdip se, kot mu je bilo napovedano v prerokbi, umakne v sveti gaj, v katerega je navadnim smrtnikom prepovedan vstop, tja lahko seže le noga božjega človeka, in tam doživi smrt, skrivnostni prehod v onstranstvo.

Mračna zgodba, pri kateri se maščevalnost, sovraštvo in politične spletke ter preračunljivost pokažejo tudi prav ob koncu tragedije, se na temnem, praznem prizorišču izrisuje iz intenzivne,

pretresljive igre Branka Šturbeja, pa tudi ostalih igralcev (Nec Ropret – domačin, Mateja Pucko – Ismena, Jurij Drevenšek – Tezej, Branko Jordan – Kreon, Petja Labović – Polinejk, Žan Koprivnik – sel), ki so kos tej tragični mitološki zgodbi. Ta govori o tem, "kaj moramo storiti, da bi se polno razvili kot ljudje, da je za mir duše potrebno odlomati globoko vase, zdržati, da 'gre ta kelih mimo', (u) videti svet

skozi notranje oči, najti diskurz, ki je potreben v skrajnih razmerah, in biti pripravljen prepustiti se mitu, da nas preobrazijo", je zapisala Maja Borin pod naslovom *Mit o popolnem sesutju jaza*, v gledališkem listu predstave. V njem je objavljen tudi prevod tragedije *Ojdip v Kolonu* Kajetana Gantarja.

Iva Koršič

stno materjo, potem ko je nevede umoril lastnega očeta. Ti dve tragediji se večkrat pojavljajo tudi na slovenskih odrih. Slovensko praisvedbo pa je v letošnjem marcu končno doživel *Ojdip v Kolonu*, tragedija, ki jo je avtor kronološko umestil med omenjeni in je najboljširnejša. Literarni zgodovinarji oz. klasični filologi zatrjujejo, da je v njej slutiti avtobio-

kralju Kreontu in preklel oba častihlepna sinova, ki bi bila rada zavladala na tebankskem prestolu. Svoje besede opira na najvišje zakone, ko se prekaljen v trpljenju in stiski, po dolgi letih izgnanstva v spremstvu zveste Antigone, ki jo je v predstavi kot zelo nape-to, živčno, a odločno mlado žensko upodobila Ana Urbanc, znaj-de blizu Aten v Kolonu. Bogovi so

Proslava v Vipavi ob 90-letnici smrti Draga Bajca

V spomin na vnetega domoljuba

Praznovanje 90-letnice smrti Draga Bajca, ki jo je 25. 10. 2018 v prostorih Kulturnega doma v Vipavi organizirala Sola Draga Bajca iz Vipave, je že za nami. Vsem, ki smo se tega praznovanja udeležili, ostajajo lepi spomini in morda nova spoznanja o naši skupni preteklosti ter domoljubnosti v času fašizma v naših krajih. Zato smo se ob Dragu Bajcu spomnili še ostalih domoljubov, tigrovcev, ki so delovali skupaj z njim in to delo nadaljevali še po njegovi smrti. Zavedati se moramo, kako življenjsko nevarno delo so opravljali vsi ti mladi ljudje za ohranitev slovenskega jezika ter kulture.

Praznovanje je bilo bogato, pestro, z gledališkimi prizori iz življenja Draga Bajca. Veseli me, da smo ljudje stopili skupaj in lepo sodelovali ob tem spominskem dogodku. Nedvomno je bilo v to lepo prireditev vloženega veliko dela tako učencev in učiteljev OŠ Draga Bajca kot ostalih, ki so pri tem dogodku tako ali drugače sodelovali. Za tiste, ki vam ni uspelo se udeležiti te proslave iz različnih razlogov, bom predstavila nastopajoče. Program se je ob polni dvo-

rani pričel s pozdravom ravnateljice OŠ Draga Bajca Vipava, Mojce Pev. Za njo so na oder stopili učenci prvega razreda pod vodstvom razredničark Tanje Tomažič in Lare Krečič ter se predstavili s prikupno pesmico. Zapela sta tudi Mladinski zbor OŠ Draga Bajca pod vodstvom Katarine Kovačič ter Otroški zbor PO-KE pod vodstvom Nadje Rodman Koradin, ob klavirski spremljavi Ane Poljšak. Delo in življenje našega pesnika, novinarja in tigrovca Draga Bajca je predstavila Elena Nabergoj. Režiserki gledaliških prizorov iz pesnikovega življenja Lei Kobal je pomagala tudi

Urška Kumar. V gledaliških prizorih Dragovega življenja je sodeloval naš Cerkveni pevski zbor Sv. Štefan, pod vodstvom Marka Fabčiča, z domoljubno pesmijo *Slovenec sem*.

Ob gledališki uprizoritvi pogreba Draga Bajca je naša srca ganila pesem *Dekle, daj mi rož rdečih*. Celoten program je zelo lepo povezoval Nec Ropret, ki je Dragove pesmi med točkami programa tudi recital. Učenci višjih razredov naše šole, ki so člani pevske skupine Nafa, so s svojim petjem obogatili dramske prizore. Tina Blažko pa je odrsko sce-

no polepšala še s projekcijo fotografij iz življenja Draga Bajca. Poslušalci so nastopajoče nagradili z bučnim aplavzom in jim s tem pokazali svoje navdušenje nad programom. Območna enota Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske je še ob tej priložnosti položila venec pred spomenik Draga Bajca pri šolskem poslopju. Sama sem k programu dodala še nekaj svojih spominov, kako in kdaj sem spoznala svojega strica Draga Bajca v najini rojstni hiši, na kateri je spominsko obeležje, posvečeno obema bratoma, Dragu in Milanu Bajcu, mojima stricema.

Vsem in vsakemu posebej, ki ste se kakor koli trudili ob pripravi te proslave, se iskreno zahvaljujem in Bog lonaj. Sv. maša zadušnica za bratoma Dragom in Milanom Bajcem je bila v četrtek, 8. 11. 2018, zvečer v cerkvi sv. Štefana v Vipavi v so-maševanju gospoda škofa Metoda Piriha in vipavskega župnika Alojza Furlana. V pozdravu na začetku maše je gospod škof Metod povedal: "Prejšnji teden je bila na osnovni šoli Vipava lepa prireditev ob 90-letnici smrti Draga Bajca. Ta četrtek pa se bomo njega in njegovega brata Milana spomnili pri obletni sveti maši. Vabljeni, da tudi na ta način počastimo njun spomin, molimo za pokoj njunih duš, molimo pa tudi za več klenih domoljubov, ki bodo pripravljene za višje vrednote darovati svoj čas, moči pa tudi življenje, če bo potrebno, in se ne bodo ustrašili napora nasprotovanja in drugih preizkušenj".

Magda Rodman, nečakinja Draga Bajca

Tino Mamić

DALMATINO

8

Ubožule

Sredi Kopra, v zame najboljši kavarni, v kateri strežejo tudi dobra vina, sem na Martinovo nedeljo moral piti kavo. Starega vina na tak dan pač ne morem. Mladega pa niso imeli. Pa sva se s soprogo odpravila pot večer v Marezige. V svetovno prestolnico refoška, kot pravijo. Kjer imajo celo fontano vina. Karkoli že to pomeni.

Dobra vina, prazna kantina

S parkiranjem na Martinovo nedeljo ni bilo nikakršnega problema. V prijetni prostorni dvorani, kjer vinarij tekmujejo, ljudje pa okušajo rujno kapljico, sva se ustopila pred šank. Sama. Pristopil je le prijatelj, vinar. Da je letos vse prazno, je potožil. Verjetno zaradi Kopra, kjer so za martinji vikend prižigali adventne lučke. Ja, adventne, čeprav jim tako v Sloveniji ne rečejo, saj je beseda advent nezazelena ali nepoznana. Ja, adventne, čeprav je šele začetek novembra. Je bilo namreč tik pred volitvami. Ljudje so bili navdušeni, koprke ulice pa nabito polne, kot bi se za martinovo tudi spodobilo. Težavica je le ta, da tega, da gre za martinovo, večina ljudi ni vedela. Med okušanjem mladovinskih prvakov in vice-prvakov klepetamo naprej. Vinarji bi morali sode prikotati v središča mest, pravim prijatelju. Celosam Mohamed gre peš h gori, če ona noče k njemu. Posmeje se in mi pritrdi.

Zgled

Spominjam se, kakšen praznik so bili jesenski dnevi okoli Martina v Luksemburgu in Bruslju, ko so tja pripeljali prvo mlado vino. Iz Francije, kakopak. Beaujolais mu pravijo. Po naše bi rekli božule, z naglasom na zadnjem e. V vsakem baru in vsaki restavraciji ga imajo. In to ne le v steklenici pod pultom. Na plakatih in tablah ga oglašujejo in oznanjajo. Zato takrat okuša mlado vino mlado in staro. Ne le ljubitelji vina, ampak tudi vodopivci, taki, ki sicer nikoli ne pijejo vina. Tudi moje evrokratske kolegice, ki nekatere v življenju vina niti poskusile še niso. Božule preprosto mora poskusiti vsak.

V resnici ne gre za kak izjemen okus in kako posebno kakovost. Priznam, da je meni v resnici okus povsem povprečen, kot bi bil kako povprečno namizno vino v povprečni oštariji. Tisto za 80 centov. Kozarec božuleja stane nekajkrat več. A nič za-

to, ljudje se ne ozirajo na ceno, saj božule pač MORAS poskusiti.

Primorska mlada vina so boljša od božulejev, ki sem jih okušal. Verjetno zato, ker so bolj ekološka in ker je grozdje videlo več sonca kot na kontinentu.

Kultura

In zato se zdi precej čudno, da vipavski vinariji svojih sodov za martinovo ne prikotajo na goriški Travniki, ajdovski plac in na ljubljansko Tromostovje. Tem meščanom je treba povedati in pokazati, kaj imamo. Da je vino poleg vode najbolj zdrava in ekološka pijača, da koristi zdravju in da je to del naše starodavne kulture in tradicije, ki je starejša od nas samih. Saj smo jo nasledili od Rimljanov.

Vino je del kulture in civilizacije. Vino je hrana, ne alkohol. Alkohol je špirit, ki ga kupiš v lekarni. Zato je trapasto, da zakonodaja zapoveduje opozorila v smislu minister-za-zdravje-opozarja. Posebej zato, ker je med zakonodajalci poraba koakina višja od slovenskega povprečja. Zato tega ne dovolijo meriti po straniščih. Vsako zdravilo v preveliki količini škodi. Zakaj potem na vsaki škatlici za zdravila ne piše, da prekomerna poraba tablet škodi zdravju?

Vipavci bi morali nehati prodajati svoja izjemna bela vina po poldrugi evro. To je že za Kraševce in Brice smešna cena, kaj šele za tuje vinarje. Ko govorim s kakim vinarjem v Dalmaciji in mu povem, da vipavski kmetje prodajajo vino za evro in pol, se nejeverno nasmihajo. Ne predstavljajo si, kako lahko kmetu od take prodaje sploh kaj ostane. Tam tudi kislica ali makedonsko vino ni cenejše od dveh evrov in pol.

Če se sam ne ceniš, te tudi drugi ne bodo. Vipavsko vino, ki so ga nekoč pili na cesarskem dvoru in je bilo v Ljubljani med najdražjimi, je danes uboga mati. Ubožule.

Praznik vina

Martinovo v Sloveniji je priložnost, da ljubitelji dobre hrane in pijače svoje soproge peljejo v restavracijo. A to še zdaleč ni večina. Prej elita. Martinovo bi moralo postati nacionalni praznik vina, ki bi ga praznovali v vsakem baru, restavraciji ali tovarniški menzi. Kako to storiti, ni treba razlagati, saj imamo zgledov dovolj.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (17)

Pranje perila je vsakdanje opravilo. Danes si v najbolj "naprednih" družinah to nalogo mož in žena navadno delita in, po pravi povedano, je

dovolj umazane cunje razdeliti po barvi, napolniti stroj in pritisniti gum - to je to! Nekoč pa je bilo pranje perila povsem žensko opravilo in prav gotovo eno najtežjih, saj so pralni stroji k nam na naše vasi prišli šele ob zgraditvi vodovoda, in sicer sredi prejšnjega stoletja. Pranje je bilo do tedaj seveda ročno in navadno na določen dan v tednu - temu opravilu so rekli "žehta". Beseda žehta izvira iz nemškega glagola sechteln - pariti v lugu, vroči tekočini z milom ali drugim pralnim sredstvom. Beseda je pri nas v 20. stoletju, ko so začeli perilo kuhati namesto pariti, pomenila pranje večje količine perila. V velikih loncih na "špargertih" se je kuhalo belo perilo, v škafih pa so gospe na "ribežnikih" in "perivncah" prale delovne obleke in grobo blago. Da je perilo bolj dišalo, so včasih v

Nona Francka - pranje pozimi (1958)

kotel dale tudi lovrove liste ali limonino lupino. Nekaterke ženske so bile perice po poklicu in so vsak dan prale v drugi hiši. Navadno so poleti s "perivnci" v rokav in škafom na glavi hodile k reki (Vi-pavi ali Soči) in tam prale. Po mnogih vaseh so bile ob reki ali potoku tudi "perivnce" iz cementa, skoraj vsi pa so imeli doma tudi "pompo" - črpalko, s katero so črpali vodo, ponekod pa so hodili iskat vodo k "pču" - k vodnjaku in jo nato doma gredli. Pozimi je voda večkrat zmrznila, zato so morale imeti doma vedno vročo vodo, s katero so zjutraj najprej odtalile črpalko, nato pa vodo nosile v hišo. Včasih so gospodinje prale tudi s pepelom: škaf, v katerem so "žehtale" umazano perilo, so prekrile s čisto rjuho, vanjo nasule pepel in ga nato prelile z vročo vodo. Nastal je lug, ki je mehčal perilo, postopek je trajal več ur in odvečno vodo so spuščale skozi odprtino na dnu škafa. Ko je ven pritekla čista voda, je bilo perilo pripravljeno za drganje na lesenem "plohu", lug pa so nato uporabile še za pranje temnejših oblačil, ribanje lesenega poda s krtačo in v druge namene. Perilo so sušile navadno na prostem - med vejami dreves so nategnile vrvi, pozimi pa na podstrešju ali čez noč nad "špargertom", pod "kapo", na kateri so bile pritrdjene vrvice, posušeno perilo so nato na kaminu tudi malo "popeglale". Moške umazane delovne obleke je bilo potrebno še temeljiteje obdelati in pred navadnim pranjem drgniti z milom, ki so ga pripravljale doma iz prašičje masti, in nato okračati. Veliko žensk je hodilo tudi v službo, zato so po navadi vstajale v zgodnjih jutranjih urah, zakurile pod kotlom, oprale perilo, ga obe-

sile, nato še skuhale kosilo in šele potem šle v službo. Naša nona Mira je s svojo prvo plačo kupila hladilnik, z drugo pa si je temeljito olajšala življenje z nakupom prvega pralnega stroja. Pred tem je prala v velikem škafu, poleg nje pa sta se v manjših škafih učili pranja tudi hčerkici - navadno jima je zaupala pranje robčkov in deklici sta se čudili, ko sta primerjali gosto in "požajfano" mamino vodo s svojo, ki je bila le malo motna. Nona je med opraviлом povedovala, kako je morala vedno paziti na svoje obleke, da jih ni umazala, saj se je blago med pranjem tudi pokvarilo. Neko nedeljo po maši ji je njena mama Francka ukazala, naj gre do "konzuma", a naj se prej preobleče v preprostejša oblačila, saj je bila še v prazničnih. Šestnajstletna Mira pa je ni hotela ubogati, saj je bila rada lepa, tako da jo je mama po raznih opominih nazadnje zelo jezna občila s "šelom" čiste vode: "Zdaj pa me boš le ubogala in se boš preoblekla"!

Preden je imela pralni stroj, se je tudi nona na "žehto" skrbno pripravila, zmenila se je s prijateljicami, tako da so perilo prale skupaj, si pomagale pri pranju rjuh in si medtem delale družbo z živahnim kramljanjem in opravljanjem. Za pranje (in klepetanje) so za-

mučile veliko časa, tako da so po delu hitele domov kuhat kosilo. Bile so iznajdljive, zato so največkrat jedi pripravile prej in jih možu in otrokom kar segrele. To so bile navadno različne vrste "minešter". Pri nas je bila zelo priljubljena "fižolova mineštra z blekci", ki jo je nona pripravila že dan pred žehto.

FIŽOLOVA MINEŠTRA Z BLEKCI

BLEKCI - Sestavine:

150 g bele moke, 150 g ostre moke, 1 žlica olivnega olja, sol in voda.

Priprava:

Na desko ali v mešalnik damo obe moki, olje in sol, nato vodo počasi dodajamo po potrebi. Iz zmesi naredimo dva hlebčka in pustimo, da nekaj časa počivata. Testo razvaljamo, pustimo, da se nekoliko posuši na zraku, nato zrežemo na majhne rombe. Če za recept ne bomo uporabili vseh blekcev, jih lahko posušimo in uporabimo za druge mineštre.

MINEŠTRA - Sestavine: 500 g svežega (ali zamrznjenega) ali 300 g suhega fižola, 2 stroka česna, 2 lovrova lista, 2 lista žajblja, 2 krompirja, 2 korena, 1/2 čebule, 1 steblo zelene, 2 žlici olivnega olja, 2 žlici moke, 2-3 litra vode, po okusu lahko dodamo malo "pancete" ali polovico jušne kocke.

Priprava:

V lonec damo fižol (suhega moramo dati v vodo večer prej), krompir, česen, lovor, sol in vodo - naj se kuha do mehkega, nato lovrova lista vzamemo ven. Posebej v drugo kozico damo na drobno sesekljano čebulo, korenje, steblo zelene in prepražimo na olju. Dodamo 2 žlici moke in dobro premešamo. Ko sta fižol in krompir kuhana, polovico fižola damo na stran, drugo pa spsiramo in ji dodamo prepraženo zelenjavo. Dodamo še žajbelj in pustimo, da počasi vre, nato dodamo še preostali fižol. Blekce kuhamo v mineštri toliko časa, da se zmehčajo (dovolj bo nekaj minut), nato pustimo, da malo počiva in postrežemo. Bog žegnaj!

Prva številka mladinske revije Galeb v š. l. 2018/2019

Na Galebovih krilih k odkrivanju marsičesa

Galeb se je vrnil med šolske otroke in jih vabi, naj postanejo njegovi naročniki le za 19 evrov na mesec. Drugi otrok ima 50 % popusta, zagotavljajo uredniki Galeba, ki ga izdaja Zadruga Novi Matajur - Cedad. Galebovo trditev, da revija še vedno ostaja glasnik slovenske besede in avtorske ustvarjalnosti, lahko preveri vsak, ki bo vzel v roke letošnjo prvo, septembrsko številko. V njej se vrstijo zgodbe, tudi v nadaljevanjih, z branjem katerih si Galebovi prijatelji nabirajo točke za Bralno značko in seveda širijo obzorja in besedni zaklad. V njej so tudi prijetne pesmice in veliko zanimivosti, tudi iz živalskega, podmorskega sveta, pa še poučne rubrike, tudi tiste za urjenje slovenskega jezika, in še marsikaj. Pod vezano in nevezano besedo in imenitne ilustracije se podpisujejo že dolgoletni sodelavci Galeba, pa tudi nova peresa, ki iščejo stik z mladimi bralci. Jure Jakob, ob ilustraciji Anje Jerčič Jakob, predstavlja pesmico *Avtobus*, katere protagoniste so vrane, ki jih je tudi pri nas ničkoliko.

Prefinjeno pero Majde Artač Šturman je prisotno s hudomušno pesmico *Poljša koračnica*. Poljška z očmi "na pečlju" je v lirčno nadahnjemem kotičku vrta ilustrirala Živa Pahor. Erika Cunja piše in sama ilustrira zgodbo *Marija v babičini hiši*. Ker se radovednica Marija potika povsod, najde v babičinem domu marsikaj, tudi star lonec iz prve svetovne vojne... Maja Furman v zgodbi *Igrajva se Ali maline, jagode in borovnice* pripoveduje o dečku, ki rad stopa v temačen gozd in v njem najde prijatelja: čudnega pošastka. Dunja Jogan je opremila pripoved, ki se nadaljuje z vezenini podobnimi, drobnimi ilustracijami. Mala radovedna Eva, prvošolka, ki bi rada postala detektiv, je trmoglavila, naj ji mama kupi

daljnogled, in to tudi dosegla. O rdečelaski z očali piše Neli K. Filipič, izreze iz pripovedi pa upodablja Ana Zavadvav. Milan Petek Levokov je avtor zgodbe *Tristo kosmatih medvedov*, kosmatince je z rahlimi črtami narisala Chiara Sepin. Kot zgodba o gozdnem "stvoru" je tudi ta pisana z velikimi tiskanimi črkami, tako da jo bodo zlahka prebirali tudi

divščino z receptom za *ocvrtke iz čičerike*. Dodaja pa tudi pogovor *Kdor seje kuhano čičeriko, bo stradal na veliko*. V rubriki *Skrivno življenje* živijo kraljuje hobotnica, prava morská pošast! Na kar petih straneh opisuje njene značilnosti Marjeta Zorec ob krasnih ilustracijah Katherine Kalc. Majda Koren in Bojan Jurc sta avtorja stripov o medvedu in miški,

ki se še zmeraj potepata po svetu in prikazujejo lepote in značilnosti daljnih in bližnjih dežel. Tokrat sta dobila povabilo na čajanko h kraljici Elizabeti v London! Stripu so priložene uporabne vaje. Miha Ha je avtor zabavnega stripa *dej no zaverčki*, ki je postavljen v prazgodovino. Vrnili se je tudi rubrika *Soimenjaki*, ki priča, da imamo v slovenščini mnogo besed z več pomeni. Tokrat je na vrsti *pilot*, letalec in riba. Rubriko ustvarjata Darinka Kobal in Ivana Soban. Anka Kočvar je za najmlajše izdelala pobarvanko, na kateri se medvedek vprašuje, kaj je majhno, kaj veliko. Mali bralci mu bodo pomagali pri naštevanju majhnih in velikih predmetov. Matejka Grgič in Chiara Sepin se bosta tudi letos ukvarjali s slovenskim izrazoslovjem. Tokrat vabita na jesenski izlet na Obalo. V rubriki je kar nekaj dobrih vaj za pravilno uporabo prislovov, predlogov, sklonov. Tudi Jasna Merku' si je zamislila nekaj novega za svoj ustvarjalni kotiček: spregovorila bo o energiji barv. Prva je na vrsti bela, ki je barva čistosti, svetlobe, praznosti, mladosti, miline... Galebov kviz in križanka dopolnjujeta podobo 55 strani obsegajoče septembrske številke Galeba, na naslovnici katere je prava pomlad. Risbico je narisala Nika Ruzzier, petošolka COŠ S. Gruđen, Šempolaj.

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (222)

Čebula (1)

Čebula, *Allium cepa*, je polna vitaminov, mineralov, magnezija, cinka itd. Deluje antiseptično, odpravlja sluzi iz telesa, krepi imunski sistem, je protivnetna in niža krvni sladkor. To pa velja samo, če jo uživamo surovo. Klinične študije kažejo, da je čebula odlično protivnetno živilo, kar seveda nedvomno pripomore k zaviranju nastanka raka. Poleg tega redči kri in je zato blagoslov za srce in ožilje, saj preprečuje nastanek krvnih strdkov. Ker

čebula deluje protivnetno, blaži vnetne težave s sklepi pri boleznih, kot sta artritis ali revma. Ponovno poudarjam, da je zelo pomembno, da uživamo surovo čebulo. Zakaj nas pečejo oči, ko režemo čebulo? Ker čebula vsebuje žveplene komponente, ki čistijo sluz in toksine iz telesa, hkrati pa tudi sprožijo solzenje oči. Čebula deluje tudi protiparazitno in je naraven antibiotik, podobno kot česen. Poznamo več vrst čebule: rumeno, ki ima zelo močno aromo in vsebuje veliko žvepla; belo, ki je bolj sladka in ima manj močno aromo; rdečo, ki je bolj nežna in deluje zelo pro-

tivnetno; ter šalotko, majhno in nežno. Kot ste lahko razumeli, mi je najbolj ljuba rumena in rdeča čebula. Rumena čebula veže nase veliko toksinov, zato je odlična za izvajanje obkladkov. Rdeča čebula pa deluje veliko bolj protivnetno. Zelo rada uporabljam obkladke čebule za zbijanje vročine pri otroku, za krepitev nadledvične žleze in za odpravljanje cist iz ledvic. Kako izvajamo obkladke? Zrežemo dve rezini rumene čebule, debeli 1 cm, zavijemo v gazo, tako zavite čebuline rezine postavimo na predel ledvic, na vsako ledvico eno rezino, povijemo s prozorno folijo za živila, čez damo ledvični pas in gremo spat.

Čebula se bo ponoči posušila, zato obkladke izvajamo vse, dokler bo zjutraj čebula suha. Ko bo zjutraj čebula vlažna, pomeni, da je telo ni posrkalo, ker je ne potrebujemo več. Veliko zdravilcev zdravi s čebulo! Obkladki s čebulo so primerni tako za otroke kot za odrasle.

/ dalje
www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC** koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi in inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 20. novembra 2018, ob 13. uri

Idrska dolina in njene prikrite lepote

Ko upočasníš korak

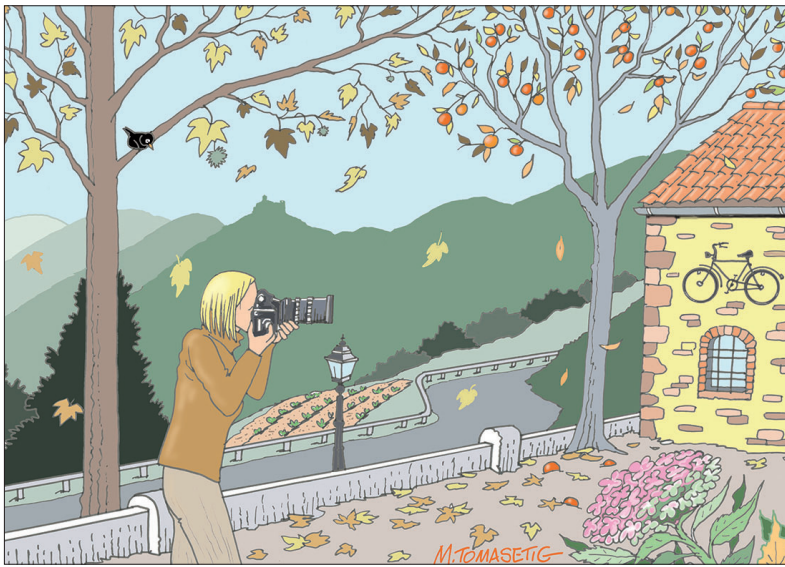
Ljudje smo si različni. Tudi v najbolj preprostih in najbolj vsakdanjih opravilih. Različni smo si celo, ko hodimo. Pravzaprav eni ne hodijo... tečejo, hitijo, tekmujejo. Drugi spet racajo in jim je vsak korak naporen, tako da hodijo počasi, skoraj z bolečino, skoraj, kot bi bili v to prisiljeni. A ravno zaradi utrujenosti ne vidijo ničesar. Drugi spet hodijo, da opazujejo, da srkajo občutke, krajeje trenutke, zaznavajo, vdihujejo, spoznavajo. Potujejo, da živijo, da ujamejo svet v polno. Tega bi se morali naučiti vsi... opazovanja. Predvsem tisti, ki hitijo, ki merijo čas in kilometre in pozabljajo, da smo tu, da spoznavamo, da uživamo lepoto, da gledamo in doživljamo.

Lucija, ki sicer živi sredi Furlanske nižine, a je po rodu iz Benečije, iz Topolovega točneje, me je dolgo prosila, da greva s fotoaparatom po Idrski dolini. Zaradi številnih obveznosti in zaradi lenobe sem dolgo odlašala. Predvsem zato, ker je to dolina, kjer živim, in včasih se nam zdijo kraji, kjer živimo, najmanj zanimivi. Nekako, kot bi bilo pač običajno in vsakdanje, da so, da obstajajo in da so pač taki, kot so. Taki, kot jih vidujemo vsak dan, ko hitimo mimo njih. Tako sem se celo tistega jutra, ko sva bili že domenjeni, skušala izgovarjati na meglo, vlago in neprijetno vreme. Lucija pa, ki je odločna ženska, ki se načrtom nikoli ne odpove, je enostavno rekla,

pridem čez eno uro in odložila telefonsko slušalko. In že sem hitela z avtom v Praprotno, kjer naj bi se srečali, da se potem zapeljeva po obronkih nad Idrijo.

Ustaviva se že po dobrih dveh kilometrih pri naselju Bodigoji, od koder se dejansko vsak dan peljem navkreber proti domu. Tu je vodni izvir, ki niti v največji suši ne presahne, voda pa je kljub bližnjim naseljem in vinogradom vsaj na videz čista in prozorna. Lucija parkira, in čeprav grem vsak dan mimo teka malega dragulja, prvič izstopim in prehodim tistih nekaj korakov od ceste do izvira. Prelepo. Prometa je malo, dejansko ga sploh ni in sliši se žuborenje studenca, ki privre na dan nekje izpod kamnov in trave, da se nato že po nekaj metrih izlije v Idrijo. Mislim, da sploh nima imena. Prekratko življenje, kljub prozorni lepoti in travam, ki se zibljejo v mehkem objemu voda. Lucija se ne more načuditi, opazuje drevesa, mogočne stare topole in dolino, ki se počasi izliva v nižino. Skoraj ne moreva naprej, a se vendarle odpeljeva, ker je nekje že slutiti sonce, megle počasi kopnijo, izredno toplo je, tako da sploh ne pomisli, da smo sredi novembra. Kako lepa je ta dolina, mi pravi Lucija, medtem ko se peljeva po ozki poti, ujeti med pobočji in reko, ki je že stoletja tudi mejna

črta. Sprašujem se, kako je mogoče, da vsakdanjost človeku prikrije lepoto. Pred leti, pet jih je menda minilo od tedaj, sem tudi sama prvič hodila po tej dolini, ob tej reki, mimo teh

gozdov in vinogradov in se mi je zdela nenavadno lepa. Tako lepa, da sem si zaželela zaživeti tu. Zaželela. Bežno. Samo v mislih. In nisem vedela, da bom iz še zdaj neznanega razloga, lahko bi rekla čisto slučajno in čisto naključno, nekoč zaživila ravno tu. V vasi, ki ji je ime Seuce, kot tolikim beneškim vases, v italijanščini Cladrecis. In počasi, priznam, zelo počasi, sem se je nekako navadila. Počasi, predvsem ker je tako tiha in prazna, da me včasih spominja na tisto vas iz pesmi "Che sara'", "Kaj bo", ali kot smo peli mi v našem kraškem

narečju, "Ka bu blo" in si tudi jaz prepogostokrat zaželim, da bi ji rekla, da spet nekam odhajam in jo zapuščam za vedno. Večni popotnik sem, žrtev večnega nemirnega iskanja. A zdaj sem tu in se zavedam, da pet let ni dovolj, da razumeš in spoznaš, kje živiš. Pet let je dovolj, samo da dobiš smernice, da vidiš, kje in kako iskati, da vidiš poti, ki jih še nisi

(Oborza) pod Staro Goro. To vas imam rada, in če bi ponovno izbirala, bi si dom poiskala tu. Ker je ena najlepših, najboljše prenovljenih in najbolj naseljenih vasi v dolini, ker so ljudje tu med seboj složni, ker je zemlja tako rodovitna, podnebje ugodno, vrtovi in sadovnjaki pa prepolni vsega. Lucija se napoti med hiše in kmalu spoznam, da bo pogledala v vsak kot in prehodila vsako stezo. Kolikokrat sem šla s psom mimo te vasi. Videla sem, da je lepa, a nisem opazila vrtnice, ki cveti oranžno, starega kolesa, vej, ki jih je nekdo naslonil na rumeno fasado, orehov in jabolk, še neoluščenega fižola, starih modrih vrat in hortenzij, ki se počasi sušijo, kakija, ki je odvrgl rdeče liste. Lucija vse to vidi. Lucija opazuje. So ljudje, ki znajo opazovati in najdejo lepoto za vsakim vogalom. Drugi hitimo, ker nas žre nemir. Ko zapustiva Obuorčo, ki je tiha in prazna, se sonce že spogleduje z nama izza megle. Lucija poslika še zadnje bele zajce in spomnim

se na zgodbo o Alici v čudežni deželi. A v tej deželi, ki ni čudežna, ni nikogar. Tišina je prekletstvo Idrske doline. Nič pravičnega ni v njej, predvsem za nas, ki ljubimo družbo in življenje. Odpeljeva se proti Kodarmacem in Bordonom. Kamniti zidovi kljubujejo plevelom in odhajanju. Še stojijo v vsej svoji lepoti, kot bi sanjali, da bodo nekoč nekomu spet postali dom. In spet slišim tiste obrabljene stavke, kako lepa hiša, krasna bi bila, ob dobri prenovi, kako lep razgled in škoda vrtov, ki samevajo. Vem, da so Luciji hiše včas. Zasanjam, da bi tudi jaz zaživila tu. Vedno, ko grem mimo zapuščenih hiš, sanjam o življenju v njih, zamišljam si okna, balkone, luči

in barve. Morda ravno zato, ker ne maram zapuščenih hiš. Ko bi imela čarobno palico, bi v njih spet obudila življenje. V Bordonih se zaklepetam. In spoznam ljudi, o katerih sem tolikokrat slišala govoriti. Hvaležna sem Luciji, ki s fotoaparatom stopa po dvoriščih, se zadržuje pod ganki in ob zapuščenih svinjakih. Nekako kot bi hotela ujeti v objektiv odtiske tega malega sveta. Idrska dolina, tako drugačna, tako izobčena, tako sama. Dve duši ima. Italijansko, furlansko, ki prekipeva iz vinogradov, ki jo najdeš tam, kjer je še mogoče pridelati, zaslužiti. Ko vstopiš vanjo, se ti zdi Idrska dolina Furlanija. Boleče. A vendarle je tako. Če pa si vzameš čas in greš v strmino, globoko pod pobočja, med kamenje in robido, med tiste vasi, ki strnjeno kljubujejo času, spoznaš drugo dušo. Prastaro, slovensko, vezano na preteklost, ki polzi skozi samoto. Idrska dolina je še slovenska. Tudi na pobočjih pod Staro Goro, ne samo pod Kanalskim Kolovratom. In to počasi spoznavam po zaslugi Lucijinega objektiv, ki kraje obraze, podobe, razpadajoče fasade in besede. Počasni koraki v preteklost. Ki je ne vidiš, ko vsak dan hitiš v vsakdanjost. Kako lepa je ta dolina, se mi posmeje Lucija, ko greva še mimo Meline na makadam, ki ob reki vodi tja do Kloboučarjev in še naprej do Kolovrata. Prepazno je, ji rečem, vrniva se. V resnici se mi ne da v objem zadnjih strmih pobočij, ki peljejo do izvira Idrije. Prevažno je. Preveč je slutiti jesen. Šli bova spomladi, ji rečem. Ker vem, da je pomlad lepša tudi v samotni Idrski dolini. Pomlad nosi seme življenja, upanje. Tisto upanje, ki ga v tej samotni najbolj primanjkuje.

Suzi Pertot

O nogometu v Sloveniji

Graditi na temperamentnem selektorju in zvezdniku Oblaku

Izjemoma nekaj misli o nogometu v Sloveniji, ki doživlja na najvišji ravni neko krizno ali pa vsaj prehodno obdobje. Novica je, da je slovenska reprezentanca izpadla celo iz tretje jakostne skupine nove Lige narodov, tekmovalja, ki ga je želel uvesti predsednik evropske nogometne zveze UEFA Aleksander Čeferin. V tej Ligi je, roko na srce, slovenska izbrana vrsta igrala brez repa ne glave, po razporoki s Srečkom Katancem je selekcijo neprepoznavno vodil Tomaž Kavčič, po njegovem odstrelu pa na zadnjih dveh tekmah še njegov pomočnik Igor Benedičič.

Veliko vprašanje je zdaj, kdo bo prevzel te ruševine. Vse se vrti okoli tega. Izkušnja s Kavčičem, ki je dober trener, a je mila osebnost in nikakor ni "ime", kaže, da reprezentanca potrebuje kot kruh avtoriteto, temperamentno osebnost, kakršne so bile v preteklosti sam Katanec, Kek, Prašnikar, Oblak in Verdenik. Prvo ime je bil po koncu sijajne izkušnje na Reki povratnik Matjaž Kek, s katerim pa očitno niso našli ekonomskega dogovora. Marsikdo bi videl na klopi Zlatka Zahoviča, najbrž najboljšega

slovenskega nogometaša vseh časov, ki pa pokriva v Mariboru menedžersko vlogo in je tam pojem v klubu. Že vrsto let je vroče železo v ognju starosta italijanskih trenerjev Edy Reja, briški trener slovenskega porekla, doma iz Ločnika (s koreninami v Vipolžah), ki obvlada jezik, ima ugled in je bil baje svojčas celo zelo blizu sporazu-

smislih) na igrišču Jan Oblak, ki je imel nazadnje težave z izbrano vrsto in NZS. Te pa je treba za vsako ceno preseči. Handanovič je svoje obdobje oddelal, zdaj je na potezi vratar madridskega Atletica, ki lahko postane magnet za širšo javnost, zgled za mlade, ki se po državi približajo žogobrcu. Tudi ostale nosilce pa gre izluščiti med možni, ki ne-

kaj pomenijo v večjih evropskih prvenstvih (Italija - po odsluženih Birsu in Cesarju, ki sta veliko dala reprezentanci, je zdaj čas Iličića, Zajca, Kurtića, Belca, Strune; Nemčija - Kampl, Rusija - Mevlja in Verbič, Francija - Berić, Švica - Črni-goj). Okoli tega zanesljivega ogrodka, v katerem je vendarle nekaj kvalitete, pa naj se kalijo mladi, ki jih želi-

jo izstreliti v mednarodno orbito in so seveda bistveni za prihodnost. Vse napisano je seveda lažje povedati kot storiti, vendar približno tak je načrt, ki lahko Sloveniji spet prinese težko prigarano mesto in sloves v evropskem in svetovnem nogometu. Navsezadnje so do zdaj funkcionirale "Slovenije" (svetovni prvenstvi 2002 in 2010), ki so imele složen kolektiv in točno začrtano hierarhijo, torej vedelo se je, kdo pije in kdo plača.

HC

Aleksander Čeferin

ma z Nogometno zvezo Slovenije. Govori se tudi, da bi lahko sam Čeferin (ki bo februarja kot edini kandidat potrjen za predsednika UEFA tudi za drugi mandat) pripeljal kako veliko ime z Balkana (Prosinečki?). Bom videli, dejstvo je, da je treba graditi na vodji, ki mora v tistih nekaj dneh, ko ima na voljo izbor igralcev, le-te prepričati, da dihaajo kot ekipa. Drugi steber pa je kader nogometašev. Jasno je kot beli dan, da mora biti številka ena (v vseh

S 7. strani

Zakaj ne bi sobivali ...

Predstava dramskega odseka PD Štandrež, ki je premiero doživela v letošnjem januarju, je obredla kar nekaj odrov na Slovenskem - nazadnje so ji zaploskali tudi novogoriški abonenti abonmaja Nedeljskih gledaliških srečanj v veliki dvorani SNG Nova Gorica, v nedeljo, 11. novembra. Za uspeh predstave so zaslužni prav vsi nastopajoči igralci: Mojca Dolinšek (igralka Jasmina Rudolf), Polona Cijan

(kmetica Angela Berdon), Božidar Tabaj (Janko Gregorič) - njemu morajo biti gledalci še posebno hvaležni: da ne bi odpadla predstava, je nastopil kljub hudi nesreči, ki je doletela njegovo družino -, Dominika Prijatelj (direktorica), Nataša Paulin (dežurna sestra), Egon Cijan (župnik), Jakob Štiligoy (sin gospe Berdon), Gabrijela Vidmar, Marjan Breščak, Lucijan Kerpan, Viktor Selva (varovanci doma). Občinstvo je štandrediški

dramski odsek nagradilo s toplim ploskanjem, nato se pa predalo ocrtim dobrotam, ki so jih kot vedno pripravili delavni in postrežljivi kuharji števerjanskega društva. Grla seveda tudi niso ostala suha. Za to so poskrbeli vinarji Vinateke Števerjanski griči. Naslednje srečanje *Gledališča na ocrtvm* za gledalci še posebno nestrpnost pričakujejo. V goste bo namreč v četrtek, 22. novembra 2018, prišel znani igralec in kantavtor Iztok Mlakar. S svojimi šansonci v mešanici primorskih narečij bo kot vedno brez dlake na jeziku povedal marsikatero resnico.

Prejeli smo / Pojasnilo

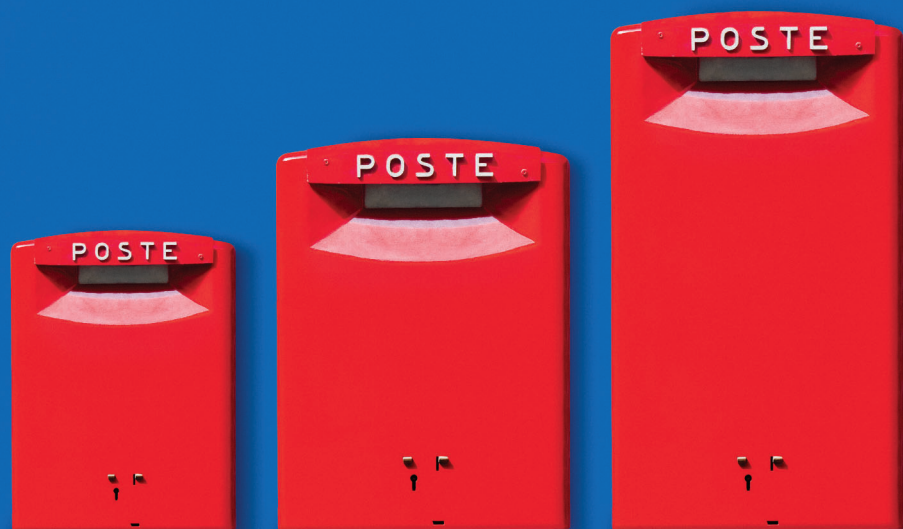
Primorski dnevnik (PD) nas je v torek, 13. novembra 2018, seznanil v članku Mir in svoboda nista samoumevna, da so ob spomeniku, posvečenem prvi svetovni vojni v Doberdolu polagali protokolarni venec države Slovenije. Članek pa se končuje: "Nekaj nejevolje med udeleženci nedeljske svečanosti (pri omenjenem spomeniku) je povzročila ugotovitev, da je sočasno s proslavo ob prisotnosti ministra le streljaj stran potekalo Martinovo praznovanje z godbo na pihala". Župnija Doberdob ima župnijskega zavetnika sv. Martina, zato smo imeli to nedeljo, na god sv. Martina redno nedeljsko mašo ob 10. uri. Že nekaj let nam pri župnijskem praznovanju po blagoslovu vozil godba KRAS zaigra himno na čast sv. Martinu. Tako je bilo tudi letos in upam, da bo tako tudi naprej. V ponedeljek, 14. novembra 2018, je bil na račun tega našega župnijskega slavlja "moški raus" pred sedežem društva Jezero. Ob padcu meje - tako se piše, - čeprav meje žal

ostajajo - smo vsaj nekateri mislili, da se bo ta naš zamejski "farben cirkus" razblinil, pa se na žalost ni, saj to potrjuje omenjeni članek v PD s podpisom -vip. Do dogodka, kot ga opisuje -vip v PD, ne bi prišlo, če bi se znali pogovarjati. Ker pa nekateri v našem ljubem zamejstvu še vedno živijo v "farben cirkusu" in bodo do sodnega dne, zato tokrat nismo bili sposobni stopiti skupaj. Z lahkoto bi uskladili urnik nedeljske maše, skupaj (!) bi vsi šli do spomenika, nato pa skupaj (!) z ministrom nazdravili z novim vinom, saj je ta dan godoval sv. Martin, ko mošt dozori v vino! Tako se je, žal, ponovila stara zgodba, ki jo že vsa leta čivkajo vrbci, da država Slovenija ima Ministrstvo za NEKATERE (!) Slovence po svetu in tako tudi ministra SAMO ZA NEKATERE (!) SLOVENCE po svetu, oni drugi Slovenci smo pač nepotreben balast! Žal, nam to ponovno potrjuje tudi omenjeni dogodek.

Ambrož Kodolja

SKUPNO Z MALIMI OBČINAMI SMO POSTALI VELIKI.

Prihodnjega 26. novembra se bo vodstvo Poste Italiane v Rimu srečalo z župani malih italijanskih občin, da bi omogočili neposreden in trajen dialog, da bi se seznanili s specifičnimi potrebami teritorija, da bi pospešili namenske storitve in olajšali življenje tistih, ki živijo v krajih, ki niso zmeraj v središču pozornosti, so pa v središču naše pozornost, in to vsak dan.

Posteitaliane

V sodelovanju z:

